

Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Sammanfattning

I betänkandet behandlas regeringens förslag till anslag m.m. inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning för budgetåret 2002. I samband därmed behandlas i det närmaste 270 motionsyrkanden.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag på samtliga punkter och avstyrker samtliga motionsyrkanden.

Maxtaxan byggs ut under 2002. För det kommande budgetåret föreslås 3 900 miljoner kronor. Bidraget till personalförstärkningar i skola och fritidshem ökas med 1 000 miljoner kronor. Under ett nytt anslag, *Bidrag till vissa organisationer för uppsökande verksamhet*, anvisas 50 miljoner kronor. Bidrag skall lämnas bl.a. för uppsökande verksamhet och utbildning i samhällsfrågor. Arbetet med att rekrytera studerande till vuxenutbildningen skall fortsätta och förstärkas. Den kvalificerade yrkesutbildningen permanentas. Antalet platser byggs ut till 12 500 under 2002. Ett antal motioner om införande av det individuella programmet på Rh-gymnasierna avstyrks då regeringen meddelat sin avsikt att inom kort lämna en proposition till riksdagen med detta innehåll.

Utbyggnaden av den grundläggande högskoleutbildningen fortsätter. Medel motsvarande 3 900 helårsstudenter förs tillfälligt bort från anslagen till vissa universitet och högskolor, som visat sig ha svårt att rekrytera studenter i den utsträckning som den år 1999 godkända utbyggnadsplanen förutsatte. Dessa medel flyttas till anslaget 25:73 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.* för att där användas för s.k. särskild lärarutbildning, uppbyggnad av ett svenskt nätuniversitet och utbildning för invandrade akademiker. I övrigt fullföljs den tidigare utbyggnadsplanen. Medel för vårdhögskoleutbildningen anvisas nu till respektive statliga lärosäte samt Stiftelsen Högskolan i Jönköping, som har övertagit huvudmannaskapet från landstingen. Även musiklärarutbildningen i Arvika överflyttas från landstinget i Värmland till Karlstads universitet. Lärosätena tillförs drygt 10,6 miljoner kronor för

pedagogisk utbildning av lärare. Vissa lärosäten tillförs medel enligt tidigare beslut om forskarskolor. Anslaget 25:73 tillförs också 40 miljoner kronor för en rekryteringsdelegation.

Centrala studiestödsnämnden tilldelas för andra året i rad 20 miljoner kronor för inrättande av ett servicecenter för studiestöd i Kiruna. En ny myndighet för Sveriges nätuniversitet, som delvis ersätter Distansutbildningsmyndigheten, inrättas och anvisas drygt 29 miljoner kronor.

Vetenskapsrådet tilldelas ett anslag på drygt två miljarder kronor, vilket innebär en ökning med ca 300 miljoner kronor jämfört med innevarande budgetår. Förstärkningarna avser bl.a. ökade resurser till forskning om biologisk mångfald och ekologi, fortsatt utbyggnad av den utbildningsvetenskapliga forskningen samt särskilt stöd till s.k. småämnena.

Moderata samlingspartiet, Kristdemokraterna, Centerpartiet och Folkpartiet står fast vid sina egna förslag till utgiftsram, som i samtliga fall är lägre än den ram som riksdagen har fastställt. De redovisar sina budgetalternativ i särskilda yttranden.

Moderaterna föreslår att staten skall överta ansvaret för skolans finansiering fr.o.m. 2003 genom att ett system med skolpeng införs. Moderaterna föreslår också att ett fristående nationellt kvalitetsinstitut inrättas och tilldelas 50 miljoner kronor. Vissa av Skolverkets uppgifter flyttas över till institutet. Moderaterna anser också att Specialpedagogiska institutet bör integreras i Skolverket och bilda en myndighet och anslaget för Specialpedagogiska institutet utgå. Moderaterna föreslår ytterligare medel under anslagen Forskning inom skolväsendet, Program för IT i skolan, Skolutveckling och produktion av läromedel för elever med handikapp, Specialskolemyndigheten och Bidrag till svenskundervisning i utlandet. Anslagen Maxtaxa i barnomsorgen, Bidrag till personalförstärkningar i skola och fritidshem samt Bidrag till vissa organisationer föreslås utgå. När det gäller vuxenutbildningen föreslår Moderaterna ett nytt anslag, Vuxnas yrkeskvalificerande utbildning. Drygt tre miljarder kronor föreslås under anslaget. Anslagen Bidrag till den särskilda vuxenutbildningsinsatsen och Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning utgår, samtidigt som medel förs över från folkbildningen.

Moderaterna samlar alla anslag till grundutbildning vid universitet och högskolor under ett anslag, med ett belopp som är 146 miljoner kronor högre än enligt regeringens förslag. Det samlade anslaget skall fördelas mellan lärosätena med utgångspunkt i studenternas val samt att kvaliteten skall främjas. Anslaget 25:72 *Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet m.m.* tillförs 20 miljoner kronor. Moderaterna vill inte anvisa medel till rekryteringsdelegationen.

Moderaterna vill tillföra Centrala studiestödsnämnden 50 miljoner kronor, i stället för finansiering via avgiftsintäkter.

Moderaterna föreslår ökade satsningar på forskning med sammanlagt 777 miljoner kronor. Denna åtgärd skall ses som en förstärkning av den fria forskningen och av finansieringen av doktorander men även ge finansiering av ett institut för hälsa och medicin.

Kristdemokraterna föreslår en minskning av anslagen för Skolverket, Utveckling av skolväsende och barnomsorg och Specialskolemyndigheten. Ett nytt anslag för bevarandet av Ekeskolan och Hällsboskolan föreslås. Kristdemokraterna föreslår också att anslagen Maxtaxa i barnomsorgen och Bidrag till personalförstärkningar utgår och att medlen i stället tillfaller föräldrarna genom ett barnomsorgskonto respektive överförs till kommunerna. Även anslaget Bidrag till vissa organisationer för uppsökande verksamhet föreslås utgå. För anslagen Specialpedagogiska institutet och för Särskilda insatser på skolområdet föreslås lägre belopp än regeringens.

Kristdemokraterna vill ha en långsammare utbyggnad av grundutbildningen vid universitet och högskolor och minskar därför anslagen till sådan med 590 miljoner kronor. De vill inte heller ha någon rekryteringsdelegation. Kristdemokraterna anser att lärosätena skall få möjlighet att sälja utbildning till utländska intressenter och föreslår ett anslag på 65 miljoner kronor för att anordna utbildningsplatser som säljs. På statsbudgetens inkomstsida har Kristdemokraterna beräknat intäkter från försäljningen.

Kristdemokraterna vill minska anslaget till Högskoleverket med 10 miljoner kronor och helt slopa anslaget till den nya myndigheten för nätuniversitetet.

Kristdemokraterna accepterar inte en resursfördelning som så ensidigt som dagens premierar forskning inom teknik och naturvetenskap utan vill ha en fördelning som ger betydligt mer till humaniora och samhällsvetenskap, medicin och utbildningsvetenskap.

Centerpartiet föreslår att ett kvalitetsinstitut skall inrättas för att utveckla och förfina metoder för utvärdering och för att stödja kommunerna, 200 miljoner kronor. En minskning föreslås på anslagen Statens skolverk och Utveckling av skolväsende och barnomsorg. Ett nytt anslag för Läs- och skrivutveckling m.m. föreslås, 400 miljoner kronor. Anslagen Maxtaxa inom barnomsorgen, Bidrag till personalförstärkningar i skola och fritidshem samt Bidrag till vissa organisationer för uppsökande verksamhet föreslås utgå.

Centerpartiet vill följa upp den utbyggnad som redan skett av högskoleutbildningen med resurser för att säkra kvaliteten och stärka forskningen. Partiet vill halvera antalet nytillkommande utbildningsplatser i grundutbildningen och i stället tillföra de nya universitetet och de högskolor som har vetenskapsområde 80 miljoner kronor och anslaget till forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid övriga högskolor 100 miljoner kronor. Nätuniversitetet föreslås tillföras 40 miljoner kronor utöver regeringens förslag, och dessutom inrättas en anslagspost för en särskild forskollärarsatsning (15 miljoner kronor).

Politiken att låta en allt större del av de statliga forskningsresurserna utdelas genom ett ansökningsförfarande måste enligt Centerpartiet motarbetas. Huvudinriktningen skall i stället vara att öka den andel av forskningsanslagen som går direkt till universitet och högskolor.

Folkpartiet föreslår att anslaget Maxtaxa inom barnomsorgen utgår. Samtidigt bör ett barnomsorgskonto med barnomsorgspeng införas. Anslaget för

den särskilda vuxenutbildningsinsatsen föreslås minska med en miljard kronor eftersom intresset för vuxenutbildningsinsatsen minskar.

Folkpartiet vill minska antalet nytillkommande utbildningsplatser vid universitet och högskolor med 3 000 och i stället använda 200 miljoner kronor till kvalitetsförstärkningar. Dessutom föreslår Folkpartiet 200 miljoner kronor till de lärosäten som har högst sökandetryck, som ett första steg mot en studentpeng. Folkpartiet vill överföra 240 miljoner kronor från anslaget till Vetenskapsrådet till lärosätenas anslag till forskning och forskarutbildning.

Folkpartiet föreslår att anslaget till Myndigheten för Sveriges nätuniversitet minskas med 9 miljoner kronor.

Folkpartiet föreslår att det utöver regeringens förslag anvisas 600 miljoner kronor till forskning och forskarutbildning.

I betänkandet finns också ett stort antal reservationer till förmån för yrkanden på andra punkter än anslagen.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Innehållsförteckning.....	5
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	7
Utskottets överväganden	17
1 Inledning	17
Utbildningspolitik.....	18
2 Barnomsorg och skola.....	18
Inledning	18
Resultat.....	18
Förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg.....	18
Barn- och ungdomsutbildning	19
Vuxenutbildning.....	22
Övergripande frågor	25
Nationell skolpeng.....	25
Inrättande av kvalitetsinstitut inom skolan m.m.	26
Anslag m.m.	27
3 Högskoleverksamhet	52
Inledning	52
Resultat.....	52
Utbildningsverksamhetens kvantitativa utveckling	52
Utbildningens kvalitet	53
Internationellt samarbete	54
Vissa särskilda frågor	55
Övergripande frågor	56
Principer för utbyggnad av högskoleutbildningen.....	56
Fler fristående högskolor.....	58
Principer för medelstilldelning till de fristående teologiska högskolorna i Stockholm, Uppsala och Örebro	58
Anslag m.m.	59
Övriga frågor.....	65
4 Vissa centrala myndigheter m.m.	76
Inledning	76
Resultat.....	77
Anslag m.m.	78
F o r s k n i n g s p o l i t i k.....	84
5 Nationella och internationella forskningsresurser m.m.	84
Inledning	84
Resultat.....	85
Övergripande frågor	86
Organisationsfrågor.....	88
Anslag m.m.	89
6 Anslagen inom utgiftsområde 16.....	96

Reservationer.....	97
1. Införande av nationell skolpeng, m.m. (punkterna 1, 2, 15, 18, 19, 20, 22, 45, 47, 49, 54, 61, 62, 66, 69, 71 och 73) – m.....	97
2. Inrättande av kvalitetsinstitut inom skolan m.m., m.m. (punkterna 2, 17, 29 och 40) – c.....	103
3. Inrättande av kvalitetsinstitut inom skolan m.m., m.m. (punkterna 2, 3, 7, 14, 22, 25, 47, 51, 57, 59, 67, 70 och 76) – fp.....	105
4. Skolverkets roll och ökad tillsyn, m.m. (punkterna 4, 15, 19, 22, 30, 53, 54, 63 och 83) – kd.....	110
5. Ekeskolans fasta skoldel, m.m. (punkterna 9, 10 och 56) – m, fp.....	114
6. Ekeskolans fasta skoldel m.m. (punkt 9) – kd, c.....	115
7. Inrättande av ett riksgymnasium för blinda och synskadade barn med multifunktionshinder m.m. (punkterna 11, 13, 21, 48 och 60) – m, kd, c, fp.....	116
8. Åtgärder mot lärarbrist (punkt 50) – kd, fp.....	118
9. Riktlinjer för god forskningssed och upprätthållande av forskningens trovärdighet vad gäller gränsdragningen mellan partipolitik och forskning, m.m. (punkterna 64, 65 och 74) – v.....	118
Särskilda yttranden.....	121
1. Anslagen inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning för budgetåret 2002 (punkterna 58 och 86) – m.....	121
2. Anslagen inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning för budgetåret 2002 (punkt 86) – kd.....	123
3. Anslagen inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning för budgetåret 2002 (punkt 86) – c.....	124
4. Anslagen inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning för budgetåret 2002 (punkt 86) – fp.....	126
5. Forskning om kvinnors sexualitet (punkt 75) – v.....	128
Bilagor	
1. Förteckning över behandlade förslag.....	129
Propositionen.....	129
Motioner.....	129
2. Regeringens och oppositionspartiernas förslag till anslag för år 2002 inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning.....	154

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Införande av nationell skolpeng

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ub233 yrkande 11, 2001/02:Ub326 yrkandena 3 och 4, 2001/02:Ub541 yrkande 20 samt 2001/02:Sk433 yrkande 5.

Reservation 1 (m) – delvis

2. Inrättande av kvalitetsinstitut inom skolan m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ub221 yrkande 24, 2001/02:Ub222 yrkande 19, 2001/02:Ub233 yrkande 30, 2001/02:Ub240 yrkande 11, 2001/02:Ub316 samt 2001/02:Ub326 yrkandena 1 och 5.

Reservation 1 (m) – delvis

Reservation 2 (c) – delvis

Reservation 3 (fp) – delvis

3. Skolor i utsatta områden

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ub221 yrkande 31 och 2001/02:Ub523 yrkande 2.

Reservation 3 (fp) – delvis

4. Skolverkets roll och ökad tillsyn

Riksdagen avslår motion 2001/02:Ub446 yrkande 21.

Reservation 4 (kd) – delvis

5. Publicering av Skolverkets kvalitetsgranskningar

Riksdagen avslår motion 2001/02:Ub326 yrkande 2.

6. Åtgärder för ökad integration mellan skola och förskola

Riksdagen avslår motion 2001/02:Ub341.

7. Tillgång till dator och egen e-postadress för alla elever

Riksdagen avslår motion 2001/02:Ub221 yrkande 18.

Reservation 3 (fp) – delvis

8. Handlingsplaner för tillgänglighet till kommunal vuxenutbildning

Riksdagen avslår motion 2001/02:Ub247.

9. Ekeskolans fasta skoldel m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ub252 yrkandena 1, 2 och 6 samt 2001/02:Ub448 yrkande 6.

Reservation 5 (m, fp) – delvis

Reservation 6 (kd, c)

10. Visstidsvistelse vid resurscenter

Riksdagen avslår motion 2001/02:Ub252 yrkandena 3 och 4.

Reservation 5 (m, fp) – delvis

11. Inrättande av ett riksgymnasium för blinda och synskadade barn med multifunktionshinder

Riksdagen avslår motion 2001/02:Ub322 yrkande 8.

Reservation 7 (m, kd, c, fp) – delvis

12. Individuella program inom den Rh-anpassade gymnasieutbildningen

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ub213, 2001/02:Ub221 yrkande 14, 2001/02:Ub235, 2001/02:Ub236, 2001/02:Ub448 yrkande 7 och 2001/02:Ub529.

13. Barnomsorgskonto

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Sf392 yrkande 21, 2001/02:Sf397 yrkande 8 och 2001/02:So304 yrkande 6.

Reservation 7 (m, kd, c, fp) – delvis

14. Barnomsorgspeng

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Sf397 yrkande 9 och 2001/02:A229 yrkande 17.

Reservation 3 (fp) – delvis

15. Avveckling av anslaget om personalförstärkningar i skola och fritidshem

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ub446 yrkande 20 och 2001/02:Ub541 yrkande 10.

Reservation 1 (m) – delvis

Reservation 4 (kd) – delvis

16. Folkbildningsnätet

Riksdagen avslår motion 2001/02:Ub1 yrkande 2.

17. Omfördelning av årsstudieplatser inom Kunskapslyftet

Riksdagen avslår motion 2001/02:Ub322 yrkande 19.

Reservation 2 (c) – delvis

18. Studieplatser inom den kvalificerade yrkesutbildningen

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ub274, 2001/02:Ub502 och 2001/02:A391 yrkande 5.

Reservation 1 (m) – delvis

19. Principer för utbyggnad av högskoleutbildningen

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Ub24 yrkandena 3 och 4, 2001/02:Ub4 yrkandena 2, 3, 4 och 8, 2001/02:Ub533 yrkande 1 och 2001/02:N224 yrkande 9.

Reservation 1 (m) – delvis

Reservation 4 (kd) – delvis

20. Fler fristående högskolor

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ub541 yrkande 26, 2001/02:Ub546 yrkandena 11 och 12 samt 2001/02:N369 yrkande 2.

Reservation 1 (m) – delvis

21. Principer för medelstildelning till de fristående teologiska högskolorna i Stockholm, Uppsala och Örebro

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ub465 yrkandena 1–4 och 2001/02:Ub497 yrkandena 1–3.

Reservation 7 (m, kd, c, fp) – delvis

22. Framtida medelstildelning till forskning och forskarutbildning

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ub261 yrkandena 14 och 21, 2001/02:Ub438 yrkandena 4, 6 och 11 samt 2001/02:Ub546 yrkandena 18 och 19.

Reservation 1 (m) – delvis

Reservation 4 (kd) – delvis

Reservation 3 (fp) – delvis

23. Farmaceutisk utbildning

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ub219, 2001/02:Ub299, 2001/02:Ub397, 2001/02:Ub402 och 2001/02:Ub471.

24. Utbildning av musikinstrumenttekniker

Riksdagen avslår motion 2001/02:Ub362.

25. Lunds universitets historiska museum

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ub352, 2001/02:Ub353 yrkandena 1–3, 2001/02:Ub488, 2001/02:Ub496 och 2001/02:Ub539.

Reservation 3 (fp) – delvis

26. Science center för flyglära vid Linköpings universitet

Riksdagen avslår motion 2001/02:Ub294 yrkande 1.

27. Forskningsresurser till Linköpings universitet

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ub248 och 2001/02:Ub335.

28. Resurser för dövtolkning vid Örebro universitet

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ub314 och 2001/02:So619 yrkande 4.

29. Forskarskola i demokrati vid Örebro universitet

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ub366 och 2001/02:Ub385.

Reservation 2 (c) – delvis

30. Institutet för handikappvetenskap vid Linköpings och Örebro universitet

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ub271 yrkandena 1 och 2, 2001/02:Ub446 yrkande 7 och 2001/02:Ub549 yrkande 3.

Reservation 4 (kd) – delvis

31. Forskning och utbildning vid Mitthögskolan

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ub399 och 2001/02:Ub401.

32. Centrum för elektronisk säkerhet vid Blekinge tekniska högskola

Riksdagen avslår motion 2001/02:Ub351 yrkandena 1 och 2.

33. Högskolan i Kalmar

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ub350 och 2001/02:Kr304.

34. Mälardalens högskola

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ub344 yrkandena 1 och 3, 2001/02:Ub361, 2001/02:Ub452 och 2001/02:Kr420 yrkande 3.

35. Högskolan Dalarna

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ub201 och 2001/02:Ub203.

36. Högskolan i Gävle

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ub308 och 2001/02:Ub544.

37. Högskoleutbildning i Stockholmsregionen

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ub237 yrkandena 1 och 2, 2001/02:Ub307, 2001/02:Ub430 yrkandena 2–4, 2001/02:Ub553 yrkandena 1 och 2, 2001/02:N313 yrkande 7, 2001/02:N319 yrkande 9 och 2001/02:Bo322 yrkandena 2 och 3.

38. Högskoleutbildning i Helsingborg

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ub257, 2001/02:Ub317 och 2001/02:Ub379.

39. Utbyggnad av utbildning och forskning i Västsverige

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ub239, 2001/02:Ub339, 2001/02:Ub427 yrkandena 1 och 2, 2001/02:Ub440 yrkandena 1–7, 2001/02:Ub469 yrkandena 1 och 2, 2001/02:Ub482, 2001/02:Ub507 och 2001/02:Ub536.

40. Resurscentrum för idrott och hälsa

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ub365 och 2001/02:Ub478.

Reservation 2 (c) – delvis

41. Forskningsresurser till Högskolan i Jönköping

Riksdagen avslår motion 2001/02:Ub509.

42. Idrottsforskning

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ub475 och 2001/02:Kr428 yrkande 11.

43. Social ekonomi

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ub504 och 2001/02:N314 yrkande 9.

Reservation 2 (c) – delvis

44. Professurer i reumatologi

Riksdagen avslår motion 2001/02:So236 yrkande 2.

45. Cancerfonden

Riksdagen avslår motion 2001/02:Ub356.

Reservation 1 (m) – delvis

46. Nytt avtal om ersättning för klinisk utbildning och forskning (ALF-avtal)

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ub398, 2001/02:Ub466 och 2001/02:Ub517.

47. Lärarutbildningens struktur

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ub220 yrkandena 5, 7, 9 och 10, 2001/02:Ub233 yrkande 25, 2001/02:Ub253 yrkandena 1 och 2 och 2001/02:Ub265 yrkande 6.

Reservation 1 (m) – delvis

Reservation 3 (fp) – delvis

48. Waldorfläroarbldning

Riksdagen avslår motion 2001/02:Ub251.

Reservation 7 (m, kd, c, fp) – delvis

49. Fristående lärarutbildningar i övrigt

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ub233 yrkandena 26 och 27 samt 2001/02:Ub546 yrkande 13.

Reservation 1 (m) – delvis

50. Åtgärder mot lärarbrist

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ub220 yrkande 4 och 2001/02:Ub387 yrkande 1.

Reservation 8 (kd, fp)

51. Speciallärarutbildning

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ub221 yrkande 12, 2001/02:Ub222 yrkande 6 och 2001/02:Ub225 yrkande 4.

Reservation 3 (fp) – delvis

52. Teckenspråklärarutbildning

Riksdagen avslår motion 2001/02:Ub302 yrkandena 1 och 2.

53. Dramapedagogutbildning

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ub410 och 2001/02:Kr418 yrkande 7.

Reservation 4 (kd) – delvis

54. Värdegrund och etik i lärarutbildningen

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ub265 yrkande 5, 2001/02:Ub446 yrkande 3 och 2001/02:Ub501.

Reservation 1 (m) – delvis

Reservation 4 (kd) – delvis

55. Innehållet i lärarutbildningen i övrigt

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ub298, 2001/02:Ub312, 2001/02:Ub347 yrkande 3, 2001/02:Ub477 yrkande 2, 2001/02:Ub530, 2001/02:Ub551 yrkande 6, 2001/02:L371 yrkande 35, 2001/02:So495 yrkande 22 och 2001/02:Kr429 yrkande 1.

56. Omprövning av Centrala studiestödsnämndens roll

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ub210, 2001/02:Ub260 yrkande 1, 2001/02:Ub309 yrkandena 1 och 2, 2001/02:Ub311, 2001/02:Ub383 yrkande 2, 2001/02:Ub434 yrkande 1 och 2001/02:So637 yrkande 12.

Reservation 5 (m, fp) – delvis

57. Granskning av Centrala studiestödsnämnden

Riksdagen avslår motion 2001/02:Ub260 yrkande 3.

Reservation 3 (fp) – delvis

58. Centrala studiestödsnämndens påminnelseavgifter

Riksdagen avslår motion 2001/02:Ub377.

59. Införande av en s.k. omvänd straffavgift för Centrala studiestödsnämnden

Riksdagen avslår motion 2001/02:Ub260 yrkande 2.

Reservation 3 (fp) – delvis

60. Samlad redovisning av de offentliga forskningsinsatserna

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ub552 yrkande 9 och 2001/02:N10 yrkande 2.

Reservation 7 (m, kd, c, fp) – delvis

61. Statens roll i samband med forskning

Riksdagen avslår motion 2001/02:Ub546 yrkande 14.

Reservation 1 (m) – delvis

62. Detaljstyrning av forskningsanslag

Riksdagen avslår motion 2001/02:Ub546 yrkande 15.

Reservation 1 (m) – delvis

63. Ändring av inriktningen på forskningspolitiken

Riksdagen avslår motion 2001/02:Ub438 yrkande 2.

Reservation 4 (kd) – delvis

64. Riktlinjer för god forskningssed och upprätthållande av forskningens trovärdighet vad gäller gränsdragningen mellan partipolitik och forskning

Riksdagen avslår motion 2001/02:Ub381 yrkande 1.

Reservation 9 (v) – delvis

65. Kommissioner eller myndigheter med inriktning på forskning

Riksdagen avslår motion 2001/02:Ub381 yrkande 2.

Reservation 9 (v) – delvis

66. Forskningssamarbetet inom EU

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ub457 och 2001/02:Ub546 yrkande 21.

Reservation 1 (m) – delvis

67. Tillsättningen av Vetenskapsrådets ledamöter

Riksdagen avslår motion 2001/02:Ub261 yrkande 15.

Reservation 3 (fp) – delvis

68. Ansvar för livsmedelsforskningen

Riksdagen avslår motion 2001/02:Ub258 yrkande 1.

69. Ämnesråd

Riksdagen avslår motion 2001/02:Ub546 yrkande 17.

Reservation 1 (m) – delvis

70. Utvärdering av ämnesrådet för naturvetenskap och teknikvetenskap

Riksdagen avslår motion 2001/02:Ub261 yrkande 16.

Reservation 3 (fp) – delvis

71. Förstärkning av den grundläggande forskningen

Riksdagen avslår motion 2001/02:N369 yrkande 1.

Reservation 1 (m) – delvis

72. Långsiktig strategi för svensk medicinsk forskning

Riksdagen avslår motion 2001/02:Ub492.

73. Insatser för postdoktorala akademiker

Riksdagen avslår motion 2001/02:Ub546 yrkande 20.

Reservation 1 (m) – delvis

74. Forskning inom området elektromagnetisk strålning

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Ub263 yrkandena 1 och 2, 2001/02:Ub295 yrkande 1 och 2001/02:MJ422 yrkande 1.

Reservation 9 (v) – delvis

75. Forskning om kvinnors sexualitet

Riksdagen avslår motion 2001/02:Ub347 yrkandena 1 och 5.

76. Forskning om homosexuella, bisexuella och transpersoners situation m.m.

Riksdagen avslår motion 2001/02:L367 yrkande 16.

Reservation 3 (fp) – delvis

77. Forskning inom livsmedelsområdet

Riksdagen avslår motion 2001/02:Ub258 yrkande 2.

78. Forskning om fibromyalgi

Riksdagen avslår motion 2001/02:Ub262.

79. Nationellt initiativ på nanoteknikområdet

Riksdagen avslår motion 2001/02:Ub372.

80. Forskning kring assyriers/syrianers situation under 1914–1918

Riksdagen avslår motion 2001/02:Ub415.

81. Storstadsforskningen

Riksdagen avslår motion 2001/02:Ub417.

82. Forskning om den reumatologiska sjukdomen sklerodermi

Riksdagen avslår motion 2001/02:So236 yrkande 1.

83. Forskning om anhörigvård

Riksdagen avslår motion 2001/02:So609 yrkandena 1 och 2.

Reservation 4 (kd) – delvis

84. Fristående offentligt finansierad riskforskning

Riksdagen avslår motion 2001/02:So635 yrkande 1.

85. Forskning kring Interaction Design

Riksdagen avslår motion 2001/02:T465 yrkande 6.

86. Anslagen inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning för budgetåret 2002, m.m.

Riksdagen

a) godkänner vad regeringen förordar om huvudmannskapet för musiklärarutbildningen i Arvika (avsnitt 7.1.3); därmed bifaller riksdagen proposition 2001/02:1 utgiftsområde 16 punkt 1,

b) bemyndigar regeringen att under 2002 i fråga om ramanslaget 25:19 *Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning* besluta om bidrag till kvalificerad yrkesutbildning som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 1 556 070 000 kronor under åren 2003–2006 (avsnitt 9.1.19); därmed bifaller riksdagen proposition 2001/02:1 utgiftsområde 16 punkt 2,

c) bemyndigar regeringen att under 2002, i fråga om ramanslaget 26:1 *Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 2 710 000 000 kronor under åren 2003–2007 (avsnitt 10.9.1); därmed bifaller riksdagen proposition 2001/02:1 utgiftsområde 16 punkt 3,

d) bemyndigar regeringen att under 2002, i fråga om ramanslaget 26:3 *Rymdforskning*, besluta om bidrag som innebär utgifter på högst 487 000 000 kronor under åren 2003–2007 (avsnitt 10.9.3); därmed bifaller riksdagen proposition 2001/02:1 utgiftsområde 16 punkt 4,

e) anvisar anslagen under utgiftsområde 16 *Utbildning och universitetsforskning* för budgetåret 2002 på det sätt som framgår av bilaga 2. Därmed bifaller riksdagen proposition 2001/02:1 utgiftsområde 16 punkt 5 samt avslår motionerna 2001/02:Ub240 yrkande 9, 2001/02:Ub261 yrkandena 2, 3, 17, 18, 26 och 27, 2001/02:Ub330 yrkande 2, 2001/02:

Ub344 yrkande 2, 2001/02:Ub389, 2001/02:Ub438 yrkande 3, 2001/02:Ub450, 2001/02:Ub461, 2001/02:Ub473, 2001/02:Ub506, 2001/02:Ub519, 2001/02:Ub524, 2001/02:Ub540 yrkande 2, 2001/02:Ub541 yrkandena 3–9, 11–19 och 21–25, 2001/02:Ub546 yrkande 16 samt 2001/02:Fi294 yrkande 17 i denna del.

Stockholm den 22 november 2001

På utbildningsutskottets vägnar

Jan Björkman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jan Björkman (s), Britt-Marie Danestig (v), Beatrice Ask (m)*, Eva Johansson (s), Yvonne Andersson (kd)*, Tomas Högström (m)*, Majléne Westerlund Panke (s), Per Bill (m)*, Tomas Eneroth (s), Lennart Gustavsson (v), Erling Wälivaara (kd)*, Catharina Elmsäter-Svärd (m)*, Ulf Nilsson (fp)*, Agneta Lundberg (s), Nils-Erik Söderqvist (s) och Birgitta Sellén (c)*.

* Har ej deltagit i beslutet under förslagspunkt 86.

Utskottets överväganden

1 Inledning

Riksdagen har den 21 november 2001 beslutat bifalla regeringens förslag att utgiftsramen år 2002 för utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning skall vara 41 446 670 000 kr (bet. 2001/02:FiU1, rskr. 34).

Utskottet behandlar i det följande regeringens förslag i budgetpropositionen för 2002 när det gäller utgiftsområde 16 och motionsyrkanden som berör detta utgiftsområde.

Inledningsvis återger utskottet de mål för politikområdena Utbildningspolitik och Forskningspolitik, som riksdagen fastställt (bet. 2000/01:UbU1, rskr. 2000/01:99), samt i korthet vissa övergripande resultatbedömningar, som redovisas i årets budgetproposition.

Målet för utbildningspolitiken är att Sverige skall vara en ledande kunskapsnation som präglas av utbildning av hög kvalitet och livslångt lärande för tillväxt och rättvisa.

Målet för forskningspolitiken är att Sverige skall vara en ledande forskningsnation, där forskning bedrivs med hög vetenskaplig kvalitet.

I ett internationellt perspektiv är Sverige ett av de länder som satsar mest resurser på utbildning, närmare sju procent av bruttonationalprodukten. De satsningar som gjorts inom utbildningsområdet kan successivt avläsas i form av en allt mer välutbildad befolkning. I åldrarna 25–64 år hade 29 % en högskoleutbildning enligt OECD:s senaste mätning som avsåg år 1999. Detta tillhör de högre värdena bland OECD-länderna.

Den svenska arbetskraftens kompetens är sammantaget hög enligt de analyser som OECD har genomfört under perioden 1994–1999. I dessa studier har ingått tester av den vuxna befolkningens förmåga att förstå och praktiskt utnyttja olika texter som förekommer i arbetslivet, lösa problem och klara kvantitativa beräkningar utifrån förelagda dokument. Sverige får högre värden i dessa studier än samtliga övriga länder.

Inom ramen för OECD:s arbete har ett flertal indikatorer tagits fram som ger underlag för en resultatbedömning avseende det livslånga lärandet. Sverige hamnar över genomsnittet i samtliga dessa jämförelser var för sig. Det genomsnittliga värdet på dessa indikatorer kan ses som en sammanvägd indikator på hur de olika OECD-länderna förverkligat systemet med ett livslångt lärande. Sverige har här det högsta värdet av OECD-länderna.

Ett omfattande arbete pågår med att utvärdera svensk utbildnings kvalitet i ett internationellt perspektiv.

Sverige avsätter närmare fyra procent av bruttonationalprodukten till forskning och utvecklingsarbete (FoU), vilket är mer än något annat land i världen gör. Sverige har ett FoU-intensivt näringsliv. Sverige tillhör också de länder som avsätter mest offentliga resurser per invånare till FoU. Svensk

forskning håller i dag hög kvalitet och är världsledande inom flera viktiga områden.

U t s k o t t e t har inget att invända mot regeringens redovisning och bedömning av resultaten.

Utbildningspolitik

2 Barnomsorg och skola

Inledning

I detta avsnitt behandlas förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning samt vuxenutbildning. Under rubriken Anslag behandlas anslagen 25:1–25:19. Här behandlas också ett anslag som tillhör politikområdet 11 Storstadspolitik, nämligen 11:1 *Förstärkning av utbildning i storstadsområdena*.

Resultat

Förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg

Det totala antalet inskrivna barn i förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg minskade under 2000, framför allt inom familjedaghemmen. Andelen inskrivna barn av totalt antal barn fortsätter dock att öka. Hösten 2000 var 76 % av alla barn i åldern 1–5 år inskrivna i förskola eller familjedaghem. År 2000 gick ca 315 000 barn i förskolan och knappt 62 000 barn i åldern 1–5 år i familjedaghemmen. Den totala kostnaden för förskolan beräknas preliminärt till 26,2 miljarder kronor för 2000. Genomsnittskostnaden per inskrivet barn beräknas till 83 230 kr, en ökning från förra året med 3,5 %. Den totala kostnaden för familjedaghemmen beräknas preliminärt till 3,8 miljarder kronor för 2000, en minskning från knappt 4,7 miljarder föregående år. Kostnaden per inskrivet barn beräknas till i genomsnitt 61 480 kr för 2000, vilket är jämförbart med föregående år. Antalet inskrivna barn i skolbarnsomsorgen uppgick 2000 till knappt 34 500. Andelen inskrivna barn i åldern 6–9 år uppgick 2000 till 66 %. Den stora ökningen av antalet barn har mattats av något, men andelen inskrivna barn ökar fortfarande.

Den totala kostnaden för fritidshemmen uppgick 2000 preliminärt till 9,1 miljarder kronor. Kostnaden per inskrivet barn beräknas till i genomsnitt 27 560 kr, vilket är en ökning med 1,1 % jämfört med 1999.

Antalet barn per årsarbetare har ökat kraftigt i förskolan och familjedaghemmen sedan början av 1990-talet. Ökningen har dock avstannat det senaste året. Hösten 2000 uppgick antalet barn per årsarbetare till 5,4 i förskolan, vilket är i nivå med året innan. År 2000 gick det 17,5 inskrivna barn per års-

arbetare på fritidshemmen vilket är en liten minskning jämfört med året innan. Andelen årsarbetare i förskolan med pedagogisk högskoleutbildning uppgick 2000 till 54 %, vilket är detsamma som föregående år. Andelen av personalen i fritidshemmen som har pedagogisk högskoleutbildning har minskat från 68 % till 62 %.

I en studie gjord av Skolverket framgår att endast 13 % i åldersgruppen 10–12 år har tillgång till någon form av skolbarnsomsorg trots att det stora flertalet har förvärvsarbetande föräldrar. Över hälften av dessa barn får klara sig själva efter skolan trots att föräldrarna uppger att de inte är nöjda med den lösningen. Skolverkets studie visar även att kommunerna inte arbetar särskilt aktivt med att lösa frågorna kring behovet av barnomsorg för barn i åldern 10–12 år.

Barn- och ungdomsutbildning

Nedan redovisas resultatet för verksamheterna förskoleklass, den obligatoriska skolan och gymnasieskolan. Vidare redovisas orsaker bakom att elever slutar skolan utan fullständiga betyg samt elevers, föräldrars, lärares och allmänhetens attityder till skolan.

Läsåret 2000/01 gick drygt 107 500 barn i *förskoleklass*. Andelen av årskullen sexåringar som var inskrivna var 93 %, vilket var oförändrat från föregående år. Av dem som inte gick i förskoleklass gick de flesta i grundskolans årskurs 1. Ungefär fyra procent av alla elever i förskoleklass gick på en fristående skola. Enligt preliminära bedömningar uppgår de totala kostnaderna för förskoleklass med kommunal huvudman till 3,5 miljarder kronor medan kostnaden per elev uppgår till 33 970 kr. Jämfört med föregående år har kostnaden per elev ökat med 5,4 %. Förklaringen till detta är enligt regeringen framför allt att antalet inskrivna barn har sjunkit utan motsvarande minskning av resurserna.

Läsåret 2000/01 gick drygt 1 051 900 elever i *grundskolan*, vilket innebär en ökning med ca 1,5 % jämfört med föregående år. I fristående grundskolor har antalet elever ökat med drygt 23 % jämfört med föregående läsår. Andelen grundskoleelever som gick i fristående skolor var drygt fyra procent. Den totala kostnaden för den kommunala grundskolan uppgick preliminärt till 57,2 miljarder kronor för 2000. Kostnaden per elev beräknas uppgå till ca 56 800 kr, vilket är en ökning med ca 2,3 % jämfört med 1999. Kostnaderna för undervisning ökar relativt sett mest.

Nästan 90 % av de elever som gick ut årskurs 9 i grundskolan våren 2000 var behöriga att tas in på ett nationellt program i gymnasieskolan, vilket var en minskning med ca en procentenhet jämfört med 1999. 17 % av de elever som inte var behöriga vid vårterminens slut återfanns ändå på ett nationellt program vid höstterminens start då de efter undervisning under sommaren hade godkänts genom prövning. Enligt preliminära uppgifter var andelen elever i grundskolans årskurs 9 som saknade behörighet till ett nationellt eller specialutformat program i gymnasieskolan vårterminen 2001 i stort sett oför-

ändrad jämfört med 2000. Av det totala antalet saknade 10,4 % behörighet 2001, medan motsvarande uppgift var 10,6 % föregående år.

Läsåret 2000/01 gick knappt 13 500 elever i den *obligatoriska särskolan*, varav 9 400 gick i grundsärskolan och knappt 4 100 i träningskolan. Antalet elever i den obligatoriska särskolan har ökat med 8 % sedan föregående läsår. Kommunens kostnader för den obligatoriska särskolan uppgick preliminärt till 2,6 miljarder kronor för 2000. Kostnaderna per elev uppskattas till 212 250 kr vilket är en liten minskning jämfört med 1999.

Läsåret 2000/01 gick det drygt 650 elever i den *statliga specialskolan* för döva och hörselskadade, en i stort sett oförändrad nivå sedan föregående år. Dessutom fick drygt 150 elever enligt övergångsbestämmelser utbildning i specialskola vid statliga resurscenter. Den totala kostnaden för specialskolan var 311 miljoner kronor 2000. Många elever i specialskolan har svårigheter att nå målen för utbildningen.

Läsåret 2000/01 gick det 186 elever i *sameskolan*. Dessutom deltog 168 elever, samma antal som föregående år, i den integrerade samiska undervisning som bedrivs i kommunal regi. Sameskolan uppvisar god målpåfyllelse. De totala kostnaderna för sameskolan och den integrerade undervisningen uppgick till drygt 35 miljoner kronor 2000.

Hösten 2000 gick 305 301 elever i *gymnasieskolan* (inkl. kompletterande utbildning med statsbidrag). 93 % av eleverna gick i de kommunala skolorna och 4,7 % eller 14 251 elever, gick på fristående gymnasieskolor. Övriga gick på gymnasieskolor inom landstingen eller på internationella skolor. Den totala kostnaden för gymnasieskolan var ca 22 miljarder kronor 1999, varav drygt 20 miljarder för de kommunala gymnasieskolorna. Kostnaden per elev var i genomsnitt ca 71 000 kr i de kommunala gymnasieskolorna och 77 300 kr i de fristående gymnasieskolorna. Enligt preliminära uppgifter för 2000 var de totala kostnaderna för gymnasieskolan med kommunal huvudman 20,7 miljarder kronor, en ökning med drygt en procent jämfört med föregående år. Kostnaden per elev ökade likaså med en procent till 72 140 kr. Kostnaderna mellan programmen varierar kraftigt, liksom kostnaderna för samma program i olika kommuner.

Fördelningen mellan könen när det gäller förstahandssökande till olika program överensstämmer med tidigare år. Nästan enbart pojkar söker till bygg-, el-, energi-, fordons- och industriprogrammen. Flickor utgör däremot majoriteten av de sökande till hantverks-, omvårdnads- samt barn och fritidsprogrammen.

Enligt en prognos presenterad av Skolverket våren 2001 kan bristen på behöriga ämneslärare i gymnasieskolan och komvux komma att fördubblas fram till år 2008, om examinationen av lärare ligger kvar på nuvarande nivå. Orsaken är dels ökat elevantal, dels stora pensionsavgångar.

Av dem som började gymnasieskolan för fyra år sedan var det 73 % av eleverna som fick slutbetyg senast våren 2000. Motsvarande andel var 76 % 1999 och 78 % 1998. Av eleverna som fick slutbetyg våren 2000 hade 80 % grundläggande behörighet till universitet och högskola.

Andelen elever som gått över till högskolan direkt efter gymnasieskolan har ökat från 16,7 % (avslutad gymnasieutbildning 1997/98) till 17,4 % (avslutad gymnasieutbildning 1998/99). Andelen elever med utländsk bakgrund som gick över var 20,6 %.

Läsåret 2000/01 gick drygt 5 100 elever i *gymnasiesärskolan*. Av dessa gick nästan 2 000 på nationella program, knappt 1 000 på specialutformade program och drygt 2 100 på individuella program. Antalet elever i gymnasiesärskolan har ökat med knappt 8 % sedan föregående läsår. Preliminära uppgifter visar att kostnaderna för den kommunala gymnasiesärskolan har ökat med drygt 8 % från 1999 till ca 990 miljoner kronor 2000. Kostnaden per elev (exkl. skolskjutsar och lokaler) var 176 000 kr, en minskning med ca 2 %.

Enligt en rapport från Skolverket är bilden av *orsakerna bakom att många elever slutar skolan utan fullständiga betyg* komplex. Av betydelse för förhållandena i grundskolan är bl.a. skolans förhållningssätt och attityder till elever och föräldrar, personliga relationer mellan eleven och vissa lärare samt att skolan i många fall har väntat för länge innan stödåtgärder satts in. Vad gäller gymnasieskolan kan den ha svårt att upprätthålla studiemotivationen. Många elever har redan tidigare problem, med studieavbrott eller studier på individuellt program som följd. Antalet elever på ett individuellt program har ökat från 15 000 elever 1995 till drygt 17 000 elever 1999. Det individuella programmet finns på ca 390 av landets drygt 600 gymnasieskolor. Läsåret 2000/01 var det 34 kommuner som hade en gymnasieskola med enbart det individuella programmet. Cirka 70 % av de elever som började på ett individuellt program 1996 och 1997 gick över till ett nationellt program. Skolverket menar att det individuella programmet fungerar dåligt som inkörsport till de nationella programmen. Senare undersökningar visar att i genomsnitt sökte 64 % av eleverna med utländsk bakgrund som studerade på ett individuellt program och 62 % av dem som studerade på programinriktat individuellt program vidare till ett nationellt program.

Enligt en studie som bygger på ett tjugotal kommuner saknar var femte elev med utländsk bakgrund som lämnar grundskolan behörighet till studier på ett nationellt program, vilket skall jämföras med att var tionde elev gör det totalt. Åtta av tio elever lämnar gymnasieskolan med slutbetyg medan endast sju av tio elever som har utländsk bakgrund gör det. Det finns också ett antal elever med utländsk bakgrund, främst flickor, som har mycket goda betyg. Av eleverna i gymnasieskolan i de studerade kommunerna deltar 6 % i modersmålsundervisning, medan 16 % gör det i grundskolan. Studiehjälp på modersmålet förekommer mycket sparsamt i grundskolan och bara i enstaka fall i gymnasieskolan. Behoven är mycket större än omfattningen visar. Viktiga förklaringar till att elever med utländsk bakgrund lämnar grundskolan och gymnasieskolan utan fullständiga betyg anges vara bl.a. brist på ekonomiska resurser i kommunerna och i vissa fall lärarkompetens.

Grund- och gymnasieskolor kräver ofta diagnos för att elever med funktionshinder skall erhålla stödinsatser trots att rätten till stöd inte är avhängig diagnos. Skolverket framhåller vikten av förtroendefulla relationer mellan

skolans personal, elever och föräldrar samt betonar betydelsen av tidig upptäckt av behoven, tidiga stödåtgärder samt upprättande av åtgärdsprogram, för att eleverna skall uppnå målen.

I rapporten *Attityder till skolan 2000* (Skolverkets rapport 197) redovisar skolverket sin tredje undersökning av elevers, föräldrars, lärares och allmänhetens attityder till grund- och gymnasieskolan. Ungefär hälften av lärarna tycker att skolan lyckas bra med att förmedla grundläggande värden och traditioner. Många lärare och elever tycker att skolan lyckats bra med att utveckla elevernas förmåga att ta ställning i etiska och moraliska frågor. Enligt allmänheten, föräldrar och lärare lyckas skolan i stor utsträckning verka för jämställdhet.

Majoriteten av föräldrarna är positivt inställda till barnens lärare, undervisningens innehåll och arbetssättet i skolan. Högutbildade föräldrar och föräldrar med svensk bakgrund vill ha större inflytande i skolan. Eleverna anser att de fått ett ökat inflytande när det gäller hur de skall arbeta och över läxor och prov. Samtidigt ökar andelen lärare som tycker att eleverna inte klarar att ta det ansvar som krävs för ett ökat inflytande. Fler flickor än pojkar uppger att de vill vara med och bestämma och flickorna tycker också att de kan vara med och bestämma i högre grad än vad pojkarna anser att de kan.

Den sociala miljön i grundskolan framstår som mer problematisk än den i gymnasieskolan. En större andel än tidigare tycker att mobbning är ett allvarligt problem i skolan, framför allt i år 7–9. Många elever uppger att de känner sig mobbade av sina lärare. Stressen har ökat i både grundskolan och gymnasieskolan sedan den tidigare undersökningen 1997. Framför allt flickorna på de studieförberedande programmen uppger att de känner sig stressade.

Vuxenutbildning

Riksdagen anvisade under 2000 medel motsvarande minst 97 700 heltidsplatser på gymnasienivå, som fördelades mellan kommunerna av Skolverket. Till detta kommer den kommunalt finansierade basorganisationen som beräknas omfatta 37 000 platser. Statens skolor för vuxna i Härnösand och Norrköping tilldelades statsbidrag motsvarande 265 heltidsplatser. Under 2000 genomfördes utbildning på gymnasial nivå motsvarande 133 080 platser, vilket innebär att den genomförda volymen understeg antalet tilldelade platser med ca 1 %. Den genomförda verksamheten innehöll betydligt större andel utbildning av mer kostnadskrävande karaktär, främst yrkeskurser, än vad som förutsattes vid planeringen. Av de studerande under hösten 2000 utgjorde männen 32 % och andelen födda utomlands 20 %. Kursdeltagare över 30 år uppgick hösten 2000 till 58 % och andelen med högst tvåårig gymnasieutbildning till 67 %. Under 2000 utgjordes 27 % av utbildningsvolymen av kärnämneskurser och 73 % av karaktärsämneskurser. Andelen lokala kurser fortsatte att öka och utgjorde 14 % av den totala utbildningsverksamheten, en fördubbling sedan 1997. Ett av målen för Kunskapslyftet har varit att få en jämn fördelning av kurser över året. Under sommarmånaderna studerade 100 000 kursdeltagare per vecka. Från mitten av augusti steg antalet till 700 000 kursdeltagare per

vecka. 26 % av utbildningen upphandlas hos andra anordnare än kommunerna.

Av samtliga studerande vid kommunal vuxenutbildning hösten 2000 var 48 % aktuella vid arbetsförmedlingen i anslutning till kursstart. Ett år efter avslutade studier uppgick andelen studerande som återfanns i Arbetsmarknadsstyrelsens händelseregister till drygt 20 %, ca 15 % återfanns i högskoleregistret och nästan 45 % hade sysselsättning enligt Statistiska centralbyråns sysselsättningsregister. Cirka 68 % av kommunerna bedriver någon form av uppsökande och motivationsskapande verksamhet. I hälften av kommunerna sker samverkan med en eller flera organisationer som får särskilda medel från staten för att bedriva uppsökande verksamhet. Samtliga organisationer som erhållit bidraget har redovisat en utvecklingsplan för verksamheten 2000 och lämnat rapporter över genomförd verksamhet under året.

Sedan läsåret 1992/93 har antalet studerande i *särvux* ökat med 56 % och uppgick läsåret 1999/2000 till 4 335. Denna ökning kan enligt regeringen troligen förklaras med att särvux övergått till kommunalt huvudmannaskap och därigenom på många håll integrerats i den kommunala vuxenutbildningen. Samtidigt infördes möjlighet för särvux att anordna yrkesutbildning. Kostnaden för särvux uppgick 1999 per genomsnittsstuderande till 25 500 kr. Den totala kostnaden var 107 miljoner kronor, en ökning med 11 % sedan 1998. Andelen lärare med pedagogisk utbildning uppgår till ca 90 %.

Kvalificerad yrkesutbildning omfattar 12 000 årsstudieplatser 2000 och 2001. De 245 utbildningarna fördelar sig inom 12 olika branschområden, varvid IT inklusive multimedier och grafisk industri utgör det största området.

I fråga om utbildningsbakgrund hade 33 % av de studerande åren 1996–1999 en yrkesförberedande gymnasieutbildning. Motsvarande andel för 1996–1998 var 35 %. På motsvarande sätt har andelen med annan än fullständig gymnasieutbildning förändrats från 16 % (1996–1998) till 22 % (1996–1999). I denna grupp återfinns enligt Kommittén för kvalificerad yrkesutbildning sannolikt många som skaffat sig gymnasial utbildning i komvux. Andelen med tre- till fyraårig studieförberedande utbildning har gått ned från 42 % till 38 %.

Av de studerande som avslutade en utbildning under 2000 hade 77 % fullföljt utbildningen med godkänt resultat och 74 % visste att de skulle påbörja en anställning inom tre månader efter utbildningens slut. Åtta procent planerade att studera vidare och av dessa påbörjade 71 % studier inom högskolan.

Under 2000 gjorde Kommittén för kvalificerad yrkesutbildning 90 tillsynsbesök vid enskilda utbildningar. Vid tillsynen görs skriftliga studerandenkäter. De 1 249 studerande som besvarade enkäten gav utbildningen ett medelbetyg på 3,21 på en skala från 1–5 där 1 är det lägsta omdömet.

Under läsåret 1999/2000 deltog 34 115 studerande i *svenskundervisning för invandrare*, sfi. Från 1994/95 till läsåret 1999/2000 har deltagarantalet minskat med 44 %. Andelen kvinnor läsåret 1999/2000 var 60 %. Av de deltagare som påbörjade sina studier läsåret 1997/98 hade 38 % uppnått sfi-nivån. 45 % avbröt studierna och 11 % fortsatte att studera. Läsåret

1999/2000 hade 82 % av lärarna i sfi pedagogisk utbildning. En stor andel lärare saknar dock utbildning i svenska som andraspråk. Under 1999 uppgick kommunernas totala kostnader för sfi till 604 miljoner kronor.

Kostnaderna för verksamheterna vid *Statens skolor för vuxna*, SSV, uppgick till ca 93 miljoner kronor 2000, varav ca 25 miljoner kronor gick till utvecklingsarbete. Antalet kursdeltagare vid de båda skolorna var under 2000 ca 28 000, vilket är ca 2 000 färre än 1999. Nedgången förklaras av en förbättrad arbetsmarknadssituation.

År 2000 deltog drygt 1 900 elever i *kompletterande utbildningar* som erhöll statsbidrag för verksamheten. Cirka 160 elever erhöll studiehjälp, ca 3 500 elever erhöll studiemedel och ca 200 erhöll vuxenstudiestöd. Drygt 80 utbildningar vid 37 skolor erhåller statsbidrag och flertalet av dem berättigar därutöver till studiestöd. Cirka 90 utbildningar vid 24 skolor berättigar enbart till studiestöd. Därutöver står 144 utbildningar under statlig tillsyn. Totalt omfattar utbildningarna drygt 10 000 deltagare.

Studieförbunden redovisade en studiecirkelverksamhet för 2000 som räknat i studietimmar ökat med ca 3 % jämfört med 1999. Under året samlade studiecirkelarna drygt 2,8 miljoner deltagare, varav 57 % var kvinnor. Det totala antalet deltagare i *folkhögskolan* har ökat något jämfört med föregående år. Folkhögskolorna samlade drygt 114 000 deltagare våren 2000 och 123 000 deltagare hösten 2000. 58 % av deltagarna var kvinnor. Inom ramen för det särskilda statsbidraget till utbildningsplatser inom Kunskapslyftet deltog ca 9 800 personer våren 2000 och ca 10 300 personer hösten 2000. Andelen kvinnor utgjorde 63 % och andelen invandrare var 22 %. Cirka 38 % av deltagarna hade högst grundskoleutbildning innan de började folkhögskolekursen.

Ett antal folkhögskolor har inriktning mot teckenspråk och teckenspråkstolkning. För 2000 utgick särskilda medel, 43 miljoner kronor, för stöd till tolkutbildning och teckenspråkslärarutbildning samt kontakttolkutbildning. Tio folkhögskolor bedrev sådan utbildning och det totala antalet deltagare ökade 2000 jämfört med 1999. Under 2000 slutförde 38 dövblindtolkar och teckenspråkstolkar sin utbildning. Den tvååriga teckenspråksutbildningen som förbereder till tolkutbildning slutfördes av 74 deltagare. Kontakttolkutbildningen har under 2000 anordnats av 9 folkhögskolor och 12 studieförbundsavdelningar med 92 respektive 82 kurser. Utbildningarna har under 2000 samlat 2 687 deltagare, varav 1 777 på folkhögskolor.

U t s k o t t e t har inget att erinra mot regeringens redovisning och bedömning av resultaten.

Övergripande frågor

Nationell skolpeng

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena om nationell skolpeng.

Jämför *reservation 1 (m)*.

Motioner

Moderaterna anser att en **nationell skolpeng** bör införas (mot. 2001/02:Ub233 yrk. 11, 2001/02:Ub541 yrk. 20 och 2001/02:Sk433 yrk. 5). Moderaterna förordar att staten tar över ansvaret för grundskolans finansiering från kommunerna från och med 2003 och avsätter därmed 60,7 miljarder kronor från 2003. Eftersom staten sätter upp målen för grundskolans verksamhet bör det också vara staten som skall svara för att utbildningssystemet garanteras de resurser som är nödvändiga. Införandet av en nationell skolpeng säkrar resurser till grundskolan och utgör en viktig faktor för god undervisningskvalitet. Skolor som uppfyller nationella kvalitetskrav på undervisningen skall ges resurser direkt från staten i förhållande till hur många elever skolan förmår attrahera. Särskilda tillskott ges till bl.a. handikappade elever. Skolpengen ger enligt Moderaterna skolorna möjlighet att lägga skolans pengar där de gör störst nytta. I motion 2001/02:Ub326 (m) yrkas att det i samband med skolpengens införande också skall införas ett extra anslag där framgångsrika skolor kan premieras (yrk. 3) och att det skall finnas möjlighet att anslå extra pengar till skolor som inte uppfyller de nationella kraven för att underlätta de ytterligare kvalitetsinsatser som krävs på dessa skolor (yrk. 4).

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionerna. Utskottet har tidigare vid ett flertal tillfällen behandlat och avstyrkt motionsyrkanden från Moderaterna om införande av en nationell skolpeng (jfr bet. 1999/2000:UbU1 och 2000/01:UbU1). Riksdagen har varje gång avslagit yrkandena. Utskottet har ingen annan uppfattning nu. En schablonberäknad nationell skolpeng ger enligt utskottets uppfattning inte de grundläggande förutsättningarna för att kraven på en likvärdig skola av hög kvalitet för alla elever skall kunna uppfyllas. Resurser till skolans verksamhet skall enligt utskottets uppfattning fördelas med utgångspunkt i behov som enskilda elever, olika grupper av elever och skolor faktiskt har. Det är därför inte rimligt att införa en central resursfördelning. Utskottet vill, liksom vid tidigare behandling av frågan, betona att skolans verksamhet måste vara utformad så att den genom stöd och stimulans ger varje elev möjlighet att nå målen och i övrigt utvecklas efter sina förutsättningar.

*Inrättande av kvalitetsinstitut inom skolan m.m.***Utskottets förslag i korthet**

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena om inrättande av kvalitetsinstitut för skolan.

Jämför *särskilda yttranden 1 (m) och 3 (c) och reservationerna 1 (m), 2 (c) och 3 (fp)*.

Motioner

I flera motioner föreslås **inrättandet av ett kvalitetsinstitut för skolan**. Moderaterna menar att ett fristående nationellt kvalitetsinstitut skall komplettera den uppföljning och utvärdering som måste bedrivas vid varje skola, lokalt av berörda huvudmän och även i någon mån av Skolverket (mot. 2001/02:Ub316 och 2001/02:Ub233 yrk. 30). Skolverket skall fortsättningsvis ta ansvar för insamling av jämförbar statistik medan det nationella kvalitetsinstitutets uppgift blir att svara för mer kvalificerad kvalitetsbedömning. Varje skola måste granskas med jämna mellanrum vad gäller undervisningskvalitet och resultat. Alla rapporter skall vara offentliga och institutet bör aktivt informera om analyser och slutsatser. Moderaterna menar i motion 2001/02:Ub541 att en nödvändig åtgärd för att lyfta kvaliteten i skolan är att uppföljning och utvärdering förbättras och blir mer tillgänglig för elever, föräldrar och personal. Av den anledningen bör ett fristående nationellt kvalitetsinstitut inrättas. Under ett nytt anslag föreslås 50 miljoner kronor för 2002 för det nationella kvalitetsinstitutet (mot. 2001/02:Ub541 yrk. 21). I motion 2001/02:Ub326 (m) yrkas att då det nationella kvalitetsinstitutet inrättas skall berörda delar av Skolverket avvecklas (yrk. 1). I motionen (yrk. 5) föreslås också att såväl Skolverket som det nationella institutet för kvalitetsgranskning löpande bör publicera namnen på de skolor som inte uppfyller de mål och krav som finns för skolan.

Centerpartiet anser också att ett nationellt kvalitetsinstitut skall inrättas. Institutet bör ha till uppgift att utveckla och förfina metoder för utvärdering och stödja kommunerna i deras arbete bland annat genom att erbjuda expertis inom området. Centerpartiet menar vidare att ett institut bör ha till uppgift att såväl sammanställa uppgifter för nationella jämförelser som utveckla metoder för att förbättra utvärderingen och stödja kommunernas kvalitetsarbete. Ett kvalitetsinstitut bör vara fristående och inte ha myndighetsuppgifter (mot. 2001/02:Ub524 och 2001/02:Ub240 yrk. 11). Under ett nytt anslag föreslås 200 miljoner kronor för 2002 för det nationella kvalitetsinstitutet (mot. 2001/02:Ub524).

Folkpartiet yrkar i två motioner (mot. 2001/02:Ub221 yrk. 24 och 2001/02:Ub222 yrk. 19) att en nationell skolinspektion skall inrättas. En nationell skolinspektion behövs eftersom kommunaliseringen av skolan hittills har misslyckats på grund av att staten inte varit tydlig i sina mål och då utvärderingsinstrumenten är otillräckliga. Skolverket skall behålla sin stödjande och rådgivande roll samt utvecklingsuppgifter, medan den nationella

skolinspektionen bl.a. skall granska kvaliteten i skolorna, säkerställa likvärdighet i bedömningen av nationella prov och tillämpning av det nationella betygssystemet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionerna. Utskottet har vid ett flertal tillfällen behandlat och avstyrkt motionsyrkanden om inrättande av ett nationellt kvalitetsinstitut och en nationell skolinspektion (jfr bet. 1999/2000: UbU1 och 2000/01:UbU1). Riksdagen har varje gång avslagit yrkandena. Utskottet har ingen annan uppfattning nu. Utskottet anser att den kvalitetsgranskningsnämnd som är knuten till den ansvariga sektorsmyndigheten, Skolverket, är att föredra framför ett fristående kvalitetsinstitut eftersom nämnden fungerar som ett komplement till myndigheten. För att tydliggöra kvalitetsgranskningsnämndens självständiga ställning har regeringen förändrat Skolverkets instruktion. Förändringen innebär bl.a. att regeringen utser ordförande. Under 2000 har Kvalitetsgranskningsnämnden genomfört nationella kvalitetsgranskningar av tre områden inom det offentliga skolväsendet: helheten i utbildningen, utbildning på entreprenad samt betygssättningen. Enligt utskottets uppfattning har dessa granskningar tillfört skolområdet viktig information som kan bidra till utvecklingen av kvaliteten i verksamheten. Vad gäller publicering av Skolverkets granskningar görs detta på Skolverkets hemsida. Rapporterna från Skolverkets löpande tillsyn översänds också till den kommun som berörs av granskningen och till Utbildningsdepartementet. Vad gäller tillsyn i enskilda ärenden översänds besluten till anmälaren och till skolan. Skolverket har också tillsatt en grupp med uppdrag att presentera ett förslag om hur resultaten av verkets tillsyn skall kunna spridas i högre utsträckning. Utskottet anser därmed yrkande 5 i motion 2001/02:Ub326 tillgodosett och avstyrker därför yrkandet.

Anslag m.m.

Inledning

I detta avsnitt behandlar utskottet anslagen 11:1 och 25:1–19. Det förstnämnda anslaget tillhör politikområde 11 Storstadspolitik. Övriga anslag tillhör politikområde 25 Utbildningspolitik och avser skola, barnomsorg och vuxenutbildning. Området omfattar även anslag till skolmyndigheter, utveckling och forskning inom området, särskilda stödinsatser för elever med handikapp samt de statliga skolorna. Vidare finns anslag för viss verksamhet inom det kommunala skolväsendet och till svensk undervisning i utlandet. I området ingår också anslaget för maxtaxa i barnomsorgen m.m. och bidrag till den särskilda vuxenutbildningssatsningen Kunskapslyftet. Nya anslag föreslås för bidrag till vissa organisationer för uppsökande verksamhet, Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning samt bidrag till kvalificerad yrkesutbildning.

11:1 Förstärkning av utbildning i storstadsområdena

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar det av regeringen begärda anslagsbeloppet för budgetåret 2002 under anslaget 11:1 Förstärkning av utbildning i storstadsområdena. Motionsyrkandet om att avskaffa anslaget bör avslås.

Jämför *särskilda yttranden 1 (m)* och *3 (c)*.

Riksdagen bör vidare avslå motionerna om skolor i utsatta områden.

Jämför *reservation 3 (fp)*.

Propositionen

Från och med budgetåret 1999 har medel anvisats under ett ramanslag för särskilda utbildningsinsatser i storstadsregionerna. Under anslaget beräknas medel under treårsperioden den 1 juli 1999–den 1 juli 2002. Fördelning av medel sker till de sju storstadskommuner som tecknat lokala utvecklingsavtal med staten. Under anslaget beräknas medel för förskola i socialt utsatta bostadsområden, språkutvecklingen i skolan samt praktikanskaffning för vuxna invandrare. Regeringen har beräknat medelsbehovet för 2002 till 185 miljoner kronor. Anslaget tillhör politikområde 11 Storstadspolitik.

Motioner

Centerpartiet anser att anslaget skall avskaffas (mot. 2001/02:Ub524). Folkpartiet anser att **gymnasieskolor i utsatta områden** måste ges extra resurser för att hindra utslagning av elever och att skolor bör kunna ges en attraktiv profil för att dra till sig elever från andra bostadsområden (mot. 2001/02:Ub221 yrk. 31). I motion 2001/02:Ub523 (s) yrkande 2 föreslår motionärerna att skolans situation och utvecklingsbehov i Stockholmsregionen och andra storstadsområden skall uppmärksammas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar det begärda beloppet. Utskottet påminner om att riksdagens beslut med anledning av propositionen *Utveckling och rättvisa – en politik för storstaden på 2000-talet* har lagt grunden för en nationell politik för storstadsregionerna (prop. 1997/98:165, bet. 1998/99:AU2, rskr. 1998/99:34). Vid behandlingen av budgetpropositionen för år 1999 beslutade riksdagen att för detta ändamål anvisa sammanlagt 220 miljoner kronor per år under en treårsperiod med början den 1 juli 1999. I samband därmed avtog riksdagen ett yrkande från Moderaterna om att det föreslagna anslaget skulle utgå. Riksdagen avtog även ett motsvarande yrkande i samband med behandlingen av budgeten 2000 och 2001. Utskottet som anser, i likhet med motion 2001/02:Ub523, att det fortfarande är mycket angeläget att en särskild utbildningssatsning görs för barn, ungdomar och

vuxna i storstädernas utsatta områden, avstyrker motion 2001/02:Ub524. Utskottet utgår från att regeringen återkommer med förslag om hur erfarenheterna från den pågående satsningen skall tas till vara i fortsättningen. Utskottet anser vidare att det ankommer på kommunerna själva att besluta om resurser till de olika skolorna i den egna kommunen, och det är också kommunerna som beslutar om t.ex. eventuella profileringar. Utskottet anser därför att riksdagen bör avslå motionerna 2001/02:Ub221 yrkande 31 och 2001/02:Ub523 yrkande 2.

25:1 Statens skolverk

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar det av regeringen begärda anslagsbeloppet för budgetåret 2002 under anslaget 25:1 Statens skolverk och avslår motioner om andra anslagsbelopp.

Jämför *särskilda yttranden 1 (m), 2 (kd) och 3 (c)*.

Riksdagen bör vidare avslå motionsyrkanden om Skolverkets roll och tillsyn samt om publicering av kvalitetsgranskningar.

Jämför *reservation 4 (kd)*.

Propositionen

Statens skolverk är sektorsmyndighet för skolväsendet och för den förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg som det allmänna anordnar. Skolverkets uppdrag är att bidra till måluppfyllelsen inom politikområdet genom sina uppgifter enligt instruktionen, bl.a. att följa upp och utvärdera förskoleverksamheten, skolbarnsomsorgen och skolväsendet, att främja utveckling, kompetensutveckling och kvalitetsarbete samt tillsyn.

Regeringen har i regleringsbrev under flera år angett att tillsynen skall utgöra en större andel av Skolverkets verksamhet, men så har inte skett. Regeringen utgår från att verket snarast omprioriterar sina resurser så att tillsynen av barnomsorg och skola inklusive fristående skolor samt vuxenutbildning ökar.

Regeringen har beräknat anslaget till 356 576 000 kr.

Motioner

Moderaterna föresår att anslaget ökas med 200 miljoner kronor (mot. 2001/02:Ub541 yrk. 3). Förslaget innebär samtidigt att Specialpedagogiska institutet (anslag 25:5) integreras i Skolverket samtidigt som uppgifter förs från Skolverket till det kvalitetsinstitut som Moderaterna föreslagit. Kristdemokraterna föreslår att anslaget minskas med 40 miljoner kronor som ett led i besparingar på myndigheten. Kristdemokraternas förslag om ett barnomsorgskonto innebär dessutom att Skolverket inte behöver expandera för att handlägga maxtaxa i barnomsorgen (mot. 2001/02:Ub450). Centerpartiet

föreslår en minskning av anslaget med 50 miljoner kronor (mot. 2001/02:Ub524).

Kristdemokraterna anser att **Skolverkets roll** behöver vara friare gentemot regeringen. Ställningen som stabsorgan gör att verket har en ofri roll, vilket försämrar verkets trovärdighet och försvårar kritik mot regeringen (mot. 2001/02:Ub446 yrk. 21). Kristdemokraterna anser också att Skolverket skall lägga **mer vikt vid tillsyn** än tidigare och hänvisar till granskningar av Skolverket som framhållit behovet av större betoning på tillsyn och kontroll.

I motion 2001/02:Ub326 (m) föreslås att **resultatet av kvalitetsgranskningar löpande skall publiceras** av Skolverket så att lärare, föräldrar och elever kan ta del av resultaten (yrk. 2).

Utskottets ställningstagande

Utskottet ansluter sig till regeringens beräkning av anslaget och avstyrker därmed motionerna 2001/02:Ub541 yrkande 1, 2001/02:Ub450 samt 2001/02:Ub524. Utskottet har i det föregående behandlat och avstyrkt motionsyrkanden om inrättande av ett kvalitetsinstitut för skolan samt förslag om ändrad medelsberäkning i anledning av dessa. Moderaternas förslag att föra samman Skolverket och Specialpedagogiska institutet behandlas under anslag 25:5 *Specialpedagogiska institutet*.

Vad gäller frågan om huruvida Skolverket bör ha en friare ställning gentemot regeringen menar utskottet att Skolverket, liksom övriga myndigheter, fritt och självständigt agerar i frågor som omfattas av verkets instruktion. Utskottet konstaterar vidare att regeringen i propositionen tagit upp frågan om ökad tillsyn. Trots att regeringen i flera år framfört att tillsynen skall utgöra en större andel av Skolverkets verksamhet har så inte blivit fallet. Regeringen utgår dock från att tillsynen kommer att öka. Utskottet behandlade frågan om ökad tillsyn i betänkandet avseende budgetpropositionen för 2001 (bet. 2000/01:UbU1 s. 31 f.). Utskottet har, liksom tidigare, ingen annan uppfattning än regeringen om vikten av Skolverkets tillsynsverksamhet. Något särskilt uttalande från riksdagen erfordras inte enligt utskottets uppfattning. Regeringen har åter uppmärksammat frågan, och utskottet utgår från att regeringen också fortsättningsvis håller riksdagen informerad om den fortsatta utvecklingen. Vad gäller motion 2001/02:Ub326 yrkande 2 har ett annat yrkande om publicering av tillsynsresultat behandlats och avstyrkts i det föregående. Riksdagen bör med det anförda avslå samtliga motionsyrkanden.

25:2 Utveckling av skolväsende och barnomsorg

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar det av regeringen begärda anslagsbeloppet för budgetåret 2002 under anslaget 25:2 Utveckling av skolväsende och barnomsorg. Motionsyrkanden med förslag om andra anslagsbelopp bör därför avslås.

Jämför *särskilda yttranden 2 (kd)* och *3 (c)*.

Riksdagen bör vidare avslå motionen om ytterligare åtgärder för ökad integration mellan skola och förskola.

Propositionen

Det övergripande syftet med anslaget är att främja utvecklingen av barnomsorgen, skolväsendet och vuxenutbildningen. Från anslaget bekostas insatser avseende stöd till utveckling av förskola, skola och vuxenutbildning. Medlen används för att stärka baskunskaperna genom att främja läskunnighet, skrivkunnighet och matematikkunskaper samt till kompetensutveckling och andra insatser för skolutveckling. Skolverkets utvecklingsinsatser riktas i första hand mot uppmärksammade brist- eller problemområden eller områden som behöver samordnas nationellt. Regeringen menar att Skolverkets pågående utvecklingsinsatser under anslaget bör förstärkas vad gäller stöd till integration mellan förskoleklass, grundskola och fritidshem, bl.a. genom kompetensutvecklingsinsatser riktade till rektorer och personal i de integrerade verksamheterna.

Motioner

Kristdemokraterna föreslår en minskning av anslaget med 276 miljoner kronor (mot. 2001/02:Ub450) och Centerpartiet en minskning med 50 miljoner kronor (mot. 2001/02:Ub524).

Centerpartiet föreslår också i två motioner att ett nytt anslag på 400 miljoner kronor införs för att stärka kompetensen och öka insatserna mot läs- och skrivsvårigheter (dyslexi) samt dyskalkyli. Satsningen skall innefatta bl.a. program från förskolan och hela grundskolan. Totalt avsätts 400 miljoner kronor årligen under tre år (mot. 2001/02:Ub524 och 2001/02:Ub240 yrk. 9). I motion 2001/02:Ub341 (s) framförs att det för en positiv utveckling vad gäller **integration av förskola och skola** krävs satsningar på fortbildning och vidareutbildning för alla personalkategorier om reformens intentioner och den reviderade läroplanens innehåll och innebörd. Först genom att all personal har samma målsättning kan man enligt motionären undvika klyftor mellan förskola och skola.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ansluter sig till regeringens beräkning av anslaget och avstyrker därmed motionerna 2001/02:Ub450 och 2001/02:Ub524. Utskottet delar

uppfattningen att satsningar för att stödja elever med dyslexi och dyskalkyli är angelägna. Utskottet vill peka på att det med medel från anslaget görs satsningar för att främja läskunnighet, skrivkunnighet och matematikkunskaper. Riksdagen har tidigare beslutat att ca 270 miljoner kronor skall avsättas 2002 för särskilda insatser för skolutveckling. Medlen kommer bl.a. att användas till att höja kompetensnivån hos lärare när det gäller dyslexi och dyskalkyli. Vidare kommer alla lärare som genomgår den nya lärarutbildningen att få kunskaper om dyslexi och dyskalkyli. Specialpedagogiska institutet har dessutom i uppdrag att sprida kunskap om dessa frågor. Utskottet vill också peka på att regeringen i budgeten föreslår ett anslag för personalförstärkningar i skola och fritidshem, vilket också kommer att bidra till att barn och unga med inlärningssvårigheter och andra funktionshinder får mer stöd i sitt skolarbete.

När det gäller satsningar för att främja integrationen mellan förskola och skola konstaterar utskottet att huvudmännen – kommunerna och enskilda – svarar för att personalens behov av kompetensutveckling tillgodoses. Medel under anslaget används till utvecklingsinsatser vad gäller integration mellan förskoleklass, grundskola och fritidshem. Utskottet vill också peka på att skollagen utreds och att regeringen aviserat en översyn av läroplanerna. Därmed är motionens yrkande om en utveckling mot gemensam målformulering för förskolan och skolan tillgodosett och utskottet föreslår att riksdagen avslår motion 2001/02:Ub341.

25:3 Forskning inom skolväsendet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar det av regeringen begärda anslagsbeloppet för budgetåret 2002 under anslaget 25:3 Forskning inom skolväsendet. Motionsyrkanden med förslag om andra anslagsbelopp och anslagsvillkor bör avslås.

Jämför *särskilt yttrande 1 (m)*.

Propositionen

Skolverket skall främja och initiera forskning inom områden av särskild betydelse för skolväsendet där det finns angelägna behov och där kunskap saknas eller är bristfällig. Regeringen menar att den uppdragsstyrda forskningen kommer att spela en viktig roll som ett komplement till lärarutbildningens forskningsanknytning, forskarskolorna, ökad forskning inom lärarutbildningsområdet och den nya forskningsorganisationen. Forskning kring vuxnas lärande är av väsentlig vikt för att förverkliga visionerna kring ett livslångt lärande. Regeringen informerar om sin avsikt att ge Skolverket i uppdrag att initiera forskning och utveckling med inriktning på vuxnas lärande. Regeringen föreslår att Skolverket anvisas 3 miljoner kronor för detta uppdrag. Regeringen beräknar anslaget till 33 903 000 kr.

Motioner

Moderaterna föreslår att anslaget ökar med 6 miljoner kronor (mot. 2001/02:Ub541 yrk. 4) eftersom situationen i skolan är sådan att satsningen på skola och forskning bör öka. Kunskapen om ungdomars inläring är fortfarande eftersatt. I motion 2001/02:Ub330 (m) yrkande 2 menar motionärerna att det föreligger ett forskningsbehov för att mer i detalj kartlägga döva och gravt hörselskadade barns kommunikationsmiljö t.ex. med syskon, släkt och grannar. Även andra betingelser för att tillägna sig de två språken – svenskt teckenspråk och skriven svenska – behöver kartläggas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ansluter sig till regeringens beräkning av anslaget och avstyrker därmed motion 2001/02:Ub541 yrkande 4. Utskottet delar dock regeringens och motionärernas uppfattning om betydelsen av forskningsinsatser inom skolväsendet och hänvisar till den kraftiga ökning av forskningsinsatserna som görs genom riksdagens beslut i anledning av proposition *Forskning och förnyelse* (prop. 2000/01:3, bet. UbU6, rskr. 98) där 114 miljoner kronor fördelas till utbildningsvetenskaplig forskning under 2001–2003. För de medel som fördelas av Vetenskapsrådet är en utgångspunkt dessutom att delta-gande lärosäten genom omprioritering bör satsa egna resurser motsvarande minst en tredjedel av de medel som erhålls från rådet. I detta sammanhang bör påpekas att ett lärosäte, Lärarhögskolan i Stockholm, genom sin verksamhetsinriktning saknar möjligheter till omprioritering mellan olika forskningsområden. För 2002 föreslår regeringen att 80 miljoner kronor till utbildningsvetenskaplig forskning fördelas genom Vetenskapsrådets försorg. Vad gäller forskningsändamål under anslaget *Forskning inom skolväsendet* ankommer det på Skolverket att ta ansvar för att forskning kommer till stånd inom angelägna områden där kunskap saknas eller är bristfällig. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motion 2001/02:Ub330 yrkande 2.

25:4 Program för IT i skolan

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar det av regeringen begärda anslagsbeloppet för budgetåret 2002 under anslaget 25:4 Program för IT i skolan. Motionsyrkande med förslag om annat anslagsbelopp bör därför avslås.

Jämför *särskilt yttrande 1 (m)*.

Riksdagen bör även avslå motionsyrkandet om tillgång till dator och egen e-postadress för alla elever.

Jämför *reservation 3 (fp)*.

Propositionen

Sedan budgetåret 1999 har medel anvisats för IT inom skolan. Satsningen omfattade ursprungligen medel om totalt 1 490 miljoner kronor under tre år. Medlen används för kansli för Delegationen för IT i skolan, kompetensutveckling av lärare, inköp av datorer, stöd till infrastruktursatsningar och övriga utgifter. Satsningen består huvudsakligen av ett erbjudande om kompetensutveckling till 70 000 lärare, samt ett erbjudande till kommunerna om ett statsbidrag för förstärkning av infrastrukturen för IT i skolan. Bidraget skall användas dels för anslutning av skolorna till Internet, dels till e-postadresser till samtliga lärare och elever. Regeringen informerar om att man avser att senare återkomma med bedömningar i fråga om hur vunna erfarenheter av satsningarna tillvaratas. Regeringen föreslår att resurserna på anslaget ökar med 21 miljoner kronor för att, i enlighet med propositionen *Vuxnas lärande och utvecklingen av vuxenutbildningen* (prop. 2000/01:72), även folkhögskolans lärare skall kunna omfattas av satsningen. Regeringen har beräknat anslaget till 193 374 000 kr.

Motioner

Moderaterna föreslår att ytterligare 6 626 000 kr tillförs anslaget (mot. 2001/02:Ub541 yrk. 5). Moderaterna framhåller informationsteknikens betydelse för utvecklingen, moderniseringen och förnyelsen av skolans arbetssätt och pedagogik. Medel för skolornas fortsatta satsning skall framdeles inrymmas i systemet med nationell skolpeng.

Folkpartiet begär ett tillkännagivande om **tillgång till dator och egen e-postadress för alla elever** (mot. 2001/02:Ub221 yrk. 18). Folkpartiet anser att det finns en risk för uppdelning av eleverna i A- och B-lag om några har tillgång till datorer och IT i hemmet medan andra inte har det.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser i likhet med regeringen att även folkhögskolans lärare skall kunna omfattas av satsningen. Utskottet tillstyrker medelsberäkningen för 2002 och avstyrker därmed motion 2001/02:Ub541 yrkande 5.

Utskottet föreslår vidare att riksdagen avslår motion 2001/02:Ub221 yrkande 18. Medel under anslaget används bl.a. till inköp av datorer och infrastruktursatsningar. Såsom framgått ovan skall medlen användas till Internetslutningar i skolorna och till e-postadresser till lärare och elever. Utskottet anser därmed att motionsyrkandet är tillgodosett.

25:5 Specialpedagogiska institutet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar det av regeringen begärda anslagsbeloppet för budgetåret 2002 under anslaget 25:5 Specialpedagogiska institutet. Motionsyrkandet med förslag om annat anslagsbelopp bör avslås.

Jämför *särskilda yttranden 1 (m)* och *2 (kd)*.

Riksdagen bör även avslå motionen om handlingsplaner för tillgänglighet för kommunal vuxenutbildning.

Propositionen

Specialpedagogiska institutet bildades den 1 juli 2001 genom en ombildning av Statens institut för handikappfrågor i skolan. Samtidigt avvecklades Ekeskolans, Hällsboskolans, Tomtebodaskolans och Åsbackaskolans resurscentrum som egna myndigheter och har i stället inordnats i den nya myndigheten. De statliga bidragen för landstingens hörselvårdskonsulenter, vissa kunskapscentrum och datapedagogerna vid de regionala dataresurscentrumen har förts till den nya myndigheten. Specialpedagogiska institutets mål är att vara ett effektivt stöd i specialpedagogiska frågor för kommuner, andra huvudmän och fristående skolor under statlig tillsyn. Stödet skall underlätta huvudmännens arbete med att erbjuda likvärdig förskola, skola och skolbarnsomsorg samt vuxenutbildning till alla oavsett funktionshinder. Att myndighetens uppdrag även skall omfatta insatser som berör förskola, skolbarnsomsorg och vuxenutbildning innebär en utökning av uppdraget jämfört med det uppdrag som Statens institut för handikappfrågor hade. Uppdraget att ansvara för vuxna studerande med funktionshinder införs fr.o.m. den 1 januari 2002. Institutet skall bistå skolhuvudmännen inom den kommunala utbildningen för vuxna med specialpedagogiskt stöd. Regeringen föreslår därför att 10 miljoner kronor tillförs anslaget. Institutet har tidigare anvisats 5 miljoner kronor för andra halvåret 2001 för att förbereda uppgiften.

Regeringen informerar om att en särskild utredare nyligen tillsatts med uppgift att göra en översyn av statens engagemang för framställning av läromedel och studiemateriel för barn, elever och vuxna med funktionshinder i förskola, skola och vuxenutbildning.

Regeringen har under anslaget 25:14 *Nationellt centrum för flexibelt lärande* beräknat medel för att Specialpedagogiska institutet, i samarbete med

centret, skall utveckla läromedel som riktar sig till studerande som har teckenspråk som första språk inom kommunal vuxenutbildning och folkhögskola.

I enlighet med propositionen *Vuxnas lärande och utvecklingen av vuxenutbildningen* föreslår regeringen att 6 miljoner kronor tillförs anslaget för att finansiera verksamheten för vuxna studerande. Regeringen har beräknat anslaget till 319 341 000 kr.

Motioner

Moderaterna föreslår att Specialpedagogiska institutet integreras i Skolverket och anvisar således inga medel till anslaget och anslaget utgår därmed (mot. 2001/02:Ub541 yrk. 6). Såsom redovisats under anslaget 25:1 *Statens skolverk* föreslår Moderaterna en ökning av medlen till verket med 200 miljoner kronor som en konsekvens av att Specialpedagogiska institutet upphör som egen myndighet.

I motion 2001/02:Ub247 (c) yrkar motionären ett tillkännagivande om att även kommuner som får specialinriktade statliga medel skall redovisa **handlingsplaner för att göra kommunal vuxenutbildning tillgänglig**. Motionären menar att det är bra att Specialpedagogiska institutet fått i uppdrag att erbjuda kommuner specialpedagogiskt stöd i vuxenutbildningen, men stödet bör kopplas samman med regeringens handlingsprogram för tillgänglighet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens anslagsbelopp och avstyrker därmed motion 2001/02:Ub541 yrkande 6. Utskottet har tidigare i betänkandet *Elever med funktionshinder* (bet. 1999/2000:UbU4) och i budgetbetänkandet för 2001 (bet. 2000/01:UbU1) behandlat och avstyrkt liknande yrkanden. Utskottet har inte heller nu någon annan uppfattning än att nuvarande myndighetsstruktur är den lämpligaste då de statliga resurserna för stöd i specialpedagogiska frågor på detta vis samordnas i en myndighet. En sammanslagning i enlighet med Moderaternas motion skulle innebära en avsevärd minskning av resurserna till specialpedagogiskt utvecklingsarbete.

Utskottet föreslår vidare att motion 2001/02:Ub247 avslås. Det är Specialpedagogiska institutets ansvar att ställa villkor för de kommuner som får del av de medel man delar ut.

25:6 Skolutveckling och produktion av läromedel för elever med handikapp

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar det av regeringen begärda anslagsbeloppet för budgetåret 2002 under anslaget 25:6 Skolutveckling och produktion av läromedel för elever med handikapp. Motionsyrkandet med förslag om annat anslagsbelopp bör avslås. Jämför *särskilt yttrande 1 (m)*.

Propositionen

Ur anslaget bekostas bidrag enligt förordningen (1991:978) om statsbidrag till produktion av vissa läromedel. Vidare bekostas utveckling, produktion och information om läromedel för elever med funktionshinder. Från anslaget finansieras även kostnader för arvoden till externa läromedelsproducenter och annan expertis. Målet är att elever med handikapp genom tillgång till särskilt utvecklade och anpassade läromedel skall ges förutsättningar för full delaktighet i undervisningen. Regeringen informerar om att en särskild utredare har tillkallats med uppgift att göra en översyn av statens engagemang för framställning av läromedel och studiemateriel för barn, elever och vuxna med funktionshinder i förskola, skola och vuxenutbildning. Regeringen har beräknat anslaget till 22 149 000 kr.

Motioner

Moderaterna föreslår att ytterligare 1 miljon kronor förs till anslaget eftersom bristen på anpassade läromedel fortfarande är ett problem (mot. 2001/02:Ub541 yrk. 7).

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens anslagsberäkning och avstyrker därmed motionsyrkandet.

25:7 Specialskolemyndigheten**Utskottets förslag i korthet**

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar det av regeringen begärda anslagsbeloppet för budgetåret 2002 under anslaget 25:7 Specialskolemyndigheten. Motionsyrkanden med förslag om andra anslagsbelopp bör avslås.

Jämför *särskilda yttranden 1 (m)* och *2 (kd)*.

Riksdagen bör även avslå motionsyrkandena rörande Ekeskolan och visstidsvistelse vid resurscentrum. Utskottet föreslår också att motionen om inrättande av ett riksgymnasium för blinda och synskadade barn avslås.

Jämför *reservationerna 5 (m, fp)*, *6 (kd, c)* och *7 (m, kd, c, fp)*.

Propositionen

Utbildningen i specialskolan har som mål att ge barn och ungdomar som är döva eller hörselskadade en utbildning som så långt det är möjligt motsvarar den utbildning som ges i grundskolan eller för berörda elever i särskolan. Utbildningen skall anpassas till varje elevs förutsättningar. Specialskolemyndigheten, som bildades den 1 juli 2000, består av sex skolenheter, varav fem är regionala specialskolor för döva och hörselskadade och en är en nationell

specialskola för döva och hörselskadade med utvecklingsstörning samt för dövblindfödda elever.

Riksdagen beslutade hösten 1999 att synskadade och talskadade elever inte längre skall tillhöra den statliga specialskolans målgrupp (prop. 1998/99:105, bet. 1999/2000:UbU4, rskr. 1999/2000:14). Kommunerna skall ha det fulla ansvaret för dessa elever. Staten skall dock även i fortsättningen ha ett stort ansvar för att stödja kommunerna bl.a. genom en ny samordnad organisation för stöd i specialpedagogiska frågor, en ökad resurscentrumverksamhet samt satsningar på kompetensutveckling av skolans personal och på forskning. Till följd av beslutet avvecklas den fasta skoldelen vid Ekeskolan i Örebro respektive Hällsboskolan i Sigtuna successivt. Avvecklingen av den fasta skoldelen vid Ekeskolan startade den 1 juli 2001 och startar vid Hällsboskolan den 1 juli 2002. Samtidigt byggs resurscentrum ut vid de båda skolorna och tillförs en mindre skoldel för visstidsplacering.

Motioner

Moderaterna föreslår ytterligare 25 miljoner kronor till Specialskolemyndigheten (mot. 2001/02:Ub541 yrk. 8). Myndigheten skall säkerställa en hög kvalitet i undervisningen och vid resurscentrum. Moderaterna menar att ytterligare medel till Specialskolemyndigheten behövs som en följd av att behovet av statliga specialskolor är stort.

Kristdemokraterna föreslår ett nytt anslag på 15 miljoner kronor för att återinföra de fasta skoldelarna på Ekeskolan och Hällsboskolan (mot. 2001/02:Ub450). Kristdemokraterna menar att specialskolorna behövs i framtiden för att tillgodose behoven för elever med svårare funktionshinder och som den egna kommunen inte har resurser att klara av (mot. 2001/02:Ub448 yrk. 6).

I motion 2001/02:Ub252 (m) menar motionären att beslutet att stänga **Ekeskolans fasta skoldel** skall omprövas. Motionären menar att ingenting tyder på att kommunerna har blivit bättre på att erbjuda undervisning för barn med svåra multifunktionshinder och att behovet av specialskolor därmed skulle ha bortfallit (yrk. 1). Motionären menar också att det betydande söktrycket – 20 elever stod i kö våren 2001 men endast hälften fick plats – visar att Ekeskolan behövs i sin tidigare form och att detta är ett argument för att ompröva beslutet att avveckla den fasta skoldelen (yrk 2). I samma motion (yrk. 6) menar motionären att riksdagen skall begära att regeringen snarast låter genomföra en ekonomisk konsekvensanalys av beslutet att avveckla specialskolorna för blinda eller synskadade barn med multifunktionshinder. Beslutet kan ännu rivas upp, om det visar sig att uppdraget kan överstiga kommunernas möjligheter.

En specificering av **begreppet visstidsvistelse** vid resurscentrum efterfrågas i motion 2001/02:Ub252 (m) yrkande 3. Motionären menar att även om ”visstid” skulle visa sig innebära att eleven kan fullgöra resterande del av sin skoltid på resurscentrets mindre skoldel, innebär begreppet i sig en osäkerhet för barnen eftersom visstidsvistelsen beror på hemkommunens välvilja. Mot-

ionären menar vidare (yrk. 4) att kortare visstidsbesök inte kan ske utan komplikationer då återkommande byten av klasskamrater är en källa till förvirring och att detta i många fall blir störande för elevernas behov av trygghet.

Centerpartiet begär i motion 2001/02:Ub322 yrkande 8 ett tillkännagivande om att ett **riksgymnasium bör inrättas för blinda och synskadade barn med multifunktionshinder**. Centerpartiet menar att skolan behövs eftersom dessa barn saknar tillräckligt bra möjligheter att studera vidare efter grundskolan.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har behandlat frågor som rör Ekeskolan och Hällsboskolan dels vid behandlingen av proposition *Elever med funktionshinder – ansvar för utbildning och stöd* (prop. 1998/99:105, bet. 1999/2000:UbU4), dels i betänkandet avseende budgetpropositionen för 2001 (bet. 2000/01:UbU1) samt dels i betänkande 2000/01:UbU12 *Elever med funktionshinder*. Vid behandlingen av propositionen *Elever med funktionshinder* hösten 1999 ställde sig utskottet – liksom socialutskottet i yttrande till utbildningsutskottet – bakom den viktiga handikappolitiska principen att barn med funktionshinder så långt möjligt skall erbjudas en anpassad utbildning i sin hemkommun och därmed ha rätt och möjlighet att bo hemma med sina föräldrar. Förändringen av specialskolans målgrupp till att inte längre omfatta synskadade och talskadade barn såg utskottet som ett viktigt steg mot en integrering av elever med funktionshinder. Utskottet finner inte skäl för riksdagen att ändra sina tidigare beslut att elever med synskadade respektive grav språkstörning inte längre skall tillhöra den statliga specialskolans målgrupp. Utskottet tillstyrker regeringens anslagsberäkning och föreslår att motionerna 2001/02:Ub541 yrkande 6, 2001/02:Ub450, 2001/02:Ub448 yrkande 6 samt 2001/02:Ub252 yrkandena 1, 2 och 6 avslås.

När det gäller frågan om visstidsvistelse behandlade utskottet liknande yrkanden i betänkandet *Elever med funktionshinder* och framhöll då att riksdagsbeslutet hösten 1999 innebar att det med visstidsplacering avses att en elev erbjuds insatser av sedvanliga utrednings- och träningsbesök vid någon av de mindre skoldelarna. Dessa placeringar vid resurscentret kan efter överenskommelse mellan resurscentret, kommunen, eleven och dennes vårdnadshavare och utifrån den enskilda elevens specialpedagogiska behov pågå en längre eller kortare tid och ibland vara av återkommande karaktär. De ingår därmed som ett led i det åtgärdsprogram som hemkommunens skola upprättat för eleven. Utskottet vill betona att visstidsplaceringens längd styrs av de behov eleven har. Den bör därför inte närmare regleras. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motion 2001/02:Ub252 yrkandena 3 och 4.

Utskottet har förståelse för de synpunkter som framförs i motion 2001/02:Ub322 yrkande 8 om behovet av att underlätta för blinda och synskadade barn med multihandikapp att fortsätta sina studier efter den obligatoriska skolan. Utskottet konstaterar dock att liknande yrkanden har behandlats och avstyrkts i betänkandet *Elever med funktionshinder*. Utskottet har ingen

annan uppfattning nu och hänvisar till vad utskottet tidigare anfört. Utskottet hänvisade i betänkandet till propositionen, där regeringen anförde att det inte var aktuellt att bygga upp en sådan särskild gymnasieskolverksamhet då det naturliga alternativet för dessa elever är den reguljära gymnasiesärskolan på hemorten eller inom samverkansområdet. I propositionen anfördes vidare att det är av stor betydelse att resurscentret vid Ekeskolan riktar sina insatser mot barn och ungdomar t.o.m. gymnasieåldern. Utskottet såg det som positivt att den förändrade verksamheten vid Ekeskolan, med möjlighet till visstidsplacering, avses komma även de äldre eleverna till del och att den samlade statliga stödorganisationen kommer att ha ett ansvar för att analysera behoven av och erbjuda specialpedagogiskt stöd till gymnasiesärskolan. Med hänvisning härtill föreslår utskottet avslag på motionen.

25:8 Särskilda insatser på skolområdet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar det av regeringen begärda anslagsbeloppet för budgetåret 2002 under anslaget 25:8 Särskilda insatser på skolområdet. Motionsyrkandet med förslag om annat anslagsbelopp bör avslås.

Jämför särskilt yttrande 2 (kd).

Riksdagen bör vidare avslå motionsyrkandena om införandet av individuella program på Rh-gymnasierna.

Propositionen

Under anslaget beräknas medel för bidrag enligt förordningen (1991:931) om statsbidrag till särskilda insatser inom skolområdet, bidrag till kommuner för samordnade utbildningsinsatser avseende särskild undervisning på sjukhus m.m. och samordnade regionala utbildningsinsatser för elever med funktionshinder. Medel beräknas också för bidrag till vissa riksrekryterande utbildningar för elever med funktionshinder.

Regeringen menar att det i första hand är hemkommunerna som har ansvaret för att erbjuda en utbildning som utgår från elevernas förutsättningar och behov. Från och med läsåret 2001/02 gäller reglerna för behörighet att söka till nationellt eller specialutformat program i gymnasieskolan också vid Rh-anpassad utbildning. Vissa elever med svåra rörelsehinder kan på grund av ytterligare funktionshinder ha problem att klara de antagningskrav som gäller för de nationella respektive specialutformade programmen. Regeringen har därför gett Nämnden för Rh-anpassad utbildning möjlighet att ge dispens för sökande som saknar betyg i de behörighetsgivande ämnena om eleven bedöms kunna tillgodogöra sig utbildningen i huvudsak. Regeringen följer noga vilka utbildningsvägar dessa elever erbjudits i stället. Regeringen avser att ändra bestämmelserna till nästa läsår i syfte att ytterligare bevilja dispens. Regeringen informerar vidare om att ändringar kommer att göras i gymnasie-

förordningen för att den riksrekryterande gymnasieutbildningen i Örebro kommun skall utvidgas till att omfatta ungdomar med dövblindhet. Åtgärderna beräknas rymmas inom nuvarande medelsram. Regeringen har beräknat 259 670 000 kr under anslaget.

Motioner

Kristdemokraterna föreslår ytterligare 10 miljoner kronor till anslaget (mot. 2001/02:Ub541). Medlen bör satsas på lärlingsutbildning.

Kristdemokraterna och Folkpartiet (mot. 2001/02:Ub448 yrk. 7 resp. 2001/02:Ub221 yrk. 14) begär att riksdagen uttalar sig för att **individuella program skall införas inom den Rh-anpassade gymnasieutbildningen** för svårt rörelsehindrade ungdomar. Motsvarande yrkande finns också i motionerna 2001/02:Ub236 (m), 2001/02:Ub213 (kd), 2001/02:Ub235 (kd) och 2001/02:Ub529 (s). I motionerna understryks att elever med funktionshinder skall ha samma möjligheter till en god utbildning som andra elever.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens anslagsberäkning och avstyrker därför motion 2001/02:Ub541.

När det gäller införandet av individuella program inom den Rh-anpassade gymnasieutbildningen konstaterar utskottet inledningsvis att motsvarande yrkanden behandlades och avstyrktes hösten 1999 eftersom det då fanns stora möjligheter inom de nationella och specialutformade programmen att hjälpa elever som riskerar att inte klara utbildningen. Våren 2001 avstyrkte utskottet åter yrkanden om det individuella programmet på Rh-gymnasierna (bet. 2000/01:UbU12). Utskottet hänvisade då till det uppdrag Skolverket just påbörjat och som innebar att under tre år följa och analysera utvecklingen av den Rh-anpassade gymnasieutbildningen för elever som genom möjlighet att specialinrikta kursplanerna följer kurser på gymnasienivå samt överväga alternativ till en sådan gymnasieutbildning. Utskottet konstaterar nu att regeringen har för avsikt att inom kort lämna en proposition till riksdagen om införande av individuella program vid Rh-gymnasierna. Ändringen motiveras med att de nya behörighetsvillkor som införts hösten 2001 inneburit att ett antal elever utestängdes vid intagningen till läsåret 2001/02. Utskottet anser därmed att motionsyrkandena är tillgodosedda och föreslår därför att de avslås.

25:9 Sameskolstyrelsen

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar det av regeringen begärda anslagsbeloppet för budgetåret 2002 under anslaget 25:9 Sameskolstyrelsen.

Propositionen

Sameskolstyrelsen är styrelse för sameskolorna och integrerad samisk undervisning i den kommunala grundskolan. Utbildningen vid sameskolorna och den integrerade samiska undervisningen har som mål att bevara och utveckla samiska språket och kulturen genom att ge samiska barn en utbildning med samisk inriktning. Regeringen informerar om att man avser att närmare överväga de framtida formerna för förskola, förskoleklass och fritidshemsverksamhet för samiska barn. Regeringen har beräknat 30 603 000 kr under anslaget.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar det begärda beloppet.

25:10 Maxtaxa i barnomsorgen**Utskottets förslag i korthet**

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar det av regeringen begärda anslagsbeloppet för budgetåret 2002 under anslaget 25:10 Maxtaxa i barnomsorgen. Motionsyrkanden med förslag om att avskaffa anslaget bör avslås.

Jämför *särskilda yttranden 1 (m), 2 (kd), 3 (c) och 4 (fp)*.

Riksdagen bör även avslå yrkanden om barnomsorgskonto och barnomsorgspeng.

Jämför *reservationerna 3 (fp) och 7 (m, kd, c, fp)*.

Propositionen

Från anslaget bekostas statsbidrag till de kommuner som inför ett system med maxtaxa i förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen samt det statsbidrag för kvalitetssäkrande åtgärder som skall lämnas till de kommuner som inför maxtaxa. Från anslaget bekostas även Skolverkets kostnader för arbete med administration kring bidraget och för uppföljning av reformen. Regeringen gör bedömningen att i stort sett alla kommuner kommer att införa ett system med maxtaxa i förskolan och skolbarnsomsorgen. Regeringen har beräknat anslaget till 3 900 000 000 kr.

Motioner

Moderaterna (mot. 2001/02:Ub541 yrk. 9), Kristdemokraterna (mot. 2001/02:Sf392 yrk. 21), Centerpartiet (mot. 2001/02:So304 yrk. 6) och Folkpartiet (mot. 2001/02:Sf397 yrk. 8) yrkar att anslaget skall utgå och har i stället förslag till en alternativ familjepolitik genom införande av **barnomsorgskonto**. Barnomsorgskontot skall inrättas fr.o.m. den 1 januari 2002 för barn i förskoleåldern. Kontot skall vara 40 000 kr per barn med en begränsning av uttaget på maximalt 20 000 kr per år. I övrigt får pengarna användas

helt enligt föräldrarnas önskemål. Avdragsrätt på 50 000 kr per år i den kommunala beskattningen införs samtidigt för styrkta barnomsorgskostnader.

Kristdemokraterna begär också ett tillkännagivande om att förslaget om maxtaxa tvingar föräldrar att välja en viss form av barnomsorg och förstärker orättvisor mellan dem som kan och vill utnyttja kommunalt finansierad barnomsorg och dem som vill eller måste anordna annan barnomsorg (mot. 2001/02:Sf392 yrk. 21).

Folkpartiet föreslår också att en **barnomsorgspeng** skall införas (mot. 2001/02:Sf397 yrk. 9 och 2001/02:A229 yrk. 17). Barnomsorgspeng är ett kommunalt finansierat system för likvärdiga möjligheter till barnomsorg oavsett om man önskar kommunalt eller privat dagis eller någon annan omsorgsform.

Utskottets ställningstagande

Utskottet beslutade hösten 2000 i anledning av regeringens proposition *Maxtaxa och allmän förskola* (prop. 1999/2000:129, bet. 2000/01:UbU5, rskr. 46) om förändringar inom barnomsorg och förskola. Beslutet innebär att statsbidrag lämnas till de kommuner som tillämpar maxtaxa inom förskoleverksamheten. För att statsbidrag skall lämnas som kompensation för kommunens inkomstbortfall skall avgiften för förskoleverksamheten vara högst 3, 2 och 1 % av hushållets inkomst för första, andra och tredje barnet. Ett tak för högsta avgift införs också. Vidare omfattas barn till arbetslösa föräldrar fr.o.m. den 1 juli 2001 av kommunens skyldighet att anordna förskoleverksamhet. Även barn till föräldralediga kommer fr.o.m. den 1 januari 2002 att omfattas av samma kommunala skyldighet. Den 1 januari 2003 införs den allmänna förskolan för alla barn från fyra års ålder. Förskolan skall vara avgiftsfri minst 525 timmar om året. Utskottet menar att den stegvisa reformen innebär att alla barn kan erbjudas pedagogisk stimulans och gruppgemenskap som förbättrar barnens möjligheter till lärande och en positiv utveckling. De 500 miljoner kronor som avsätts för kvalitetssäkrande åtgärder i de kommuner som tillämpar systemet med maxtaxa innebär dessutom att förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen kommer att förstärkas ytterligare. Medlen skall främst användas för personalförstärkningar och till kompetenshöjande åtgärder för personal.

Utskottet behandlade frågan om maxtaxa också i betänkandet i anledning av budgetpropositionen för 2001. Utskottet tillstyrkte därvid regeringens förslag och avstyrkte motionsyrkanden motsvarande de nu föreliggande. Utskottet menade bl.a. att maxtaxa med låga och enhetliga avgifter skulle komma att medföra att barnens närvarotider blir mindre splittrade och att verksamheten i förskolan och fritidshemmet lättare kan läggas upp utifrån pedagogiska överväganden. En låg avgift kommer också att innebära en avsevärd standardhöjning för merparten av alla barnfamiljer. Utskottet uttalade också att i och med reformen närmar sig förskolan den princip som knappast någon ifrågasatt för skolan – att verksamheten skall vara avgiftsfri samt tillgänglig och likvärdig för alla. Utskottet har ingen annan uppfattning nu och

föreslår att riksdagen bifaller regeringens anslagsförslag och avslår motionsyrkandena.

25:11 Bidrag till personalförstärkningar i skola och fritidshem

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar det av regeringen begärda anslagsbeloppet för budgetåret 2002 under anslaget 25:11 Bidrag till personalförstärkningar i skola och fritidshem. Motionsyrkanden med förslag om att avskaffa anslaget bör avslås.

Jämför *särskilda yttranden 2 (kd)* och *3 (c)*.

Riksdagen bör också avslå yrkandena om att anslaget skall avvecklas.

Jämför *reservationerna 1 (m)* och *4 (kd)*.

Propositionen

Bidraget är riktat till skolsektorn för att öka personaltätheten. Avsikten med bidraget är att förbättra förutsättningarna för att höja skolornas resultat i förhållande till mål uttryckta i läroplan och kursplaner genom att tillföra mer personal till skola och fritidshem. Bidraget infördes 2001 och uppgick för detta år till 500 miljoner kronor. Avsikten är att bidraget skall öka successivt med 1 miljard kronor årligen tills nivån 5 miljarder är nådd. När satsningen nått sin fulla omfattning har den lett till att personalen i skolor och fritidshem ökat med ca 15 000 anställda. Regeringen bedömer att statsbidraget kommer att fördelas till i stort sett alla kommuner. Regeringen har beräknat anslaget till 1 500 000 000 kr.

Motioner

Kristdemokraterna och Centerpartiet avvisar förslaget om statsbidrag till **personalförstärkningar i skola och fritidshem** och vill i stället föra över medlen till utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommunerna (mot. 2001/02:Ub450 och 2001/02:Ub524). Kristdemokraterna vänder sig i motion 2001/02:Ub446 yrkande 20 mot att resursförstärkningen endast får användas till personalförstärkningar i skolan. Kommunerna måste dessutom ansöka om pengarna och verifiera användningen. Kristdemokraterna ställer sig positiva till mer pengar till den svenska skolan, men anser att det är fel av regeringen att styra vad pengarna skall gå till och menar att detta är ett intrång i det kommunala självstyret. Kommunerna vet själva bäst hur behoven ser ut i den egna skolan. Moderaterna anser att bidraget till personalförstärkningar i skola och fritidshem bör avvecklas i dess nuvarande form (mot. 2001/02:Ub541 yrk. 10) och att några anslag inte bör ges för 2003 och 2004. Prioriteringar inom respektive skola skall göras av skolledningen och inte i form av detaljstyrning från statsmakten.

Utskottets ställningstagande

Utskottet avstyrker motionerna. Det är angeläget att den tidsbegränsade kraftsamlingen fortsätter för att möjliggöra att skolans resultat förbättras. Utskottet framhöll då bidraget infördes (bet. 2000/01:UbU1) att förstärkningen skulle komma att ha stor betydelse för de elever som behöver stöd för att nå målen. Utskottet menade att alla insatser som görs tidigt i skolsystemet är av stor betydelse – särskilt när det gäller att erövra grundläggande basfärdigheter. Utskottet finner inget skäl att nu göra en annan bedömning.

25:12 Bidrag till viss verksamhet motsvarande grundskola och gymnasieskola**Utskottets förslag i korthet**

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar det av regeringen begärda anslagsbeloppet för budgetåret 2002 under anslaget 25:12 Bidrag till viss verksamhet motsvarande grundskola och gymnasieskola.

Propositionen

Under anslaget beräknas bidrag till bl.a. vissa riksrekryterande utbildningar och förberedande dansutbildningar, kostnader för Sveriges anslutning till examensorganisationen International Baccalaureate Organisation och särskilt bidrag till sådana utbildningar, riksinternatskolor, internationella grund- och gymnasieskolor, kostnader för utlandssvenska barns skolgång i Sverige och ersättning för nordiska elever samt ersättning för personskada till elev i viss gymnasieutbildning.

Regeringen har beräknat anslaget till 120 056 000 kr.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar det begärda beloppet.

25:13 Bidrag till svensk undervisning i utlandet**Utskottets förslag i korthet**

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar det av regeringen begärda anslagsbeloppet för budgetåret 2002 under anslaget 25:13 Bidrag till svensk undervisning i utlandet. Motionsyrkandet med förslag om annat anslagsbelopp bör avslås.

Jämför *särskilt yttrande 1 (m)*.

Propositionen

Bidragsbestämmelserna finns i förordningen (1994:519) om statsbidrag till utbildning av utlandssvenska barn och ungdomar. Enligt bestämmelserna lämnas statsbidrag till huvudmannen för en svensk utlandsskola, distansun-

dervisning, kompletterande svensk undervisning och undervisning vid utländsk skola (internationell skola). Från anslaget bekostas även löneförmåner m.m. som tillkommer nationellt anställda lärare m.fl. vid Europaskolorna och bidrag till Riksföreningen Sverigekontakt. Regeringen informerar om att Skolverket under hösten kommer att presentera en uppföljnings- och utvärderingsrapport rörande kostnaderna för den svenska utlandsundervisningen. Preliminärt visar utvärderingen att flera svenska skolföreningar har ekonomiska problem. I synnerhet gäller det de föreningar som bedriver kompletterande svensk undervisning. Regeringen föreslår en höjning av anslaget med 6 miljoner kronor för att säkra den fortsatta kvaliteten i utbildningen. Regeringen har beräknat anslaget till 83 430 000 kr.

Motioner

Moderaterna föreslår ytterligare 6 miljoner kronor till anslaget (mot. 2001/02:Ub541 yrk. 11) eftersom man menar att det är viktigt att ge svenska medborgare goda förutsättningar utomlands.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens anslagsberäkning och avstyrker därmed motionsyrkandet.

25:14 Nationellt centrum för flexibelt lärande

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar det av regeringen begärda anslagsbeloppet för budgetåret 2002 under anslaget 25:14 Nationellt centrum för flexibelt lärande.

Riksdagen bör avslå motionsyrkandet avseende Folkbildningsnätet.

Propositionen

Anslaget finansierar viss verksamhet vid Nationellt centrum för flexibelt lärande. Centrets verksamhet består av anslags- respektive uppdragsfinansierad utbildning och utveckling. Riksdagen beslutade med anledning av propositionen *Vuxnas lärande och utvecklingen av vuxenutbildningen* (prop. 2000/01:72, bet. UbU15, rskr. 229) att Statens skolor för vuxna skulle ha en vidgad roll i förhållande till tidigare verksamhet med inriktning i högre grad mot utveckling av distansmetoder i vuxenutbildningen och stöd till kommunerna i deras användning av distansutbildning. I propositionen *Den öppna högskolan* (prop. 2001/02:15) föreslår regeringen att den del av Distansutbildningsmyndighetens (Distum) verksamhet som är inriktad mot folkbildningen skall föras samman med verksamheten vid Statens skolor för vuxna och att ett nationellt centrum för distansutbildning och flexibelt lärande för folkbildning och vuxenutbildning på så sätt bildas.

Regeringen har beräknat anslaget till 93 559 000 kr.

Motioner

I motion 2001/02:Ub1 (m) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande att **Folkbildningsnätet** bör ges samma förutsättningar att utvecklas som Sveriges nätuniversitet. I propositionen *Den öppna högskolan* föreslås att universitetens och högskolornas IT-stödda distansutbildningar bör samordnas i ett svenskt nätuniversitet. Motionärerna menar att det behövs motsvarande satsningar inom folkbildningen. De medel som tillförts Nationellt centrum för flexibelt lärande måste disponeras så att de säkerställer finansieringen av den fortsatta utvecklingen av Folkbildningsnätet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar det begärda beloppet.

Utskottet konstaterar vidare att regeringens förslag i propositionen om den öppna högskolan innebär att Nationellt centrum för flexibelt lärande bl.a. skall fördela medel till och på annat sätt stödja projekt inom folkbildning och vuxenutbildning, som syftar till att utveckla distansutbildning och flexibelt lärande. Centret skall också vara en nätburen informationscentral för IT-stödd distansutbildning inom ansvarsområdet. Mot denna bakgrund menar utskottet att motionsyrkandet är tillgodosett och föreslår därför att yrkandet avslås.

25:15 Bidrag till viss verksamhet inom vuxenutbildning**Utskottets förslag i korthet**

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar det av regeringen begärda anslagsbeloppet för budgetåret 2002 under anslaget 25:15 Bidrag till viss verksamhet inom vuxenutbildning.

Propositionen

Anslaget finansierar statsbidrag till kompletterande skolor enligt förordningen (2000:521) om statligt stöd till kompletterande utbildningar, vissa andra skolor och viss kursverksamhet. Från anslaget utgår också medel till försöksverksamhet och utvecklingsarbete inom vuxenutbildningsområdet enligt särskilda regeringsbeslut, utveckling av svenskundervisning för invandrare och validering samt Samernas utbildningscentrum. Regeringen har beräknat anslaget till 171 377 000 kr.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar det begärda beloppet.

25:16 Bidrag till vissa organisationer för uppsökande verksamhet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar det av regeringen begärda anslagsbeloppet för budgetåret 2002 under anslaget 25:16 Bidrag till vissa organisationer för uppsökande verksamhet. Motionsyrkanden med förslag om att anslaget inte skall införas bör avslås.

Jämför särskilda yttranden 1 (m), 2 (kd), 3 (c) och 4 (fp).

Propositionen

Anslaget finansierar bidrag till fackliga organisationer m.fl. för uppsökande verksamhet och utbildning i samhällsfrågor. Anslaget är nytt från 2002. Medel för ändamålet har tidigare beräknats som en del av anslaget till den särskilda vuxenutbildningssatsningen och bidraget uppgick till 40 miljoner kronor för 2001. År 2001 fick även Handikappförbundens samarbetsorganisation del av dessa medel. Regeringen föreslår i enlighet med propositionen om *Vuxnas lärande och utvecklingen av vuxenutbildningen* att ytterligare 10 miljoner kronor skall tillföras anslaget. Regeringen har således beräknat anslaget till 50 000 000 kr.

Motioner

Moderaterna, Kristdemokraterna, Centerpartiet och Folkpartiet föreslår samtliga att anslaget skall utgå (mot. 2001/02:Ub541 yrk. 12, 2001/02:Ub450, 2001/02:Ub524 resp. 2001/02:Fi294 yrk. 17 och 2001/02:Ub540 yrk. 2). Moderaterna menar att inga ”öronmärkta” medel skall anslås för uppsökande verksamhet och Folkpartiet menar att bidraget är ett förtäckt organisationsstöd till de fackliga organisationerna.

Utskottets ställningstagande

Utskottet behandlade frågan om uppsökande verksamhet i betänkandet *Vuxnas lärande och utvecklingen av vuxenutbildningen* (bet. 2000/01:UbU15) och menade då att de berörda organisationernas medverkan i arbetet med att stimulera vuxna till studier var värdefull. Utskottet har fortfarande denna uppfattning och menar att det är viktigt att den satsning som genomförs på vuxenutbildningen kommer så många grupper till del som möjligt. En utvärdering av stödet har visat att de fackliga organisationernas medverkan till rekryteringen till den särskilda utbildningssatsningen varit av stor betydelse. Det finns anledning att räkna med att även Handikappförbundens samarbetsorganisations medverkan kommer att visa sig värdefull. Genom ett särskilt anslag till de aktuella organisationerna kan den uppsökande verksamheten bedrivas med större långsiktighet. Avsikten är således att verksamheten skall kunna fortsätta även när den särskilda utbildningssatsningen upphör. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena och bifaller regeringens anslagsberäkning.

25:17 Bidrag till den särskilda vuxenutbildningsinsatsen

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar det av regeringen begärda anslagsbeloppet för budgetåret 2002 under anslaget 25:17 Bidrag till den särskilda vuxenutbildningsinsatsen. Motionsyrkanden med förslag om andra anslagsbelopp bör avslås.

Jämför *särskilda yttranden 1 (m)* och *4 (fp)*.

Riksdagen bör även avslå yrkandet om omfördelning av årsstudieplatser inom Kunskapslyftet.

Jämför *reservation 2 (c)*.

Propositionen

Från anslaget bekostas statsbidrag enligt förordningen (1998:276) om statligt stöd till särskilda satsningar på utbildning av vuxna. Bidraget för 2002 motsvarar 70 000 heltidsplatser. Regeringen föreslår att 7,5 miljoner kronor beräknas för vuxenutbildningen för utvecklingsstörda (sär vux) för att öka undervisningstiden. För en kommunal infrastruktur för vuxnas lärande, såsom nätverksbyggande, investeringar i teknik, lärmiljöer och läromedel beräknar regeringen 350 miljoner kronor. Regeringen har beräknat anslaget till 2 951 656 000 kr.

Motioner

Moderaterna yrkar i motion 2001/02:Ub541 yrkandena 13, 14 och 22 att anslagen 25:17 *Bidrag till den särskilda vuxenutbildningsinsatsen* och 25:19 *Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning* avskaffas och att ett nytt anslag, *Vuxnas yrkeskvalificerande utbildning*, införs. Det nya anslaget föreslås innehålla den kvalificerade yrkesutbildningen, all folkhögskoleutbildning samt utfasning av Kunskapslyftsprojektet. Moderaterna beräknar det nya anslaget till 3 305 000 000 kr. Förutom de medel som beräknats av regeringen under 25:17 och 25:19 föreslår moderaterna att 925 miljoner kronor överförs från utgiftsområde 17, anslag 25:1 *Bidrag till folkbildningen*. Anslagsramen ger enligt Moderaterna utrymme för en kraftig ökning av antalet platser inom den kvalificerade yrkesutbildningen. För 2002 anslås medel motsvarande 18 000 platser.

Folkpartiet föreslår att anslaget minskas med 1 miljard kronor med hänvisning dels till den förbättrade konjunkturen, dels till att intresset för Kunskapslyftet är lågt och i avtagande (mot. 2001/02:Fi294 yrk. 17).

Centerpartiet begär ett tillkännagivande att då folkbildningen och studieförbunden spelar en allt större roll inom Kunskapslyftet så bör studieförbunden tillföras 5 000 platser åren 2003–2005 genom en **omfördelning av det totala antalet årsstudieplatser** (mot. 2001/02:Ub322 yrk. 19). Från 2006 bör dessa inarbetas i ordinarie folkbildningsanslag till studieförbunden via Folkbildningsrådet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ansluter sig till regeringens beräkning av anslaget och fördelningen av årsstudieplatserna och avstyrker därmed motionerna 2001/02:Ub541 yrkande 13 i denna del, 2001/02:Fi294 yrkande 17 och 2001/02:Ub322 yrkande 19.

Utskottet finner inte anledning att ändra den föreslagna anslagsstrukturen. Utskottet menar att då den kvalificerade yrkesutbildningen nu etableras som en ny reguljär utbildningsform är det också rimligt att kostnaderna för utbildningen finns under ett eget anslag. De båda utbildningsformerna uppvisar också sådana olikheter att det inte vore lämpligt med ett gemensamt anslag. Mot denna bakgrund föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 2001/02:Ub541 yrkandena 13 i denna del, 14 och 22.

25:18 Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning**Utskottets förslag i korthet**

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar det av regeringen begärda anslagsbeloppet för budgetåret 2002 under anslaget 25:18 Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning.

Propositionen

Anslaget finansierar Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning som påbörjade sin verksamhet den 1 oktober 2001. Anslaget är nytt. Myndigheten inrättas i enlighet med riksdagens beslut om propositionen *Kvalificerad yrkesutbildning* (prop. 2000/01:63, bet. UbU14, rskr. 197). Myndighetens uppgifter är bl.a. att ha ett övergripande nationellt planeringsansvar, följa upp och främja samt informera och sprida kunskap om den kvalificerade yrkesutbildningen. Regeringen har beräknat anslaget till 17 500 000 kr.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar det begärda beloppet.

25:19 Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar det av regeringen begärda anslagsbeloppet för budgetåret 2002 under anslaget 25:19 Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning. Motionsyrkanden med förslag om andra anslagsbelopp bör avslås.

Jämför *särskilt yttrande 1 (m)*.

Utskottet föreslår också att regeringen bemyndigas att under 2002 besluta om bidrag till kvalificerad yrkesutbildning som innebär utgifter på högst 1 556 070 000 kr under åren 2003–2006.

Riksdagen bör också avslå yrkandena rörande antalet studieplatser inom den kvalificerade yrkesutbildningen.

Jämför *reservation 1 (m)*.

Propositionen

Anslaget är nytt för 2002 och finansierar statsbidrag till kvalificerad yrkesutbildning. Försöksverksamheten med kvalificerad yrkesutbildning har hitintills erhållit medel under anslaget *Bidrag till den särskilda vuxenutbildningsinsatsen*. Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2002 besluta om bidrag till kvalificerad yrkesutbildning som inklusive tidigare åtagande uppgår till högst 1 556 070 000 kr under åren 2003–2006. Regeringen informerar om att avsikten är att antalet platser skall öka med 500 platser till 12 500 årsplatser och att antalet på sikt bör öka. Regeringen har beräknat anslaget till 664 082 000 kr.

Motioner

Moderaterna föreslår att anslaget utgår samtidigt som ett nytt anslag införs, *Vuxnas yrkeskvalificerande utbildning* (mot. 2001/02:Ub541 yrk. 14 och 22). Centerpartiet föreslår ytterligare 45 miljoner till anslaget (mot. 2001/02:Ub524). Centerpartiet menar att den kvalificerade yrkesutbildningen har visat sig fylla ett stort behov och att **antalet platser bör öka** för att tillgodose näringslivets efterfrågan på utbildad arbetskraft. Höjningen motsvarar ca 500 platser.

I motion 2001/02:A391 (m) yrkande 5 begärs ett tillkännagivande om en ökad satsning på den eftergymnasiala kvalificerade yrkesutbildningen. Motionären anser att antalet studieplatser bör fördubblas och att de nya platserna skall tillkomma utöver de som redan finns i påbyggnadsutbildningarna och kompletterande skolor. I motion 2001/02:Ub502 (s) begärs ett tillkännagivande att antalet platser måste utökas då intresset för och behovet av den kvalificerade yrkesutbildningen är stora över hela landet. Motionärerna menar att ytterligare volymökning skulle förbättra möjligheterna att tillgodose behoven i hela landet. I motion 2001/02:Ub274 (c) begärs ett tillkännagivande om att de kvalificerade yrkesutbildningarna skall permanentas och även utökas.

Motionären menar att de kvalificerade yrkesutbildningarna lever under osäkra förhållanden då anordnarna för varje kurs som startas måste ansöka om medel. En permanentning av utbildningarna och en utökning av antalet platser bör ge förutsättningar för utveckling.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har i det föregående behandlat och avstyrkt motionsyrkanden om att anslaget skall avskaffas. Vad gäller tillgången till utbildningsplatser har riksdagen beslutat, på förslag av utskottet (bet. 2000/01:UbU14), att ge regeringen till känna att det är angeläget att antalet platser inom den kvalificerade yrkesutbildningen på sikt utökas. Utskottet framhåller att regeringens avsikt är att antalet platser skall öka under 2002 och understryker också att kraven på kvalitet i verksamheten inte får stå tillbaka för en alltför snabb utbyggnad. När det gäller permanentningen av utbildningarna anser utskottet att flexibiliteten inom den kvalificerade yrkesutbildningen innebär en fördel, då arbetsmarknadens behov då bättre kan tillmötesgå. Utskottet tillstyrker således regeringens anslagsberäkning och avslår motionsyrkandena. Vidare bör riksdagen bemyndiga regeringen att fatta beslut om bidrag till kvalificerad yrkesutbildning som inklusive tidigare åtaganden uppgår till högst 1 556 070 000 kr under 2002–2006.

3 Högskoleverksamhet

Inledning

I detta avsnitt behandlar utskottet regeringens förslag i budgetpropositionen när det gäller universitet och högskolor samt anslagen 25:20–25:76 och motionsyrkanden i anslutning till dessa. Utskottet tar här också upp ett antal motionsyrkanden som rör universitet och högskolor utan att vara direkt knutna till budgeten. Motioner som anknyter till regeringens förslag och bedömningar i proposition 2001/02:15 *Den öppna högskolan* behandlas i utskottets betänkande 2001/02:UbU4.

Resultat

Utbildningsverksamhetens kvantitativa utveckling

Antalet helårsstudenter i *grundutbildningen* ökade med 6 300 mellan åren 1999 och 2000. Ökningen låg huvudsakligen vid andra lärosäten än universiteten, men även vid universiteten skedde en expansion. Antalet nybörjare som inte tidigare läst inom högskolan ökade särskilt kraftigt. Andelen studenter med arbetarbakgrund har ökat inom högskolan, samtidigt som denna andel har minskat i motsvarande åldersgrupper inom befolkningen som helhet. Den sociala snedrekryteringen har alltså i viss mån minskat. Fortfarande är dock

ungdomar med arbetarbakgrund underrepresenterade. År 1998/99 utgjorde de 24 % av nybörjarna mot 35 % inom befolkningen i motsvarande ålder.

Alla lärosäten har haft *utbildningsuppdrag för grundutbildningen*. De har avsett dels ett visst antal helårsstudenter totalt, dels – för flertalet lärosäten – ett visst antal inom de naturvetenskapliga och tekniska utbildningsområdena. I propositionen (s. 109) redovisas hur varje lärosäte lyckats uppfylla dessa uppdrag i fråga om helårsstudenter. För riket som helhet har uppdragen när det gäller totalantalet helårsstudenter uppfyllts till 98 %. I fråga om de naturvetenskapliga och tekniska utbildningsområdena har uppdragen, totalt i riket, uppfyllts endast till 93 %. Variationen är stor mellan lärosätena. Endast fyra av dem har överträffat sitt uppdrag när det gäller de naturvetenskapliga och tekniska utbildningsområdena. Utskottet har från Utbildningsdepartementet underrättats om att Mithögskolan har uppfyllt uppdraget när det gäller helårsstudenter totalt till 79 % och när det gäller de naturvetenskapliga och tekniska områdena till 82 %.

För 2000 har lärosätena redovisat helårsstudenter och helårsprestationer som motsvarar 10,7 miljarder kronor eller 96 % av takbeloppen. Tretton lärosäten har redovisat fler helårsprestationer än vad som rymts inom deras takbelopp för år 2000. Bland dessa ingår fem konstnärliga högskolor samt Idrottshögskolan i Stockholm.

Inom grundutbildningen har *examinationsmålet* för magisterexamen (framdeles kallad magisterexamen med ämnesdjup) totalt för riket överträffats (115 %). Åtta av de 22 lärosäten som haft ett sådant mål har dock inte uppnått det. Bland dessa är Umeå och Örebro universitet.

Inom *forskarutbildningen* minskade både antalet nybörjare och antalet aktiva doktorander med 2 % mellan 1999 och 2000. De nya villkoren för antagning till forskarutbildning, som infördes 1998, ger enligt regeringen utslag på denna punkt.

De *examinationsmål* som satts upp för forskarutbildningen har däremot, totalt sett för alla lärosäten och vetenskapsområden, uppnåtts. Målen har överträffats för det medicinska området (117 %) och det humanistisk-samhällsvetenskapliga (112 %), men inte för det naturvetenskapliga (78 %) och inte heller det tekniska vetenskapsområdet (84 %). Examinationsmålet för forskarutbildningen vid Sveriges lantbruksuniversitet har överträffats med stor marginal (170 %).

Utbildningens kvalitet

Efter riksdagens beslut med anledning av proposition 1999/2000:28 (bet. UbU12, rskr. 180) har regeringen utvidgat Högskoleverkets uppdrag när det gäller att *granska kvaliteten* i den högre utbildningen. Ett utvecklingsarbete har genomförts inom verket inför det utvidgade uppdraget och en sexårsplan har utarbetats. Under 2000 genomförde Högskoleverket 91 omprövningar av examensrätter, vilket är en ökning jämfört med föregående år. Sex examens-tillstånd drogs in år 2000 för vård- och omsorgsutbildningar vid vissa lärosäten. Tre av dessa har varit föremål för förnyad prövning, och respektive läro-

säte har därvid återfått examenstillståndet. Prövningarna har drivit på utvecklingen vid lärosätena i fråga. Regeringen anser att viktiga kvalitetsförbättringar har gjorts och görs parallellt med den kraftiga utbyggnaden av högre utbildning.

Den 1 januari 1999 trädde den s.k. *befordringsreformen* i kraft. Den innebär bl.a. att en tillsvidareanställd lektor efter ansökan kan anställas som professor, om han eller hon är behörig för en sådan anställning. Antalet professorer vid universitet och högskolor har mellan 1999 och 2000 ökat med 20 %. Andelen kvinnor bland de personer som befordrats har generellt sett varit större än andelen kvinnor bland den befintliga mängden professorer. Det finns således enligt regeringens mening inte underlag för antagande om att befordringsreformen inverkar negativt på jämställdheten. Även i andra lärarkategorier – med undantag för adjunkter – har andelen kvinnor ökat.

Vilken inverkan befordringsreformen har haft på rörligheten är en fråga som kommer att analyseras närmare i Högskoleverkets fortsatta utvärdering av reformen.

Sedan 1997 har lärosätena haft i uppdrag att vidta åtgärder för att åstadkomma en *jämnare könsfördelning* bland studenterna i olika utbildningar. Sådana insatser har gjorts, men det har visat sig särskilt svårt när det gäller att rekrytera män till utbildningar där män är underrepresenterade.

Nationella sekretariatet för genusforskning har tillsammans med Vetenskapsrådet och Högskoleverket tagit fram en skriftserie om genusforskning och hur denna kan användas i undervisningen inom olika områden. Regeringen anser att Rådet för högskoleutbildning bör få i uppdrag att utveckla genusperspektiv i undervisningen.

Av universitetens och högskolornas årsredovisningar framgår att flera insatser har gjorts för att öka *studentinflytandet* och utveckla lokala riktlinjer. Få lärosäten har dock berört studentinflytandet i ett jämställdhetsperspektiv i sin återrapportering, vilket regeringen hade begärt. Alla studentkårer har inte utnyttjat den rätt de fått att i anslutning till lärosätets årsredovisning lämna en redogörelse för kårens syn på lärosätets utveckling och resultat.

Internationellt samarbete

I syfte att stärka den språkliga och kulturella gemenskapen i Norden har Nordiska ministerrådet inrättat en särskild stipendieordning, kallad Nordplus. Under 2001 beräknas närmare 3 000 studenter få del av Nordplusstipendier. I en utvärdering som genomförts för 1999–2000 framkom att studenter från andra nordiska länder värderar studier i Sverige högt.

Deltagandet i EU:s Erasmusprogram har ökat till ca 3 000 utresande och 4 200 inresande studenter. Antalet utresande har minskat något jämfört med 1998/99 då det var 3 200. Minskningen bör enligt regeringen uppmärksammas och analyseras. Erasmusprogrammet innehåller också lärmobilitet. Regeringen anser att erfarenheterna av detta i huvudsak är positiva, men det är fortfarande alltför få lärare i Sverige, under 1999/2000 endast 350, som utnyttjade möjligheten.

Antalet högskolestudenter som deltar i Leonardoprogrammet för att praktisera i ett annat europeiskt land har minskat och under de två senaste åren varit ca 150 studenter årligen.

Linnaeus-Palme är namnet på ett nystartat utbytesprogram för lärare och studenter på grundutbildningsnivå med syftet att stärka svenska lärosätens samarbete med universitet i utvecklingsländer. I den första ansökningsomgången för 2000/01 inkom 153 projektansökningar från 27 lärosäten. Av dessa beviljades 119 ansökningar till projekt som sammanlagt omfattade 47 olika länder.

Svenskundervisning på högskolenivå finns i drygt 40 länder och omfattar ca 40 000 studenter. Verksamheten får stöd av Svenska institutet, som samverkar med ca 200 högskoleinstitutioner i Väst- och Östeuropa, Nordamerika, Latinamerika, Australien, Nya Zeeland och Ostasien.

Vissa särskilda frågor

Flertalet lärosäten har i sina årsredovisningar redogjort för sitt arbete med uppgiften att *samverka med det omgivande samhället*. Framväxten av särskilda enheter eller organ med ansvar för samverkansuppgiften, samverkansråd och kontaktorganisationer, fortsatte. Likaså fortsatte tendensen att ansvaret för samverkan åläggs särskilda personer i ledande ställning inom lärosätet, såsom vicerektor eller prorektor. Av lärosätenas redovisning framgår att samverkan med det omgivande samhället är mycket mångfasetterad och att den integreras på olika sätt och i olika hög grad med den utbildning och forskning som bedrivs vid universitet och högskolor. Universiteten och högskolorna har varit aktiva i arbetet med de regionala tillväxtavtalen.

Under rubriken *Högskolans roll i det livslånga lärandet* konstaterar regeringen att lärosätena haft i uppdrag att redovisa omfattningen av kurser som ges med lägre studietakt än helfart, kurser på andra tider än dagtid vardagar, andelen studenter över 25 år, distanskurser och uppdragsutbildning. De redovisningar som lämnats är till vissa delar bristfälliga och visar ingen entydig utveckling av det åsyftade kursutbudet.

Efter riksdagens beslut med anledning av proposition 1999/2000:5 (bet. UbU1, rskr. 94) har Centrala studiestödsnämnden hos Kammarkollegiet tecknat avtal om *personskadeförsäkring för studenter*. Sedan den 1 juli 2000 gäller en försäkring i Sverige som ger högskolestudenter ett personskadeskydd som motsvarar det som arbetstagare har. Från och med den 1 juli 2001 kan lärosätena frivilligt ta ansvar även för vissa utlandsstuderandes personskadeskydd.

De *nationella resurscentrum i kemi, fysik, teknik och matematik* som finns inrättade vid respektive Stockholms, Lunds, Linköpings och Göteborgs universitet tillhandahåller fortbildningsinsatser för främst lärare i grundskolan, främjar metodutveckling i undervisningen och bevakar utvecklingen av såväl nya forskningsresultat som nya läromedel inom respektive ämnesområde. Regeringen ser positivt på att dessa resurscentrum samverkar med lärarutbildningen i de delar där centrumens kompetens kan bidra till att kvaliteten på

lärarutbildningen förbättras. Regeringen anser också att centrumens organisatoriska placering i anslutning till universiteten är ändamålsenlig, eftersom den ger bättre förutsättningar att följa bl.a. forskningen.

Under 2000 har 24 myndigheter inom högre utbildning haft regeringens uppdrag att införa *miljöledningssystem*. Dessa myndigheter har i de flesta fall påbörjat och i några fall även genomfört en miljöutredning av verksamheten. Vissa lärosäten har tagit initiativ till att införa miljöutbildning för såväl personal som studenter.

Utskottets bedömning

U t s k o t t e t har inget att erinra mot regeringens redovisning och bedömning av resultaten.

Övergripande frågor

Principer för utbyggnad av högskoleutbildningen

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkanden om utbyggnadens effekter på kvaliteten, om fördelningen mellan naturvetenskaplig och teknisk utbildning å ena sidan och humaniora och samhällsvetenskap å den andra, och om att högskoleutbildningen är underdimensionerad i storstadsregionerna.

Jämför *reservationerna 1 (m)* och *4 (kd)*.

Propositionen

Riksdagen godkände hösten 1999 en plan för utbyggnad av den grundläggande högskoleutbildningen åren 2000, 2001 och 2002 (prop. 1999/2000:1 utg.omr. 16, bet. UbU1, rskr. 94). I denna plan var drygt 9 000 platser för 2002 fördelade mellan lärosätena, medan 1 010 platser reserverades för senare fördelning. Sammanlagt 7 175 platser var avsedda för utbildning inom naturvetenskap och teknik.

I årets budgetproposition konstaterar regeringen att universitet och högskolor, trots att stora ansträngningar gjorts både centralt och lokalt att öka antalet studerande inom naturvetenskaplig och teknisk utbildning, ändå inte har kunnat rekrytera studenter till sådan utbildning i den utsträckning som utbyggnadsplanen avsåg. Regeringen har därför uppmanat lärosäten som inte kan fylla planerade platser i naturvetenskaplig och teknisk utbildning att i stället erbjuda fler studenter plats i utbildning inom samhällsvetenskap, juridik eller humaniora, där det finns ett sökandetryck. Avsikten är att de av statsmakterna tilldelade resurserna skall utnyttjas.

Budgetförslaget för 2002 innebär att resurserna för 3 900 av de planerade 7 175 nya platserna inom naturvetenskaplig och teknisk högskoleutbildning dras in temporärt från vissa högskolor. Regeringen avser att senast år 2005

återföra de indragna resurserna, om lärosätenas förutsättningar att nå sina takbelopp då har förändrats.

Motioner

Två partier föreslår tillkännagivanden som gäller **principer för utbyggnaden av högskoleutbildningen.**

Moderata samlingspartiet föreslår i motion 2001/02:Ub533 ett tillkännagivande om vikten av högre utbildning. Motionärerna anser att det är en alarmande utveckling att högskolorna omvandlar platser avsedda för naturvetenskaplig och teknisk utbildning till utbildningar som är mer populära (yrk. 1). Moderaterna påpekar i motion 2001/02:N224 att den högre utbildningen är underdimensionerad i storstadsregionerna och att det i dessa är färre som går vidare till högre utbildning än i landet som helhet. Detta får enligt motionärerna negativa effekter i andra delar av landet, eftersom det finns risk att välutbildad arbetskraft rekryteras från dem till storstadsregionerna (yrk. 9).

Kristdemokraterna skriver i motion 2001/02:Ub4 att utbyggnadstakten i regeringens förslag är alltför hög och riskerar kvaliteten i utbildningen (yrk. 2). De anser vidare att utbildningen bör byggas ut både inom de naturvetenskapliga och tekniska områdena och inom humaniora och samhällsvetenskap (yrk. 3). Riksdagen bör av regeringen begära en kartläggning av konsekvenserna av högskoleutbyggnaden från kvalitetssynpunkt (yrk. 4). Nya årsstudieplatser bör tillföras de icke-statliga högskolorna i allmänhet och de fria teologiska högskolorna i synnerhet (yrk. 8). I motion 2000/01:Ub24 skriver Kristdemokraterna att kvalitetsaspekten skall vara styrande vid utbyggnad av högskolan (yrk. 3) och att både naturvetenskaplig/teknisk utbildning och humanistisk/samhällsvetenskaplig bör byggas ut (yrk. 4). Centerpartiet och Folkpartiet har i sina budgetförslag – till vilka utskottet återkommer i nästa avsnitt – var för sig räknat med mindre utbyggnad 2002 än regeringen. Båda partierna pekar i det sammanhanget på behovet av att säkra kvaliteten i grundutbildningen och stärka forskningen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena.

Den omfördelning av platser som regeringen bemyndigar lärosätena att göra sker inte för att minska antalet studenter i naturvetenskaplig och teknisk utbildning. Dagens små ungdomskullar och det faktum att alltför få elever väljer det naturvetenskapliga eller tekniska programmet i gymnasieskolan har fått till följd att det blir svårt att rekrytera studenter till naturvetenskaplig och teknisk utbildning. Eftersom det finns ett påtagligt sökandeöverskott till vissa andra utbildningar inom högskolan, är det enligt utskottets mening helt riktigt att lärosätena använder sina resurser, såväl ekonomiska som personella, för att utöka verksamheten inom dessa. Den utbyggnad som enligt regeringens förslag har skett åren 2000 och 2001 och kommer att ske år 2002 avser till betydande del storstadsområdena.

Utbyggnad enligt regeringens förslag är enligt utskottets mening nödvändig för att Sverige skall fortsätta på väg mot det av riksdagen fastställda målet för utbildningspolitiken: att Sverige skall vara en ledande kunskapsnation som präglas av utbildning av hög kvalitet och livslångt lärande för tillväxt och rättvisa. Det framgår av utbyggnadsplanen (i prop. 1999/2000:1) att utbyggnaden är avsedd att omfatta även andra utbildningsområden än naturvetenskap och teknik. Omfattande insatser görs för att säkra kvaliteten i utbildningen, bl.a. ett heltäckande program för kvalitetsgranskning genom Högskoleverket. I propositionen *Den öppna högskolan* (prop. 2001/02:15), som utskottet behandlar i betänkande 2001/02:UbU4, beskrivs ytterligare insatser för att främja den pedagogiska utvecklingen i högskolan.

Fler fristående högskolor

Utskottets förslag i korthet

Utskottet anser inte att fler statliga högskolor bör omvandlas till stiftelser och avstyrker yrkanden från Moderaterna om detta. Jämför *reservation 1 (m)*.

Motioner

Moderata samlingspartiet har i motion 2001/02:Ub541 redovisat ett budgetförslag för treårsperioden 2002–2004. Där ingår ett engångsbelopp år 2004 för grundkapital till två nya stiftelsehögskolor (yrk. 26). Samma sak tas upp i motionerna 2001/02:N369 och 2001/02:Ub546 (yrk. 2 respektive 11). Enligt den sistnämnda motionen skall med dessa medel göras möjligt för en större högskola/universitet och en mindre högskola att övergå i stiftelseform. I framtiden kan man pröva även andra organisatoriska former som kan gynna den akademiska friheten och excellensen (yrk. 12).

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen avslår yrkandena om **fler fristående högskolor**.

Enligt utskottets mening bör inte fler statliga lärosäten omvandlas till stiftelser. De ramvillkor som nu gäller för universitet och högskolor ger dessa stort utrymme för självbestämmande.

Principer för medelstildelning till de fristående teologiska högskolorna i Stockholm, Uppsala och Örebro

Utskottets förslag i korthet

Utskottet anser att det inte behövs något tillkännagivande om att de frikyrkliga teologiska högskolorna skall ges likvärdiga villkor med statlig utbildning, eftersom regeringen planerar att tillgodose detta. Jämför *reservation 7 (m, kd, c, fp)*.

Motioner

I motion 2001/02:Ub465 begär ledamöter från sex partier (fp, m, v, kd, c, mp) att de **teologiska högskolorna i Stockholm, Uppsala och Örebro** skall föras in i de allmänna villkoren för högskoleutbildningen. Motionärerna anser att det är orättvist att ersättningen för helårsstudenter vid dessa fristående högskolor inte inkluderar lokalkostnader. Dessa högskolor bör också ges möjlighet till en rimlig tillväxt. Vid dem finns studerande också från andra samfund än huvudmannens egna, vilket enligt motionärerna har uppfattats mycket positivt och stärkt högskolornas renommé (yrk. 1–4). Liknande synpunkter framförs i motion 2001/02:Ub497 (kd) (yrk. 1–3).

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen avslår yrkandena om tillkännagivande.

Liksom när motsvarande yrkanden behandlades vid förra riksmötet (bet. 2000/01:UbU1) vill utskottet påpeka att statsbidragen till de tre berörda frikyrkliga högskolorna är reglerade i avtal mellan staten och respektive huvudman. Dessa avtal löper ut den 30 juni 2003. Från Utbildningsdepartementet har utskottet inhämtat att det i regeringens budgetplanering för år 2003 ingår att ersättningen för helårsstudenter vid de berörda högskolorna skall vara densamma som för motsvarande utbildning vid statliga lärosäten. För de utbildningsplatser (motsvarande 50 helårsstudenter) som tillkommit vid Teologiska högskolan i Stockholm den 1 juli 2000 har ersättning även hittills givits enligt den ordinarie statliga prislappen. I propositionen anges som planeringsförutsättning att de tre berörda högskolorna fr.o.m. hösten 2003 skall få medel för ytterligare 60, 32 respektive 23 helårsstudenter. Med de av regeringen planerade förändringarna kommer motionärernas önskemål att bli i stort sett uppfyllt.

Anslag m.m.**Utskottets förslag i korthet**

Riksdagen bör godkänna att musiklärarutbildningen i Arvika förstatligas och blir en del av Karlstads universitet.

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar anslagen 25:20–25:76 enligt regeringens förslag och avslår oppositionspartiernas yrkanden om andra anslagsbelopp. Motionsyrkanden om olika anslagsvillkor avstyrks också.

Jämför *särskilda yttranden 1 (m), 4 (kd), 2 (c) och 3 (fp)*.

Propositionen

Regeringens förslag till **anslag** för verksamheterna vid de statliga **universiteten och högskolorna** samt hos vissa enskilda utbildningsanordnare redovisas i bilaga 2 under anslagen 25:20–25:76.

Anslagen har pris- och löneomräknats med 3,1 %. Ersättningsbeloppen för helårsstudenter och helårsprestationer i grundutbildningen inom utbildningsområdet humaniora, samhällsvetenskap, juridik och teologi har därutöver räknats upp med 3,5 % och grundutbildningsanslagen till berörda lärosäten räknats upp även med hänsyn till detta.

Enligt den utbyggnadsplan för grundutbildningen som riksdagen godkände hösten 1999 skulle högskolan byggas ut med 10 555 platser år 2002. En stor del av utbyggnaden skulle avse naturvetenskaplig och teknisk utbildning. Sedan det visat sig omöjligt för lärosätena att rekrytera studenter till sådan utbildning i den utsträckning som utbyggnadsplanen avsåg, har regeringen valt att i budgeten för 2002 föra bort medel motsvarande sammanlagt 3 900 platser i naturvetenskaplig och teknisk utbildning från vissa lärosäten. De medel som därmed frigjorts från berörda lärosätens anslag har i stället förts till anslaget 25:73 och avses bli använda till dels s.k. särskild lärarutbildning (SÅL), dels uppbyggnaden av ett svenskt nätuniversitet och dels utbildning för invandrade akademiker. Regeringens avsikt är att medlen skall återföras till berörda lärosäten senast 2005, om deras förutsättningar att nå takbeloppen då har förändrats.

Medel för vårdhögskoleutbildning, som tidigare anvisats under anslaget *Enskilda och kommunala högskoleutbildningar m.m.*, har överförts till de statliga lärosäten som övertagit huvudmannaskapet för vårdhögskoleutbildningen respektive till anslagsposten Högskolan i Jönköping under anslaget 25:72. Regeringen har beräknat en ökning av sjuksköterskeutbildningen.

Huvudmannaskapet för musikärläro-utbildningen i Arvika föreslås i propositionen övergå från Värmlands läns landsting till staten. Medel för denna utbildning, som också tidigare anvisats under anslaget *Enskilda och kommunala högskoleutbildningar m.m.*, har överförts till anslaget 25:38 *Karlstads universitet: Grundutbildning*.

Lärosätena har under sina grundutbildningsanslag tillförts sammanlagt drygt 10,6 miljoner kronor för pedagogisk utbildning av lärarna inom högskolan. Därutöver har Lunds universitet tillförts 3,9 miljoner kronor för pilotprojekt om pedagogisk utbildning av lärare, Linköpings universitet tillförts 1,5 miljoner kronor för ett humanistisk-samhällsvetenskapligt förnyelseprojekt och Högskolan i Trollhättan/Uddevalla tillförts 2 miljoner kronor för utveckling av arbetsintegrerat lärande. Örebro universitet, Mithögskolan och Högskolan i Gävle har tillförts ca 1,6 miljoner kronor vardera för utveckling av s.k. collegeutbildning (jfr prop. 2001/02:15). Luleå tekniska universitet, Örebro universitet och Blekinge tekniska högskola har tillförts ca 1,6 miljoner kronor vardera för att utveckla kortare yrkesutbildningar inom högskolan (jfr prop. 2001/02:15). Trafikflygarutbildningen vid Lunds universitet har tillförts 5 miljoner kronor. Örebro universitet har som en engångssatsning tillförts 1 miljon kronor för att utreda förutsättningarna att där skapa en teckenspråkig miljö. De båda sistnämnda beloppen anvisas under anslaget 25:73 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.*

Under anslagen till forskning och forskarutbildning har medel tillförts vissa lärosäten för förstärkning av forskarskolorna i enlighet med den plan som redovisades i den senaste forskningspolitiska propositionen (prop. 2000/01:3). Göteborgs och Stockholms universitet har tillförts medel för att överta viss forskningsverksamhet som tidigare finansierats inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv. Karolinska institutet har tillförts medel för toxikologisk och lungmedicinsk forskning och för det svenska tvillingregistret. Medlen för Centrum för idrottsforskning har förts från Karolinska institutets anslag till anslaget 25:74 *Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor m.m.*, anslagsposten Idrottshögskolan i Stockholm. Under anslaget 25:74 har också beräknats en ökning av anslagsposten till Lärarhögskolan i Stockholm för förstärkning av den utbildningsvetenskapliga forskningen.

Under anslaget 25:73 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.* har, utöver vad som nämnts ovan, beräknats medel för en rekryteringsdelegation (40 miljoner kronor, varav 20 miljoner avses få disponeras från uppkommet anslagssparande). Såsom redovisats i propositionen *En politik för tillväxt och livskraft i hela landet* (prop. 2001/02:4) har 50 miljoner kronor beräknats för stöd till lärosäten och kommuner i samverkan i syfte att öka rekryteringen till högskolan och skapa hållbar tillväxt i regionen. Under en särskild anslagspost har 15 miljoner kronor avsatts för bildande av holdingbolag vid Karlstads universitet, Högskolan i Borås och Högskolan Kristianstad, i enlighet med vad som redovisats i propositionen *FoU och samverkan i innovationssystemet* (prop. 2001/02:2).

Motioner

Oppositionspartiernas förslag beträffande anslagen till universitet och högskolor redovisas i bilaga 2 i en kolumn för varje parti.

Moderata samlingspartiet föreslår i motion 2000/01:Ub541 (yrk. 15, 16, 17, 23 och 24) att anslagen till grundutbildning respektive forskning och forskarutbildning vid de olika lärosätena skall avskaffas. I stället föreslås ett nytt anslag till grundutbildning, som omfattar 146 miljoner kronor mer än summan av de avskaffade grundutbildningsanslagen. Anslaget skall fördelas mellan universitet och högskolor med utgångspunkt i att man skall följa studenternas val samt främja kvalitet inom grundutbildningen. Även till forskning och forskarutbildning föreslås ett nytt anslag (i bilaga 2 benämnt 25:89 *Forskning och forskarutbildning*) som motsvarar summan av de avskaffade anslagen till lärosätena. Moderaterna föreslår därutöver knappt 777 miljoner kronor under ett annat nytt anslag (i bilaga 2 benämnt 26:10 *Ökade satsningar på forskning*), avsett dels för en förstärkning av den fria forskningen, dels för en förstärkning av finansieringen av doktorander men även för inrättande av ett institut för hälsa och medicin. Under anslaget 25:72 *Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet m.m.* föreslår Moderaterna 20 miljoner kronor mer än regeringen, detta i syfte att trygga möjligheterna att bedriva utbildning och forskning i alternativa driftformer. Moderaterna vill under anslaget 25:73

Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m. ta bort medlen till rekryteringsdelegationen och minska anslagsposten till regeringens disposition. I sin motion 2001/02:Ub546 anmäler Moderaterna att de vill öka anslagen till forskning och forskarutbildning vid universiteten och högskolorna, de s.k. fakultetsanslagen (yrk. 16).

Kristdemokraterna anser liksom tidigare att regeringen vill bygga ut den grundläggande högskoleutbildningen i alltför snabb takt. Enligt deras mening bör utbyggnaden ske med 7 500 platser per år. I sin motion 2001/02:Ub450 föreslår de en minskning av anslagen till grundutbildning med 590 miljoner kronor (i bilaga 2 redovisat som anslag 25:91 *Minskad volym inom högskolans grundutbildning*). De säger nej till rekryteringsdelegationen och minskar därför anslaget 25:73 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.* med 20 miljoner kronor.

Centerpartiet föreslår i motion 2001/02:Ub524 en halvering av antalet nya utbildningsplatser i grundutbildningen (i bilaga 2 redovisat som anslag 25:91 *Minskad volym inom högskolans grundutbildning*, där Centerpartiet vill minska med 75 miljoner kronor) och en ökning av resurserna till forskning vid de nya universiteten i Karlstad, Växjö och Örebro samt Mitthögskolan, Blekinge tekniska högskola och Högskolan i Kalmar. Även anslaget 25:74 *Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor m.m.* föreslås bli ökat med 100 miljoner kronor. Centerpartiet vill tillföra Högskolan i Jönköping 5 miljoner kronor under anslaget 25:72 *Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet m.m.* Inom anslaget 25:73 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.* föreslås en utökning samt en omfördelning, så att anslagsposten till nätuniversitetet ökas med 40 miljoner kronor, anslagsposten som fördelas efter beslut av regeringen minskas med 50 miljoner kronor och en ny anslagspost, Särskild forskollärarsatsning, tillförs med 15 miljoner kronor.

Folkpartiet vill också se en lägre takt i utbyggnaden av grundutbildningen. I motionerna 2001/02:Ub261 (yrk. 2 och 3), 2001/02:Ub540 (yrk. 2) och 2001/02:Fi294 (yrk. 17) föreslås därför en minskning med 200 miljoner kronor (i bilaga 2 redovisad under anslaget 25:91 *Minskad volym inom högskolans grundutbildning*). Dessa medel föreslås i stället bli använda till en satsning på kvalitetsförstärkning (i bilaga 2 redovisad som anslag 25:85 *Ytterligare kvalitetsförstärkningar*). De högskolor som har högst sökandetryck ges i Folkpartiets förslag ett extra tillskott på sammanlagt 200 miljoner kronor, fördelade mellan angivna högskolor. Vidare föreslås att anslagen till forskning och forskarutbildning vid samtliga tolv universitet förstärks med sammanlagt 240 miljoner kronor. Anslaget 25:73 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.* minskas med 300 miljoner kronor, bl.a. genom besparing på nätuniversitetet, holdingbolagen och s.k. NT-svux-utbildning.

I motion 2001/02:Ub344 (m) föreslår motionärerna ett tillkännagivande om höjt anslag år 2002 till Mälardalens högskola för forskning och forskarutbildning (yrk. 2). Motion 2001/02:Ub389 (s) tar upp frågan om likvärdig behandling av stiftelsehögskolor och andra högskolor mot bakgrund av att

staten tidigare ställt i utsikt att tillföra Chalmers tekniska högskola utökade medel när dess mikroteknologiceentrum stod färdigt, något som regeringen sedermera inte har levt upp till.

Motionären bakom motion 2001/02:Ub519 (s) befarar att en stor brist på utbildade psykologer kommer att inträffa fyra år tidigare än hittills beräknat. Hon vill att regeringen därför skall ange examinationsmål även för psykologexamen.

Undervisningen i finska och meänkieli vid Umeå universitet, som är ett särskilt åtagande för universitetet, bör enligt motion 2001/02:Ub473 (s) finansieras utanför takbeloppet, på samma sätt som redan sker för undervisningen i samiska.

Inom ramen för anslaget 25:73 bör enligt motion 2001/02:Ub461 (fp) de universitet och högskolor samt berörda kommuner som har extra kostnader för decentraliserad utbildning tilldelas medel för dessa.

Den vårdvetenskapliga fakulteten vid Sahlgrenska akademien bör enligt motion 2001/02:Ub506 (kd, m, v, fp) tillåtas att inom givna budgetramar tilldelas medel till utrednings- och planeringsarbete inklusive konsekvensutredning och en utvärderingsplan för att så snart som möjligt starta ett accelererat utbildningsprogram till sjuksköterskeexamen för studenter som redan har en högskoleutbildning motsvarande 120 poäng.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar anslagen 25:20–25:76 enligt regeringens förslag och avslår samtliga här redovisade motionsyrkanden.

Grundutbildningen bör enligt utskottets mening byggas ut i enlighet med regeringens förslag. I betänkande 2001/02:UbU4 ställer sig utskottet bakom regeringens bedömning att den nuvarande målstyrningen och det nuvarande resurstilldelningssystemet för grundutbildningen i huvudsak bör bibehållas. Det innebär bl.a. att varje lärosäte skall tilldelas ett anslagsbelopp till grundläggande utbildning, med angivande av ett takbelopp och eventuellt ett belopp för särskilda åtaganden utanför takbeloppet. Den höjning av den s.k. prislappen för humanistisk, samhällsvetenskaplig, juridisk och teologisk utbildning som ingår i regeringens förslag innebär ett första steg i en kvalitetshöjning. Satsningen på pedagogisk utbildning av högskolans lärare har också betydelse för utbildningskvaliteten. Utskottet är inte berett att avstå från rekryteringsdelegationen eller att minska verksamheten inom nätuniversitetet. Anslagsposten till s.k. NT-svux-utbildning är nödvändig så länge den fleråriga satsningen inte är avslutad. Inga nya studenter antas till sådan utbildning och den upphör helt vid utgången av 2002.

Frågan om medelstillskott till Chalmers tekniska högskola för mikroteknologiceentrum behandlades av riksdagen för två år sedan (bet. 1999/2000:UbU1 s. 61 f.). Utskottet anslöt sig då till regeringens bedömning att stiftelsens ekonomiska situation var så gynnsam att det tidigare aviserade statliga medelstillskottet inte behövdes. Riksdagen har inte anledning att ändra sitt ställningstagande.

Regeringen har i regleringsbrev för 2001 till berörda lärosäten skrivit att antalet examinerade i psykologutbildningen bör öka under perioden 2005–2008. Det bör vara regeringens ansvar att bestämma om ett examinationsmål behöver anges för psykologutbildningen.

Helårsstudenter och helårsprestationer i såväl samiska som finska och meänkieli vid Umeå universitet avräknas inom universitetets takbelopp. Samma system tillämpas för Uppsala universitet när det gäller egyptologi, estetik, estniska, iranska språk, keltiska språk, swahili, turkiska språk, ungerska och seismologi – ämnen i vilka Uppsala universitet har ett särskilt åtagande att anordna utbildning. Utöver takbeloppet tilldelas Umeå universitet medel för ett lektorat i samiska.

Som framgått i det föregående finns under anslaget 25:73 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.* bl.a. en anslagspost på 50 miljoner kronor för stöd till lärosäten och kommuner i samverkan. Utskottet anser att riksdagen bör avslå motion 2001/02:Ub461.

Inga centrala bestämmelser hindrar Göteborgs universitet från att inom ramen för sitt grundutbildningsanslag finansiera utrednings- och planeringsarbete för ett förkortat studieprogram till sjuksköterskeexamen. Utskottet är inte berett att föreslå ökning av anslaget med anledning av detta.

Framtida medelstillelning till forskning och forskarutbildning

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen inte gör något uttalande om resurstillskott av en viss storlek i framtiden. Riksdagen bör också avslå motionsyrkanden om koncentration av forskningsresurser, om hur forskarskolor skall byggas upp, om balansen mellan vetenskapsområdena och om satsning på popularisering av forskningsresultat.

Jämför *reservationerna 1 (m), 4 (kd) och 3 (fp)*.

Moderata samlingspartiet framhåller i motion 2001/02:Ub546 att det för att skapa forskningsmiljöer i världsklass är nödvändigt att koncentrera resurser till de regioner och forskningsområden där svenska forskare och forskarlag redan i dag håller mycket hög klass (yrk. 18). Motionärerna välkomnar inrättandet av s.k. forskarskolor, men de anser att forskarskolor bör byggas nedifrån och upp, inte uppifrån och ned såsom skett genom regeringens förslag förra året (yrk. 19).

Kristdemokraterna begär i motion 2001/02:Ub438 att konsekvenserna av obalansen i medelstillelning mellan vetenskapsområden skall utredas (yrk. 4). De anser också att det är nödvändigt att forskarutbildningen tilldelas ökade resurser för att inte kvaliteten skall sänkas i och med den ökade antagningen. Riksdagen måste ge tydliga besked till lärosätena om vad som kommer att gälla inte bara under det närmaste året utan flera år framöver, framhåller motionärerna (yrk. 6). Det är angeläget att utveckla möjligheterna att popularisera forskningsresultaten. För detta behövs enligt motionärerna en personell och materiell satsning (yrk. 11).

Folkpartiet vill enligt motion 2001/02:Ub261 ge ett extra tillskott till forskning och forskarutbildning på 600 miljoner kronor per år – knappt 2 miljarder kronor över tre år (yrk. 14). De vill också se en koncentration av forskningsresurserna till ett mindre antal lärosäten och institutioner i landet, detta för att uppnå kritisk massa. Vilka lärosäten som skall tilldelas forskningsresurser skall avgöras utifrån en vetenskaplig bedömning i efterhand av deras forskningsresultat, inte utifrån kvantitativa kriterier som t.ex. hur lärosäten uppfyller examensmål (yrk. 21).

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen avslår yrkandena om **framtida medelstilldelning till forskning och forskarutbildning**.

När motsvarande yrkanden behandlades vid förra riksmötet framhöll utskottet att forskningspolitiken måste utformas med beaktande av flera samhällseliga krav. Utbyggnaden av högskolan i hela landet har visat sig få positiva effekter för forskningen. Forskning vid mindre och medelstora högskolor har kunnat utvecklas framgångsrikt. Självfallet måste ett övergripande krav vid fördelningen av forskningsresurser alltid vara att de statliga medlen kommer att kunna användas med uppfyllande av högt ställda krav på vetenskaplig kvalitet (bet. 2000/01:UbU6 s.12). Regeringens prövning av ansökningar från mindre och medelstora högskolor om vetenskapsområde syftar till att upprätthålla kvaliteten och att ta ställning till om det finns resurser för att satsa på forskarutbildning på ytterligare lärosäten. En väsentlig del av de resurser som används till forskning vid universitet och högskolor kommer från forskningsråd, som genomför en kvalificerad granskning av ansökningarna, innan beslut fattas om vilka projekt som skall få medel.

Riksdagen bör enligt utskottets mening inte nu göra något uttalande om storleken på anslagen till forskning och forskarutbildning efter år 2002.

Övriga frågor

Vissa utbildningar, forskningsområden och lärosäten

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkanden om utbyggnad av farmaceutisk utbildning, om mer utbildningsresurser till Stockholmsregionen och Västsverige och i Helsingborg och om ökade resurser till vissa lärosäten för olika ändamål. Riksdagen bör också avslå yrkanden om finansieringen av Lunds universitets historiska museum och om lokaliseringen av ett resurscentrum för idrott och hälsa. Riksdagen bör inte uttala sig för inrättande av ett nytt vetenskapsområde Social ekonomi och inte heller för inrättande av professurer vid lärosätena.

Jämför *reservationerna* 4 (kd), 2 (c) och 3 (fp).

Motioner

I fem motioner föreslås att **farmaceutisk utbildning** skall anordnas vid fler högskolor än i dag (då sådan utbildning endast ges vid Uppsala och Göteborgs universitet samt Högskolan i Kalmar). Enligt motionerna 2001/02:Ub299 (fp, kd, c), 2001/02:Ub397 (c, m, kd, fp) och 2001/02:Ub471 (s) bör farmaceutisk utbildning anordnas även vid Umeå universitet. I motion 2001/02:Ub402 (s) föreslås att Umeå universitet och Mitthögskolan skall få farmaceutisk utbildning. Enligt motion 2001/02:Ub219 (m) bör sådan utbildning anordnas i Helsingborg inom ramen för Lunds universitet.

Med tanke på arbetsmarknadsutvecklingen i Katrineholm förordas i motion 2001/02:Ub362 (s) att förutsättningarna för lokalisering dit av en ny utbildning på högskolenivå för **musikinstrumenttekniker** skall utredas.

Situationen för **Lunds universitets historiska museum** tas återigen upp i fem motioner. Enligt motion 2001/02:Ub353 (fp, c) bör museet läggas under Kulturdepartementets ansvar (yrk. 1), man bör utreda finansieringsförslag som tryggar museets framtid (yrk. 2) och regionala fornyfönd bör även fortsättningsvis förvaras i Skåne (yrk. 3). Liknande synpunkter framförs i motion 2001/02:Ub488 (m). Möjligheterna att byta huvudman för museet från Lunds universitet till Statens historiska museer bör enligt motion 2001/02:Ub539 (s) utredas. I motion 2001/02:Ub352 (m) sägs att de berörda departementen tillsammans borde ta initiativ till de överläggningar som kan krävas för att komma fram till ett slutligt beslut om museets framtid. Ett tillskott på 3,5 miljoner kronor skulle behövas utöver de 2,5 miljoner kronor som Lunds universitet har avsatt till historiska museet, och dessa medel borde kunna frigöras genom omfördelning inom befintliga resurser, hävdar motionären i motion 2001/02:Ub496 (kd).

Enligt motion 2001/02:Ub294 (kd) talar allt för att ett **science center i Linköping med flyglära** som innehållslig stomme skulle bli ett gott komplement till flygplansmuseet i Linköping (yrk. 1).

Ökade **forskningsresurser till Linköpings universitet** förordas i motionerna 2001/02:Ub248 (m) och 2001/02:Ub335 (kd). Den sistnämnda motionen tar upp klimatforskning, ett område där Linköpings universitet enligt motionären skulle kunna samverka med SMHI och klimatforskningsinstitutet i Abisko.

Antalet studenter som behöver **dövtolkning** ökar stadigt vid **Örebro universitet**, men de anslag universitetet har räcker inte för att driva verksamheten. Anslagen måste på sikt anpassas efter behoven, framhåller Kristdemokraterna i motion 2001/02:So619 (yrk. 4). Enligt motion 2001/02:Ub314 (kd) är det, med tanke på den utveckling mot teckenspråkig miljö som Örebro universitet strävar efter, nödvändigt att anslå särskilda medel direkt till universitetet för de beräknade tolkkostnaderna.

En **forskarsskola i demokrati** bör inrättas och **Örebro universitet** få uppdraget att vara värdunderstitet för denna, heter det i motion 2001/02:Ub366 (s). Samma förslag förs fram i motion 2001/02:Ub385 (kd, m, v, c, fp).

Kristdemokraterna anser att de s.k. bokstavs barnens behov måste mötas bättre i skolan. Bättre metoder för detta måste utvecklas, och enligt motion 2001/02:Ub446 borde **Institutet för handikappvetenskap vid Linköpings och Örebro universitet** kunna göra det (yrk. 7). Institutets värde som resurs för forskning kring de funktionshindrades situation inom vuxenutbildningen påpekas av Kristdemokraterna i motion 2001/02:Ub549 (yrk. 3). I motion 2001/02:Ub271 (kd) lyfter motionären fram samma institut som en resurs för kompetensutveckling av personal inom olika kommunala verksamheter (yrk. 1). Institutet bör därför få ekonomiska resurser som motsvarar dess betydelse för en långsiktig verksamhet (yrk. 2).

I motion 2001/02:Ub399 (s) skriver motionärerna att **Mitthögskolan** snarast bör utvecklas till ett fullvärdigt universitet. De beskriver önskemålen när det gäller **forskning och utbildning** där, bl.a. att högskolan skall få ge fullständig civilingenjörsutbildning. Återupptagande av sjöbefälsutbildningen vid Mitthögskolan i Härmösand förordas i motion 2001/02:Ub401 (s). Motionärerna anser det oroande att så få studenter från Norrland söker sig till sjöbefälsutbildningen, som i dag endast anordnas i Kalmar och Göteborg (Chalmers).

Vikten av en satsning på säkerhet inom informations- och kommunikationsteknologin (IKT) framhålls i motion 2001/02:Ub351 (v) (yrk. 1). Motionärerna anser att **Centrum för elektronisk säkerhet vid Blekinge tekniska högskola** lämpligen bör ges uppdraget att vara motorn i ett sådant arbete (yrk. 2).

I det fortsatta arbetet med miljöproblemen i Östersjön bör regeringen tydliggöra Kalmarsundslaboratoriet vid **Högskolan i Kalmar** som en resurs, anser motionären i motion 2001/02:Ub350 (s). Samma motionär skriver i motion 2001/02:Kr304 (s) att ett resurs- och utvecklingscentrum i kulturmiljöpedagogik bör etableras vid Högskolan i Kalmar.

Tre motioner – 2001/02:Ub344 (m) yrkande 1, 2001/02:Ub361 (s) och 2001/02:Kr420 (v) yrkande 3 – tar upp planerna som finns vid **Mälardalens högskola** att etablera ett centrum för finska språket och finsk kultur. Enligt den förstnämnda motionen kommer finansieringen på sikt att ske inom befintliga reguljära anslag, men initialt krävs ett särskilt stöd om 7 miljoner kronor för att satsningen skall lyckas. I samma motion begärs ett tillkännagivande av riksdagen om att Mälardalens högskola hos regeringen har begärt att bli tilldelad humanistisk-samhällsvetenskapligt vetenskapsområde, en ansökan som stöds av de berörda kommunerna, länsstyrelserna och landstingen (yrk. 3). I motion 2001/02:Ub452 (s) förordas ytterligare resurser till Mälardalens högskola för den särskilda lärarutbildningen (SÄL).

Enligt motionerna 2001/02:Ub201 (m) och 2001/02:Ub203 (c) bör staten satsa på **Högskolan Dalarna** med sikte på att den utvecklas till universitet, enligt den sistnämnda motionen till år 2005.

Vid **Högskolan i Gävle** bör enligt motion 2001/02:Ub308 (kd) etableras utbildning av lantmätare. I motion 2001/02:Ub544 (s) beskriver motionärerna den långa erfarenhet av distansutbildning och flexibelt lärande som finns i Gävleborgs län och särskilt i Hälsingland.

Sju motioner tar upp behovet av **högskoleutbildning i Stockholmsregionen**. Enligt motion 2001/02:N313 (m) är den högre utbildningen i förhållande till befolkningsmängden kraftigt underdimensionerad i storstadsregionerna (yrk. 7). Utbyggnaden av högre utbildning i Stockholm har enligt motion 2001/02:N319 (m) släpat efter landet i övrigt (yrk. 9). Med de senaste årens satsningar kan en förbättring ses, heter det i motion 2001/02:Ub553 (s), men motionärerna anser att det krävs ytterligare insatser om regionen skall nå upp till samma andel av en årskull som den som gäller i andra delar av landet (yrk. 1). Andelen högskoleplatser reserverade för Stockholmsregionen bör enligt motion 2001/02:Ub430 (kd) öka (yrk. 2). Därvid bör regionens södra delar prioriteras (yrk. 3) och man bör se över möjligheterna att skapa ett campus för högskolestudenter i Stockholmsregionen (yrk. 4). I motion 2001/02:Ub237 (m) påtalas behovet av fler högskoleplatser på Södertörn (yrk. 1). I motion 2001/02:Bo322 (fp) sägs att Södertörns högskola bör få ytterligare 8 miljoner kronor år 2002 (yrk. 2) och att denna högskola bör utvecklas till universitet (yrk. 3). Universitetsstatus för Södertörns högskola begärs också i motionerna 2001/02:Ub237 (m) yrkande 2 och 2001/02:Ub553 (s) yrkande 2. Med hänvisning till erfarenheterna från etablerandet av Södertörns högskola föreslås i motion 2001/02:Ub307 (s) att regeringen skall påbörja en strategisk planering för en ny högskola i Stockholm, lämpligen på Järvafältet eller i Skärholmen.

Högskoleutbildningen som bedrivs inom Campus **Helsingborg** inom ramen för Lunds universitet har enligt motionerna 2001/02:Ub317 (s) och 2001/02:Ub379 (s) stort värde för att bryta den sociala snedrekryteringen till högre utbildning och bör därför stödjas. Enligt motionärerna bör Campus Helsingborg framdeles tillföras särskilda medel. I motion 2001/02:Ub257 (m) framhåller motionärerna att Helsingborg och nordvästra Skåne lämpar sig för satsning på tvärvetenskaplig universitetsutbildning i service och information.

Åtta motioner tar upp behovet av att **bygga ut utbildning och forskning i Västsverige**. Enligt motion 2001/02:Ub427 (m) behöver Västsverige och Göteborg ett tillskott på mellan 6 000 och 10 000 utbildningsplatser över en period av tre till fem år. I motion 2001/02:Ub440 (s) sägs att det behövs ytterligare 15 000 nya högskoleplatser under en femårsperiod (yrk. 1). Läkarutbildningen vid Göteborgs universitet bör få ytterligare platser (yrk. 2), liksom vårdutbildningarna i Västsverige (yrk. 3). En nätverksbaserad forskarskola i vårdvetenskap bör etableras (yrk. 4), forskarutbildningen byggas ut vid samtliga högskolor och universitet i regionen (yrk. 5), en professur med inriktning mot yrkespedagogik inrättas (yrk. 6) och en fortsatt satsning göras på form och design i Västsverige (yrk. 7). I motion 2001/02:Ub507 (kd, m, fp, v) begärs att regeringen i nästa budget skall uppmärksamma problemen för den vårdvetenskapliga fakulteten vid Göteborgs universitet. Motion 2001/02:Ub536 (kd) tar upp behovet av att lösa finansieringen av fasta forskartjänster vid Kristinebergs marina forskningsstation (KMF), som tillhör Göteborgs universitet. Den ekotoxikologiska forskargruppen vid KMF har fram till i år avlönats av Statens naturvårdsverk, som emellertid inte längre har medel för detta. Ökning av de fasta forskningsresurserna vid Högskolan i Skövde efter

2002 förordas i motionerna 2001/02:Ub482 (c, m) och 2001/02:Ub469 (kd) yrkande 1. I den sistnämnda motionen påpekas också att ansökan från Högskolan i Skövde om att få vetenskapsområde måste prövas (yrk. 2). Fortsatt satsning på forskning vid Högskolan i Trollhättan/Uddevalla, bl.a. om arbetsintegrerat lärande, förordas i motionerna 2001/02:Ub239 (s) och 2001/02:Ub339 (m).

Ökade forskningsresurser till **Högskolan i Jönköping** förordas i motion 2001/02:Ub509 (s).

I motionerna 2001/02:Ub365 (s) och 2001/02:Ub478 (c, m, v, kd, fp) föreslås att det **resurscentrum för idrott och hälsa**, som regeringen aviserat skall inrättas (prop. s. 65), lokaliseras till det gemensamma institut som Örebro universitet och Idrottshögskolan i Stockholm har kommit överens om att bilda och som skall vara baserat på en tvåcampuslösning.

Idrottsforskningen har enligt motion 2001/02:Kr428 (kd) inte givits de nödvändiga resurserna. I första hand bör denna forskning vara ett ansvar för utbildnings- och forskarsamhället, medan det mer behovsanpassade utvecklingsarbetet är en fråga för idrottens egna organisationer (yrk. 11). Huvudman för Centrum för idrottsforskning bör enligt motion 2001/02:Ub475 (s) bli Umeå universitet.

Ett vetenskapsområde för **social ekonomi** bör enligt motion 2001/02:N314 (c) inrättas och forskningen inom området utvecklas (yrk. 9). I motion 2001/02:Ub504 (s) skriver motionärerna att det bör övervägas om Svenska institutet för social ekonomi vid Mitthögskolan kan ges en tydligare och starkare roll inom forskningsområdet social ekonomi.

En åtgärd för att råda bot på bristen på utbildade reumatologer är enligt motion 2001/02:So236 (mp) att inrätta fler **professorer i reumatologi** vid universitetssjukhusen (yrk. 2).

Utskottets överväganden

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga här redovisade motionsyrkanden.

Alla universitet och högskolor som har staten som huvudman skall ses som resurser både för hela landet och för respektive lärosätets närmaste geografiska omgivning. Huruvida en viss region är underförsörjd med högskoleplatser jämfört med andra regioner kan inte bestämmas på ett entydigt sätt, eftersom regioner kan avgränsas på olika sätt. Utskottet anser liksom tidigare att fördelningen av platser måste bestämmas genom en avvägning mellan flera faktorer, av vilka studenternas efterfrågan är en, näringslivets behov i olika delar av landet en annan och olika lärosätets möjligheter att anordna utbildning ytterligare en. Enligt utskottets mening är det angeläget att alla ges likvärdiga möjligheter till högre utbildning i hela landet. Hur den sociala snedrekryteringen till högre utbildning skall kunna minskas diskuteras närmare i utskottets betänkande 2001/02:UbU4.

Enligt högskolelagen (1992:1434, 1 kap. 11 §) är det Högskoleverket som beslutar vid vilka statliga lärosäten olika examina får avläggas. Varje universitet och högskola beslutar själv om sitt utbildningsutbud. I sammanhanget noterar utskottet att sjöbefälsutbildning kräver mycket dyrbara investeringar.

Riksdagen behandlade även förra året motionsyrkanden liknande de nu framförda om Lunds universitets historiska museum (bet. 2000/01:UbU8). Yrkandena avslogs då. Den utredning inom Lunds universitet som då pågick har avslutats och universitetet har i sin budget avsatt medel för den fortsatta verksamheten. Utskottet påminner om vad kulturutskottet skrev i sitt yttrande förra året om att en eventuell överföring av museet till Kulturdepartementets område skulle behöva medföra överföring av medel från Lunds universitets anslag till utgiftsområde 17. Enligt utskottets mening finns det inte anledning för riksdagen att begära att regeringen låter utreda frågan eller att göra några uttalanden om var fornynd från Skåne skall förvaras.

När det gäller resurser för dövtolkning vid Örebro universitet påminner utskottet dels om att regeringen har avsatt 1 miljon kronor som en engångssatsning för att Örebro universitet skall kunna utreda möjligheterna att skapa en teckenspråkig miljö, dels om att det ingår i planeringsförutsättningarna för år 2003 att Stockholms universitet då skall tillföras ytterligare 4 miljoner kronor på den anslagspost som avser stöd till studenter med funktionshinder och som fördelas mellan lärosäten i hela landet som har särskilt stora sådana kostnader.

Huruvida ytterligare högskolor skall få ställning som universitet eller tilldelas vetenskapsområde är det enligt högskolelagen regeringens sak att avgöra. Det sker normalt efter en vetenskaplig prövning genom Högskoleverket.

Regeringen anger i budgetpropositionen som en planeringsförutsättning för budgetåret 2003 att bl.a. Örebro universitet, Mithögskolan, Blekinge tekniska högskola, Högskolan i Kalmar och Mälardalens högskola bör få fortsatt förstärkning av medlen för forskning och forskarutbildning. Alla lärosäten har befogenhet att inom ramen för de anslag som statsmakterna tilldelar dem inrätta och driva institut och centrum av olika slag. Utskottet utgår från att lärosätena använder denna frihet till att profilera sig på de sätt som varje lärosäte finner lämpligt.

Att avgöra i vilka ämnen det bör anställas professorer är inte längre statsmakternas uppgift utan respektive lärosätes. Utskottet är inte berett att föreslå att ytterligare vetenskapsområden skall inrättas och läggas till grund för fördelningen av resurser till forskning och forskarutbildning vid lärosätena.

Utskottet anser inte att riksdagen bör föregripa regeringens bedömning av var det aviserade resurscentrumet för idrott och hälsa skall förläggas. Riksdagen har inte heller anledning att motsätta sig regeringens förslag att medlen till det forskningsfinansierande organet Centrum för idrottsforskning skall anvisas under anslaget till Idrottshögskolan i Stockholm i stället för som hittills under anslaget till Karolinska institutet.

*Cancerfonden***Utskottets förslag i korthet**

Utskottet föreslår att riksdagen inte uttalar sig för att Cancerfonden skall undantas från de generella reglerna om full kostnadstäckning för externfinansierad forskning vid universitet och högskolor.

Jämför *reservation 1 (m)*.

Gällande bestämmelser

I regleringsbrev för år 2001 har regeringen föreskrivit att när universitet och högskolor får inkomster i form av avgifter och bidrag i den egna verksamheten skall samtliga kostnader som är förenade med den på detta sätt finansierade verksamheten täckas med dessa medel (s.k. full kostnadstäckning). Som en lägsta nivå för påslag för indirekta kostnader skall lärosätena ta ut minst 18 % av forskningsprojektens direkta kostnader exklusive lokalkostnader.

Motion

Cancerfonden, som är en ideell organisation med brett folkligt stöd, är huvudfinansiär av cancerforskningen i Sverige, framhålls i motion 2001/02:Ub356 (m). I syfte att underlätta svensk cancerforsknings framgångsrika arbete bör man låta Cancerfonden utgöra ett fortsatt undantag från höjda lokalkostnader och låta den indirekta kostnaden förbli 12 %, skriver motionären.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen avslår yrkandet.

När ett motsvarande yrkande avslogs av riksdagen vid förra riksmötet betonade utskottet att en korrekt tillämpning av principen om full kostnadstäckning är nödvändig för att inte universitetens och högskolornas egna resurser skall urholkas (bet. 2000/01:UbU6, rskr. 98). Utskottet står fast vid denna uppfattning.

*Nytt avtal om ersättning för klinisk utbildning och forskning***Utskottets förslag i korthet**

Utskottet föreslår att riksdagen inte gör något uttalande om det nya avtal som nu förbereds.

Gällande bestämmelser

Eftersom den **kliniska delen av läkar- och tandläkarutbildningarna och den kliniska forskningen** endast kan bedrivas där sjukvård eller tandvård bedrivs, har staten slutit **avtal** med sjukvårds- och tandvårdshuvudmännen om att statlig utbildning och forskning får tillgång till respektive landstings/kommuns sjukvårds- och tandvårdsorganisation. Vårdhuvudmännen får

ersättning för detta av staten enligt bestämmelser i avtalen. Medel till ersättningarna anvisas under anslaget *Ersättningar för klinisk utbildning och forskning* (i den nu aktuella budgetpropositionen anslag 25:75). De nu gällande avtalen godkändes av riksdagen år 1990 (medicinsk utbildning och forskning) och av regeringen år 1993 (odontologisk utbildning och forskning). Båda avtalen har en uppsägningstid på fem år.

Staten har sagt upp avtalen, som upphör att gälla vid utgången av år 2003. Anledningen till uppsägningen är att avtalen enligt regeringens mening i väsentliga delar är obsoleta, eftersom mål- och resultatstyrning samt ett nytt resurstilldelningssystem har införts för den statliga högskolan.

Motioner

I motionerna 2001/02:Ub398 (c), 2001/02:Ub466 (fp) och 2001/02:Ub517 (s) anger motionärerna att de nuvarande avtalen medför orättvisa, till nackdel för framför allt Umeå universitet. De vill att det nya system som skall avlösa de nuvarande avtalen skall skapa större rättvisa mellan lärosätena än hittills och bättre tillgodose lärosätenas behov av att kunna styra medlen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen avslår yrkandena om tillkännagivande.

Motsvarande yrkanden har väckts under varje riksmöte de senaste åren. Liksom tidigare utgår utskottet från att regeringen eftersträvar en lösning som just skapar den större rättvisa mellan lärosätena som motionärerna vill se och att lärosätenas behov av att kunna styra medlen blir bättre tillgodosett än hittills.

Lärarytelse

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen avslår ett stort antal yrkanden om lärarytelse. Flera av yrkandena motsvarar sådana som riksdagen tog ställning till vid riksmötet 2000/01 eller gäller frågor som det är lärosätenas sak att besluta om. Riksdagen bör inte begära en utredning om dramapedagogutbildningen.

Jämför reservationerna 7 (m, kd, c, fp), 8 (kd, fp), 1 (m), 4 (kd) och 3 (fp).

Yrkanden om lärarytelse läggs fram i ett stort antal motioner. I det följande tar utskottet först upp yrkanden som gäller **lärarytelsens struktur**.

Moderata samlingspartiet skriver i motion 2001/02:Ub233 att såväl lärarytelse som trivseln bland lärarna är ett stort problem, och att den nya lärarytelse som startar hösten 2001 inte kommer att ändra på det. Motionärerna förespråkar en gedigen, kvalificerad och profilerad lärarytelse där

större vikt läggs vid ämneskunskaper och ledarskapsutbildning, som ger förmåga både att leda och att samverka med andra (yrk. 25). I motion 2001/02:Ub253 skriver Moderaterna att lärarna näst efter föräldrarna spelar den viktigaste rollen när det gäller att barn skaffar sig de kunskaper som krävs för att de skall utvecklas till fria och ansvarsfulla individer (yrk. 1). Vägarna till läraryrket måste bli flera än i dag och flexibiliteten måste öka (yrk. 2). Aktuella lärarutbildningar bör enligt Moderaternas motion 2001/02:Ub265 kompletteras med relevant ledarskapsutbildning (yrk. 6).

Folkpartiet anser att lärarutbildningen måste förbättras för att bli attraktiv för studenterna. I partiets motion 2001/02:Ub220 motsätter sig motionärerna en utveckling mot "enhetslärare" som enligt deras mening minskar kraven på ämneskunskaper (yrk. 5 och 7). De föreslår att utbildningen för lärare som skall undervisa yngre elever skall förlängas till 160 poäng med betoning på läs- och skrivinläring (yrk. 9). Mer praktik får inte ske på bekostnad av ämneskunskaper, heter det i motionen (yrk. 10).

Behovet av **waldorflärlarutbildningar** tas upp i motion 2001/02:Ub251 (m). Detta bör tillgodoses genom att Rudolf Steinerhögskolan ges ett särskilt uppdrag beträffande utbildning och forskning i waldorfpedagogik.

Moderata samlingspartiet anser det viktigt att stimulera alternativ genom att **fristående lärarutbildningar** ställs under statlig tillsyn och tilldelas statsbidrag. En lärarhögskola bör vidare omvandlas till fristående högskola (mot. 2001/02:Ub546 yrk. 13 och 2001/02:Ub233 yrk. 26 och 27).

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår samtliga här redovisade motionsyrkanden.

Riksdagen tog hösten 2000 ställning till regeringens förslag till förnyad lärarutbildning (prop. 1999/2000:135, bet. 2000/01:UbU3, rskr. 5). Därvid behandlades motionsyrkanden som motsvarar de nu refererade yrkandena. Utskottet anser inte att riksdagen har anledning att ändra sitt ställningstagande utan hänvisar till vad som då anfördes i utskottsbetänkandet.

Folkpartiet föreslår i motion 2001/02:Ub220 ett tillkännagivande om **att undvika lärarbrist** (yrk. 4). Motionärerna pekar på att regeringen med den nya lärarutbildningen har försvårat för den som först läst en ämnesutbildning och sedan vill utbilda sig till gymnasielärare, eftersom utbildningstiden förlängs med en termin jämfört med hittills. Detta kan för många vara avskräckande. Enligt motion 2001/02:Ub387 (kd) måste det bli attraktivt att stanna kvar som lärare i skolan, och man måste göra satsningar för att locka tillbaka de lärare som lämnat skolan (yrk. 1). Motionären föreslår en grundläggande undersökning om argumenten för avhoppet.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena om tillkännagivande. Preliminära siffror på antalet registrerade deltagare i den nya lärarutbildningen hösten 2001 pekar på en uppgång med ca 15 % jämfört med höstterminen året innan. Regeringen redovisar i propositionen (s. 94) sin avsikt att under perioden 2002–2006 anordna s.k. särskilda lärarutbildningar (SÄL) i syfte att komma till rätta med bristen på behöriga lärare. SÄL vänder sig till personer som arbetar i en kommunal skola men inte är behöriga att anställas

tills vidare eller vill vidga sin kompetens. Med denna satsning avses 4 000 ytterligare lärare kunna bli behöriga.

Folkpartiet framför i tre motioner – 2001/02:Ub221, 2001/02:Ub222 och 2001/02:Ub225 – yrkanden om att **speciallärarutbildningen** skall återupptas (yrk. 12, 6 respektive 4).

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Även frågan om speciallärarutbildning behandlades i anslutning till lärarutbildningspropositionen förra året. Utskottet vill även nu påpeka att specialpedagogik skall ingå i det allmänna utbildningsområdet för alla studerande i den nya lärarutbildningen. Vidare ges möjlighet att välja specialpedagogik som inriktning och/eller specialisering i den nya utbildningen. Inriktningar och specialiseringar skall också kunna väljas av redan utbildade lärare som önskar kompetensutveckling. Utskottet anser alltså att den nya lärarutbildningen på ett mycket påtagligt sätt kommer att förstärka den specialpedagogiska kompetensen bland alla lärare i skolorna.

Med fler utbildade **teckenspråklärare** kommer teckenspråket att spridas i samhället, vilket kommer att innebära mera jämlikhet för döva i Sverige, heter det i motion 2001/02:Ub302 (kd). Staten bör enligt motionären vidta åtgärder för att öka antalet utbildade teckenspråklärare (yrk. 1), och åtgärder bör vidtas för kompetensutveckling av de många utbildade teckenspråklärare som undervisar hörande elever i teckenspråk (yrk. 2).

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena om tillkännagivande.

Lärarutbildning för undervisning av hörande elever i teckenspråk anordnas, enligt vad utskottet inhämtat från Utbildningsdepartementet, vid tre lärosäten, nämligen Lärarhögskolan i Stockholm, Örebro universitet och Malmö högskola.

Kristdemokraterna framför i motion 2001/02:Kr418 på nytt sitt krav på en utredning som ser över efterfrågan och utbildningssituationen för **dramapedagoger** (yrk. 7). Motionärerna påpekar att dramapedagogiken används med stor framgång i olika problemsituationer i skolan, men också inom organisationer, föreningar, vårdsektorn, näringsliv och teatern. Yrkesutbildningen bedrivs i dag i mycket liten skala. Även i motion 2001/02:Ub410 (v) påtalas detta. Motionärerna anser att det inte får vara en enskild folkhögskolas ansvar om utbildningen skall finnas kvar eller inte. Det är enligt deras mening viktigt att staten tar sitt ansvar för utbildningen av dramapedagoger.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Yrkanden motsvarande dem som nu väckts när det gäller dramapedagogutbildning behandlades förra året i utskottets betänkande 2000/01:UbU8. Som utskottet då påpekade ger den nya lärarutbildningens struktur utrymme för att erbjuda inriktningar och specialiseringar på dramapedagogik. Det finns ännu ingen överblick över utbudet av inriktningar och specialiseringar vid de olika lärosätena i landet inom den nya lärarutbildningen, som startade innevarande termin. Utskottet anser liksom tidigare att det i första hand ankommer på andra än riksdagen att bedöma vilka utbildningar inom det estetiska området

som kan behövas för t.ex. terapeutiskt eller rehabiliterande arbete eller för folkbildning och fritidsverksamhet.

Vikten av blivande lärares utbildning i **värdegrund och etik** lyfts fram av Kristdemokraterna i motion 2001/02:Ub446 (yrk. 3). I motionen hävdas att blivande lärare i dag kan passera igenom hela lärarutbildningen utan att arbeta med begreppet värdegrund, vilket motionärerna anser oacceptabelt. Moderaterna hävdar i motion 2001/02:Ub265 att skolan åter måste bli en lärande arbetsplats, där respekt för lugna studiemiljöer, respekt för varandras särarter och respekt för varandras egendom poängteras. Lärarutbildningen bör lägga större vikt vid sådant (yrk. 5). I motion 2001/02:Ub501 (s) sägs att det är viktigt att demokratin som värdegrund får större genomslag i lärarutbildningen och i skolans arbete.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena om tillkännagivande.

Staten styr numera vad som skall ingå i olika examina genom examensordningen, som utgör bilaga 2 till högskoleförordningen (1993:100). Där anges för varje examen dels dess omfattning i poäng, dels dess mål. Detta sker med formuleringar om vilka kunskaper, förmågor och insikter som studenten skall ha för att få respektive examen. Det är sedan respektive lärosätes ansvar att utforma lärarutbildningen så att studenterna får det som krävs för examen. Den nya lärarexamen infördes i examensordningen den 1 mars 2001 (SFS 2001:23). Där sägs bl.a. att studenten för att få lärarexamen skall ha de kunskaper och de färdigheter som behövs för att förverkliga förskolans, skolans eller vuxenutbildningens mål samt för att medverka i utvecklingen av respektive verksamhet enligt gällande föreskrifter och riktlinjer. Vidare sägs bl.a. att studenten skall kunna förmedla och förankra samhällets och demokratin värdegrund. Utskottet anser det uppenbart att en lärarutbildning som inte behandlar värdegrunden inte kan leda till lärarexamen. Det är utskottets övertygelse att någon sådan lärarutbildning inte heller förekommer i den svenska högskolan i dag.

Ett stort antal motioner tar upp frågor om **innehållet i lärarutbildningen i övrigt**.

Sex- och samlevnadsundervisning bör enligt motion 2001/02:L371 (v, s, c, fp, mp) vara obligatorisk i lärarutbildningen. Motionärerna anser det viktigt att de som leder undervisningen i skolan har goda kunskaper i frågor rörande homo- och bisexualitet samt könsöverskridande (yrk. 35). Vänsterpartiet anser enligt motion 2001/02:Ub347 att Högskoleverket bör ges i uppdrag att stimulera en vidareutveckling av lärarutbildningen när det gäller sex och samlevnad. Utbildningen måste förutom biologiska kunskaper innehålla såväl feministisk teori som gruppsamtalsmetodik (yrk. 3). Miljöpartiet framför också i motion 2001/02:So495 uppfattningen att kunskap om både hetero- och homosexualitet bör ingå i lärarutbildningen (yrk. 22).

För att skolan skall kunna ge ungdomar en heltäckande undervisning inom området SANT (sniffning, alkohol, narkotika och tobak) är det enligt motion

2001/02:Ub477 (c, fp) av största vikt att lärarutbildningen innehåller bred kunskap inom området.

Lärarutbildningen för skolan och förskolan bör enligt motion 2001/02:Ub551 (v) kompletteras med kurser i bibliotekskunskap.

Kristdemokraterna anser enligt motion 2001/02:Kr429 att skolan har ett ansvar att föra in mediekultur i undervisningen, stärka barnens förmåga att skilja fiktion och verklighet och därigenom minska risken för negativ påverkan. Det är därför av stor betydelse att lärare får fortbildning i film- och mediepedagogiskt arbete (yrk. 1).

För att nyexaminerade lärare på ett bra sätt skall få med rörelse i hela sin undervisning, och för att skolan skall kunna arbeta målinriktat utan timplan, krävs det enligt motion 2001/02:Ub312 (m) att de lärarstudierande får utbildning i idrott och hälsa.

Lärarutbildningen har enligt motion 2001/02:Ub298 (fp) inte gett tillräcklig utbildning i konfliktlösning. Motionären pekar på konfliktlösningssmodeller både från Sverige och från USA, som skulle kunna utnyttjas i lärarutbildningen.

I motion 2001/02:Ub530 (s) pläderar motionärerna för införandet av ett obligatoriskt mångfaldsinslag i lärarutbildningen. Kunskap om andra kulturer och livsstilar är en del i läraruppdraget, och alla behöriga lärare skall i sin utbildning ha fått sådana kunskaper, anser motionärerna.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena om tillkännagivanden.

Under rubriken Normer och värden nämns i Läroplanen för det obligatoriska skolväsendet (Lpo 94) att skolan skall sträva efter att varje elev respekterar andra människors egenvärde, tar avstånd från att människor utsätts för förtryck och kränkande behandling och kan leva sig in i och förstå andra människors situation. Det är enligt utskottets uppfattning mycket viktigt att eleverna under sin skoltid får en undervisning om sex och samlevnad som bidrar till att de kan förstå och respektera både sig själva och andra. Då måste de få en sex- och samlevnadsundervisning som ger dem kunskaper om såväl hetero- som homo- och bisexualitet.

Det närmare innehållet i lärarutbildningen är det, som nyss sagts, respektive lärosäte som bestämmer mot bakgrund av det som sägs i den av regeringen utfärdade examensordningen.

4 Vissa centrala myndigheter m.m.

Inledning

I detta avsnitt behandlar utskottet anslagen 25:77–25:82 som avser myndigheterna Högskoleverket, Verket för högskoleservice, Centrala studiestödsnämnden, Överklagandenämnden för studiestöd, Internationella programkontoret för utbildningsområdet respektive Myndigheten för Sveriges nätuniversitet. Dessutom behandlas här anslagen 25:83 Kostnader för Sveriges med-

lemskap i Unesco m.m. och 25:84 Utvecklingsarbete inom Utbildningsdepartementets område m.m.

Resultat

I budgetpropositionen lämnar regeringen bl.a. följande uppgifter om verksamheten vid *Högskoleverket*. Under år 2000 lade verket ned stort arbete på att planera inför den satsning på kvalitetsgranskning av all högre utbildning, inklusive forskarutbildningen, som riksdagen beslutat om med anledning av propositionen *Studentinflytande och kvalitetsutveckling i högskolan* (prop. 1999/2000:28, bet. UbU12, rskr. 180). Utvärderingarna för år 2001 kunde därmed påbörjas i enlighet med den sexårsplan som verket utarbetat. En annan viktig uppgift för Högskoleverket är tillsynsverksamheten, där verket under året har lagt tyngdpunkten på att granska och stärka rättssäkerheten för studenterna. Regeringens bedömning är att resultatinformationen i Högskoleverkets årsredovisning ger en god bild av utvecklingen inom de områden som verket har ansvar för. Enligt regeringens mening har de mål som ställts upp för verksamheten uppnåtts.

Regeringen meddelar i fråga om *Verket för högskoleservice*, VHS, att dess verksamhet har utvecklats positivt. Under år 2000 har VHS genomfört upphandlingar motsvarande 403 miljoner kronor, vilket är en ökning med 216 miljoner kronor från 1999. Ökningen av upphandlingsomsättningen är bl.a. en följd av att VHS har lyckats bredda kundbasen till nya kunder utanför den traditionella marknaden. Det ekonomiska målet för upphandlingsverksamheten, att intäkterna skall täcka 100 % av kostnaderna, har uppnåtts under år 2000. Likaså har det ekonomiska målet för antagningsverksamheten uppnåtts, nämligen att intäkterna skall täcka 85 % av kostnaderna.

Enligt regeringen framgår det av *Centrala studiestödsnämndens* årsredovisning för år 2000 att CSN har lyckats uppnå de för myndigheten fastställda målen bättre än under år 1999. Det gäller t.ex. IT-tillgängligheten. Dock kvarstår en del problemområden. Ett sådant område är utvecklingen när det gäller ärenden om beviljande av studiestöd. Den genomsnittliga handläggningstiden har sedan år 1999 försämrats något för samtliga ärendegrupper. Kundernas behov av att komma i kontakt med CSN ökar från år till år. Tillgängligheten via telefon har varit ett stort och ökande problem under de senaste åren. Antalet inkommande samtal har inte reducerats under år 2000 trots satsningar på övriga informationskanaler såsom hemsidan på Internet, webb-svar och datasvar. Regeringen påpekar att införandet av det nya studiestödssystemet har inneburit genomgripande förändringar av arbetssituationen vid CSN. Exempelvis har ett helt nytt datasystem införts. Myndigheten har klarat dessa stora omställningar i enlighet med regeringens förväntningar. Myndigheten har också vidtagit flera åtgärder för att komma till rätta med de svårigheter som alltfjämt finns när det gäller t.ex. handläggningstiderna och tillgängligheten. Enligt regeringens bedömning bör CSN därför ha möjlighet att på sikt nå en bättre måluppfyllelse.

Regeringen bedömer att verksamheten inom *Internationella programkontoret för utbildningsområdet*, vad gäller hanteringen av programmen, i huvudsak har fungerat väl under år 2000. Regeringen anser dock att ytterligare ansträngningar bör göras för att tillvarata avnämarnas erfarenheter. Det är enligt regeringens mening även angeläget att programkontoret inleder ett närmare samarbete med andra myndigheter inom utbildningsområdet för att stärka internationaliseringen inom sektorn.

Överklagenämnden för studiestöd har inrättats under år 2001 och *Myndigheten för Sveriges nätuniversitet* kommer att inrättas fr.o.m. år 2002.

U t s k o t t e t har inget att invända mot regeringens redovisning och bedömning av resultaten.

Anslag m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar de av regeringen begärda anslagsbeloppen för budgetåret 2002 under anslagen 25:77 Högskoleverket, 25:78 Verket för högskoleservice, 25:79 Centrala studiestödsnämnden m.m., 25:80 Överklagenämnden för studie-stöd, 25:81 Internationella programkontoret för utbildningsområdet, 25:82 Myndigheten för Sveriges nätuniversitet, 25:83 Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m.m. och 25:84 Utvecklingsarbete inom Utbildningsdepartementets område m.m. Motionsyrkanden med förslag om andra anslagsbelopp och anslagsvillkor bör därmed avslås.

Jämför *särskilda yttranden 1 (m), 2 (kd) och 4 (fp)*.

Riksdagen bör även avslå motionsyrkanden som rör omprövning av Centrala studiestödsnämndens (CSN) roll, granskning av CSN, CSN:s påminnelseavgifter och införande av straffavgift för CSN.

Jämför *reservationerna 5 (m, fp) och 3 (fp)*.

25:77 Högskoleverket

Högskoleverkets uppgift är att genom uppföljning och utvärdering bidra till att förbättra och förnya den högre utbildningen och forskningen vid universitet och högskolor. Högskoleverket svarar för tillsynen över högskolans verksamhet i syfte att öka rättssäkerheten i högskolan. Verket har också som uppgift att på uppdrag av regeringen genomföra utredningar och utvärderingar som grund för regeringens ställningstagande i olika frågor. Verket har dessutom ansvar för statistik om verksamheten vid universitet och högskolor. Högskoleverket har rätt att ta ut avgift för att tillhandahålla högskoleprovet. Avgiftens storlek regleras i högskoleförordningen (1993:100).

För budgetåret 2002 föreslår regeringen att till Högskoleverket anvisas 171 190 000 kr, varav 26 670 000 kr skall disponeras av Rådet för högskoleutbildning.

Kristdemokraterna minskar i sitt budgetalternativ anslaget till Högskoleverket med 10 miljoner kronor som ett led i besparingar på myndigheter (motion 2001/02:Ub450).

U t s k o t t e t ställer sig bakom regeringens förslag till medelsberäkning under anslaget och föreslår att riksdagen – med avslag på motionen i berörd del – anvisar av regeringen begärt anslagsbelopp.

25:78 Verket för högskoleservice

Verket för högskoleservice (VHS) ansvarar för den samordnade antagningen till grundläggande högskoleutbildning. Utöver detta biträder VHS universitet, högskolor och andra myndigheter vid upphandling.

VHS beräknas erhålla 62,8 miljoner kronor i avgiftsintäkter budgetåret 2002, vilket inte till fullo balanserar kostnaderna. För budgetåret 2002 begär regeringen ett anslag till VHS på 13 257 000 kr. Från anslaget bestrids bl.a. kostnader för underhåll och utveckling av datorbaserade system för antagningsprocessen.

U t s k o t t e t tillstyrker regeringens förslag till medel under anslaget.

25:79 Centrala studiestödsnämnden m.m.

Anslaget finansierar utgifter för tilldelning och återbetalning av studiestöd samt tilldelning och återbetalning av lån för hemutrustning för flyktingar. Anslaget finansierar också delvis Centrala studiestödsnämndens (CSN) studiesociala insatser. Från anslaget utgår vidare sedan den 1 juli 2001 medel för administration av bidrag vid korttidsstudier till dels Statens institut för särskilt utbildningsstöd (Sisus), dels Landsorganisationen i Sverige (LO) och Tjänstemännens Centralorganisation (TCO).

Regeringen föreslår att till Centrala studiestödsnämnden m.m. för budgetåret 2002 anvisas 374 112 000 kr.

I anslaget finns engångsvis 20 miljoner kronor för att finansiera inrättandet av ett servicecenter för studiestöd i Kiruna. Engångsanvisningen finansieras genom en omfördelning inom utgiftsområde 16, där anslaget 25:73 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.* minskas i motsvarande grad. Vidare har vid medelsberäkningen anslaget till CSN engångsvis ökats med 1,5 miljoner kronor för att ge myndigheten förutsättningar att förbereda ett uppföljningssystem för de särskilda studiemedel för vuxenstuderande som kommer att införas fr.o.m. den 1 januari 2003. Anslaget har dragits ned med 5 miljoner kronor med hänsyn till minskad hantering av överklagandeärenden efter det att Överklagandenämnden för studiestöd inrättats.

I budgetpropositionen redovisas en prognos för inbetalda avgifter år 2002 till CSN om 277 000 000 kr. Avgifterna får i sin helhet disponeras av myndigheten och skall bidra till att finansiera verksamheten hos CSN.

Moderata samlingspartiet anser att det är fel att CSN direkt får disponera avgiftsintäkter på det sätt som regeringen medger. Tekniken innebär att man kringgår budgetramen. I motion 2001/02:Ub541 yrkande 18 tillför Moderaterna anslaget till CSN 50 miljoner kronor utöver vad regeringen föreslagit.

Sammantaget ger deras förslag i praktiken en lägre driffram för myndigheten som de dessutom vill konkurrensutsätta.

U t s k o t t e t erinrar om att riksdagen så sent som våren 2000 godkände att intäkter från avgifter för uppläggning av lån vid CSN får disponeras av myndigheten (prop. 1999/2000:100, yttr. UbU7y, bet. FiU27, rskr. 262). Återbetalningsverksamheten har sedan länge finansierats med avgifter som myndigheten får disponera (prop. 1988/89:100 bil. 10, SfU15, rskr. 173). Som redovisas i budgetpropositionen var CSN:s verksamhet t.o.m. år 2000 indelad i tre resultatområden, varav återbetalning av studielån var ett. På grund av att denna indelning medförde problem för den ekonomiska styrningen av verksamheten slogs resultatområdena samman till ett enda sådant område. Samtliga avgifter redovisas därför mot anslaget.

Utskottet som inte har något att invända mot regeringens medelsberäkning under anslaget anser att riksdagen med avslag på motionsyrkandet bör anvisa det av regeringen begärda anslagsbeloppet, 374 112 000 kr, för budgetåret 2002.

I flera motioner framförs stark kritik mot CSN för bl.a. långa handläggningstider och dålig service.

En **omprövning av Centrala studiestödsnämndens roll** begärs av Folkpartiet i motionerna 2001/02:Ub260 yrkande 1 och 2001/02:So637 yrkande 12. Motionärerna ser det som angeläget att bryta CSN:s de facto-monopol på att erbjuda studielån. Studielånsmarknaden måste öppnas för verklig konkurrens genom att man släpper in banker och andra finansiella institut på denna marknad. På så sätt kan enligt motionärerna effektiviteten i administrationen av studielånen främjas, liksom graden av service mot studenterna. I ett system med en friare studielånsmarknad kommer det dock fortfarande att finnas behov av en statlig myndighet som fattar beslut om vilka personer som har rätt att omfattas av den offentliga studiefinansieringen eller, i praktiken, det statliga borgensåtagandet, påpekar motionärerna.

Liknande synpunkter om vikten av en förändring av CSN förs fram i motion 2001/02:Ub311 (m). Motionärerna anser att studielånsmarknaden bör öppnas för andra, konkurrerande alternativ till CSN. De efterfrågar en studiestödshantering som är mindre byråkratisk och där kommunikationen med studenterna fungerar bra.

I motionerna 2001/02:Ub383 (m) yrkande 2, 2001/02:Ub309 (m) yrkandena 1 och 2 och 2001/02:Ub434 (m) yrkande 1 föreslås att myndigheten CSN skall läggas ned. Enligt motionärerna är det uppenbart att CSN inte klarar av uppgiften att administrera studiestödet. Andra alternativ bör prövas, såsom att banker och andra finansiella företag får sköta utbetalningar och låneadministrering. Statens roll bör begränsas till att bevilja lånen och garantera återbetalningen. Också i motion 2001/02:Ub210 (kd) förordas en nedläggning av CSN. Studenter som söker studiemedel borde i stället kunna vända sig till en bank som godkänner studiestöd i enlighet med de normer som staten beslutat om, menar motionärerna.

Enligt motion 2001/02:Ub260 yrkande 3 från Folkpartiet behövs en fortsatt **granskning av Centrala studiestödsnämnden**. Motionärerna hänvisar till att Riksdagens revisorer granskat CSN och därvid kritiserat myndigheten för bristande effektivitet och service. De menar att revisorerna bör fortsätta att följa effektivitetsutvecklingen inom CSN.

U t s k o t t e t anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandena.

Motionsyrkanden motsvarande de här aktuella om att studielånsmarknaden skall öppnas för konkurrens från banker m.fl. har på utskottets förslag avslagits av riksdagen, senast vid föregående riksmöte (bet. 2000/01:UbU2). Utskottet vidhåller sin uppfattning att ordningen att CSN sköter både utbetalning och återbetalning har stora fördelar både för staten och studenterna.

Regeringen har i regleringsbrevet för budgetåret 2001 bl.a. satt som mål för CSN att myndighetens service till allmänheten skall förbättras genom ökad tillgänglighet och att handläggningstiderna skall kortas.

Utbildningsministern har i ett interpellationssvar den 12 november om CSN bl.a. hänvisat till att myndigheten år 2000 tillfördes 100 miljoner kronor. För treårsperioden 2001–2003 görs dessutom en satsning om 70 miljoner kronor på ett särskilt kundcenter i Kiruna. Myndigheten har genom dessa betydande förstärkningar fått resurser för att möta de krav på förändring av verksamheten som ställs, bl.a. anpassningen till ett nytt studiestödssystem. Utbildningsministern avser att mycket noga följa utvecklingen av CSN:s service till de studerande framöver.

Riksdagens revisorers granskning har resulterat i en skrivelse till regeringen i mars 2000 (dnr 1999:103-32) om CSN:s handläggning av studiemedel. Revisorerna ansåg att de långa handläggningstiderna för återkravsärenden och den bristfälliga kommunikationen med låntagare i dessa ärenden inte hade varit förenliga med de mål som satts upp för CSN:s verksamhet. De ville med skrivelsen fästa regeringens uppmärksamhet på de påtalade bristerna. I fråga om förslaget att revisorerna skall följa upp sin tidigare granskning erinrar utskottet om att det ankommer på revisorerna själva att besluta vilka frågor som de skall granska.

I motion 2001/02:Ub377 (-) påpekas i fråga om **Centrala studiestödsnämndens påminnelseavgifter** att dessa är högre än vad som normalt förekommer vid krav på betalning, t.ex. i inkassoärenden. Motionären anser att det saknas godtagbar motivering för att så skall vara fallet. Påminnelseavgiften bör vara lika för alla betalningsskyldiga.

U t s k o t t e t föreslår avslag på motionsyrkandet.

Enligt bemyndigande i 6 kap. 4 § studiestödslagen (1999:1395) har regeringen i 6 kap. studiestödsförordningen (2000:655) fastställt storleken på de avgifter för administrativa kostnader m.m. som CSN får ta ut i samband med att studielån beviljas, vid återbetalning av studielån och i samband med återkrav av studiestöd. I förordningen anges att avgiften vid påminnelse om förfallna årsbelopp är 120 kr för varje påminnelse (6 kap. 5 §). Samma belopp, 120 kr, har gällt sedan den 1 januari 1991 (prop. 1990/91:100 bil. 10 s. 222). I nämnda proposition anförde statsrådet att han fann det angeläget att principen

om att återbetalningsverksamheten skall bära sina egna kostnader upprätthålls.

Ett förslag om **införande av en s.k. omvänd straffavgift för Centrala studiestödsnämnden** läggs fram i Folkpartiets motion 2001/02:Ub260 yrkande 2 i syfte att skärpa effektiviteten i administrationen av studielånen. Motionärerna vill att myndigheten skall bli skyldig att betala straffavgift till studenter som inte får sina studiemedel i tid, t.ex. på grund av långa handläggningstider. Straffavgift skall enligt förslaget också utbetalas om studenten inte får information eller svar på ansökan inom en viss tid.

U t s k o t t e t har behandlat och avstyrkt motsvarande motionsyrkande våren 2001 (bet. 2000/01:UbU18). Utskottet anförde att det är angeläget att CSN handlägger studiestödsärenden korrekt och effektivt för samtliga studerande. En ytterligare minskning av CSN:s resurser torde dock knappast främja vare sig servicegraden eller effektiviteten. Riksdagen följde utskottet. Med samma motivering avstyrks även det nu föreliggande motionsyrkandet.

25:80 Överklagandenämnden för studiestöd

Överklagandenämnden för studiestöd inrättades den 1 maj 2001 (förordning 2001:79). Verksamheten vid nämnden och dess kansli har gradvis byggts upp under året. Nästa budgetår blir myndighetens första år i full verksamhet. Regeringen föreslår att anslaget till nämnden för år 2002 ökas med drygt 2,5 miljoner kronor till 10 090 000 kr.

U t s k o t t e t tillstyrker regeringens förslag till anslag.

25:81 Internationella programkontoret för utbildningsområdet

Internationella programkontoret för utbildningsområdet ansvarar för:

- Sokrates, EU:s program för utbildning,
- Leonardo da Vinci, EU:s program för yrkesutbildning,
- Tempus, EU:s program för samarbete med Central- och Östeuropa inom högre utbildning,
- Linnaeus-Palme, utbytesprogram för samarbete mellan utvecklingsländer och svenska universitet och högskolor,
- Interpraktik, stipendier för praktik i utlandet för arbetslösa ungdomar,
- IAESTE, internationell praktikplatsförmedling för blivande civilingenjörer och naturvetare,
- EU:s utbytesprogram inom högre utbildning med Latinamerika (Alfa) och Medelhavsområdet (Med-Campus) samt med Nordamerika, EG/USA och EG/Kanada,
- Ett år i Frankrike/Spanien/Tyskland, utbytesprogram för gymnasistuderande,
- Resurscentrum för vägledning,
- Cedefop, studiebesök och dokumentation inom yrkesutbildning i EU,
- Nordplus-Junior, Nordiska ministerrådets utbytesprogram på gymnasienivå, samt

– internationella stipendier och bidrag för internationalisering av den svenska skolan.

Regeringen föreslår att 40 354 000 kr anvisas till programkontoret för budgetåret 2002.

U t s k o t t e t anser att riksdagen bör anvisa det begärda anslagsbeloppet.

25:82 Myndigheten för Sveriges nätuniversitet

Regeringen redovisar i propositionen *Den öppna högskolan* (prop. 2001/02:15) sin bedömning att universitetens och högskolornas IT-stödda distansutbildning bör samordnas i ett svenskt nätuniversitet med start under år 2002. En ny myndighet, Myndigheten för Sveriges nätuniversitet, bör svara för de behov som uppstår i fråga om service till samt administration och viss samordning av nätuniversitetet och dess verksamhet. Enligt vad som planeras kommer myndigheten att inrättas den 1 januari 2002. Fr.o.m. detta datum föreslås i den nämnda propositionen att Distansutbildningsmyndigheten (Distum) avvecklas. Distums uppgifter rörande folkbildning förs samman med Statens skolor för vuxna till ett nationellt centrum för distansutbildning och flexibelt lärande den 1 januari 2002.

Myndigheten för Sveriges nätuniversitet bör enligt regeringen främja nätuniversitetets utveckling och stimulera kursutveckling inom områden som saknar distanskurser och där behov av sådana föreligger. Myndigheten bör vidare utveckla en nätburen informationscentral för nätuniversitetet där myndigheten registrerar de IT-stödda distansutbildningar som högskolorna anordnar och som de anmäler till myndigheten.

För budgetåret 2002 skall anslaget till den nya myndigheten enligt regeringens förslag uppgå till 29 356 000 kr. Högst 25 % av anslaget får användas för att finansiera myndighetens förvaltningsuppgifter.

Kristdemokraterna slopar i sitt budgetalternativ (motion 2001/02:Ub450) hela anslaget för den nya Myndigheten för Sveriges nätuniversitet. De anser att lärosätena själva bör administrera satsningen på distansutbildningar och att Högskoleverket bör stå för tillsynen av verksamheten.

I motion 2001/02:Ub540 yrkande 2 minskar Folkpartiet det av regeringen föreslagna anslagsbeloppet med 9 miljoner kronor. Motionärerna hänvisar till att de vill göra besparingar när det gäller det nätuniversitet som skall inrättas. Med en mindre omfattning av nätuniversitetets verksamhet behöver den nya myndigheten mindre resurser till administration.

U t s k o t t e t har den 20 november tillstyrkt regeringens förslag i propositionen *Den öppna högskolan* om avveckling av Distansutbildningsmyndigheten (bet. 2001/02:UbU4). Utskottet har därvid inte haft något att erinra mot vad regeringen anfört om inrättande av en ny myndighet för administration, samordning och utveckling av ett svenskt nätuniversitet.

Utskottet föreslår att riksdagen med avslag på motionsyrkandena anvisar de medel om 29 356 000 kr som regeringen beräknat för den nya myndigheten.

25:83 Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m.m.

Medlen under anslaget är till största delen avsedda att finansiera Sveriges medlemsavgift till Unesco, vilken utbetalas i euro och i US-dollar. Anslaget täcker även kostnader för Svenska unescorådet samt medlemsavgifter till fonden för konventionen om världens natur- och kulturarv respektive Internationella centret för bevarande och restaurering av kulturföremål i Rom (ICCROM).

Regeringen föreslår att anslaget för år 2002 ökas med 1,4 miljoner kronor till 38 576 000 kr med hänsyn till valutaförändringar.

U t s k o t t e t tillstyrker regeringens förslag till anslagsbelopp.

25:84 Utvecklingsarbete inom Utbildningsdepartementets område m.m.

De utgifter som belastar ifrågavarande anslag avser utvecklingen av system som skall leda till effektivisering och kostnadsminskning i myndigheternas verksamhet eller av system som ger ökad tillgång till information nationellt och internationellt. Vidare finansierar anslaget viss övergripande statistik inom utbildningsområdet. Anslaget kan även tas i anspråk för vissa andra myndighetsövergripande verksamheter av tillfällig art och där behoven uppstår löpande under året.

Enligt regeringens förslag skall till Utvecklingsarbete inom Utbildningsdepartementets område m.m. anvisas 16 660 000 kr för budgetåret 2002. I anslagsbeloppet ingår ökade medel till SCB för utveckling av bl.a. statistiken över utbildningskostnader och vuxenutbildningsstatistiken. Vidare kommer medel att avsättas för fortsatt utveckling av antagningssystemet vid Verket för högskoleservice.

Moderata samlingspartiet föreslår i sin budgetmotion 2001/02:Ub541 yrkande 19 att anslagsbeloppet skall reduceras till 10 414 000 kr.

U t s k o t t e t, som inte har något att invända mot regeringens medelsberäkning, anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandet och i enlighet med regeringens förslag anvisa 16 660 000 kr under anslaget.

F o r s k n i n g s p o l i t i k

5 Nationella och internationella forskningsresurser m.m.

Inledning

Politikområdet Forskningspolitik omfattar anslag till nationell och internationell forskning, till nationella forskningsbibliotek och arkiv samt till nationell kontaktverksamhet i anslutning till EU:s forskningssamarbete.

Inom utgiftsområde 16 hänförs till politikområdet Forskningspolitik anslagen 26:1–26:9 som avser Vetenskapsrådet, Rymdforskning, Institutet för rymdfysik, Kungl. biblioteket, Polarforskningssekreteriatet, Rådet för forsknings- och utvecklingssamarbete inom EU, Sunet samt Särskilda utgifter för forskningsändamål.

Resultat

Den 1 januari 2001 trädde en ny organisation för forskningsfinansiering i kraft. Det innebar bl.a. att en ny myndighet, Vetenskapsrådet, ersatte Forskningsrådsnämnden, Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet, Medicinska forskningsrådet, Naturvetenskapliga forskningsrådet och Teknikvetenskapliga forskningsrådet. Regeringens resultatbedömning i budgetpropositionen gäller huvudsakligen de forskningsfinansierande myndigheter som var verksamma fram t.o.m. den 31 december 2000. Resultatbedömning avseende de nya forskningsfinansierande myndigheterna kan redovisas först i budgetpropositionen för 2003.

När det gäller *vetenskaplig kvalitet* redovisar regeringen att de utvärderingar som genomförts generellt sett har innehållit positiva omdömen.

Förnyelse av forskningen har prioriterats av myndigheterna. Därigenom har andelen yngre forskare ökat liksom stödet till nya forskningsprojekt.

Myndigheterna har på olika sätt anpassat sina beredningsorganisationer för att kunna stödja *tvärvetenskaplig forskning*. Breda forskningsområden som förutsätter medverkan från flera vetenskapliga discipliner, t.ex. bioteknik, socialmedicin, språkteknologi och medicinsk teknologi, har fått betydande stöd.

Alla forskningsråden har uppmärksammat behovet av *genusforskning*. Inom ramen för en särskild samverkansgrupp har en genomgång gjorts av ansökningar inom olika områden för att klarlägga vilka genusaspekter som kan finnas på val av forskningsobjekt och vetenskapliga metoder. Ökad *jämställdhet* inom forskningen avspeglas i att antalet och andelen kvinnor ökar inom många områden.

För att sprida *information om forskning* har myndigheterna bl.a. publicerat egna tidningar eller nyhetsbrev, rapportserier och broschyrer.

Det *internationella samarbetet* ökar. Ett exempel på det är att antalet vetenskapliga rapporter, som utarbetats i samarbete mellan forskare i Sverige och i andra europeiska länder, i det närmaste fördubblats under den senaste tioårsperioden.

Sammanfattningsvis bedömer regeringen att verksamheten har fungerat väl och att måluppfyllelsen i stort sett har varit god.

U t s k o t t e t har inget att invända mot regeringens redovisning och bedömning av resultaten.

Övergripande frågor

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motioner om en samlad redovisning av de offentliga forskningsinsatserna, om statens roll i samband med forskning, om detaljstyrning av forskningsanslag, om ändrad inriktning av forskningspolitiken, om riktlinjer för gränsdragning mellan partipolitik och forskning, om kommissioner eller myndigheter med inriktning på forskning samt om svensk forskningspolitik och samverkan med EU.

Jämför *reservationerna* 7 (*m, kd, c, fp*), 1 (*m*), 4 (*kd*) och 9 (*v*).

Motioner

Centerpartiet, motion 2001/02:Ub552 yrkande 9, och Folkpartiet, motion 2001/02:N10 yrkande 2, anser att det behövs en **samlad redovisning av de offentliga forskningsinsatserna**. Det saknas ett helhetsperspektiv på forskningspolitiken. De sammanställningar av strukturerna för forskningsfinansiering som gjorts visar tydligt på behovet av att skapa en samlad bild av hur offentliga medel för forskning används.

I motion 2001/02:Ub546 yrkande 14 framhåller Moderata samlingspartiet att **statens uppgifter inom forskningsområdet** framför allt gäller grundforskning och forskarutbildning. Bedömningen av forskningsinriktningar får inte centraliseras vare sig till politiker eller till några få forskare i några få finansieringsorgan. I samma motion, yrkande 15, betonar Moderaterna att riksdag och regering bör avhålla sig från detaljstyrning. **Detaljstyrning** med krav om ökad samhällsnytta, ökad tillväxt samt fokusering på jämställdhet, samverkan, tvärvetenskap m.m. begränsar den akademiska friheten och riskerar dessutom att få motsatt verkan mot den avsedda.

Kristdemokraterna vill i motion 2001/02:Ub438 yrkande 2 se en **ändrad inriktning av forskningspolitiken** med en forskningsfinansiering som utgår från fakultetsanslag där varje lärosäte har tillräckligt med resurser för att finansiera sin grundforskning. Forskningsrådets finansiering bör ses som ett komplement till fakultetsanslagen och framför allt avse tvärvetenskaplig och nyttoinriktad forskning.

Vänsterpartiet betonar i motion 2001/02:Ub381 yrkande 1 att regering och riksdag måste få ta initiativ till att vissa områden prioriteras forskningsmässigt. Däremot skall inte statsmakten formulera de konkreta forskningsfrågorna. Vetenskapsrådets ämnesråd bör få i uppdrag att diskutera **gränsdragningen mellan vetenskap och politik**, varefter Vetenskapsrådets styrelse bör fastställa riktlinjer för Vetenskapsrådets och andra statliga myndigheters mottagande av forskningsprogram initierade av statsmakterna. I samma motion, yrkande 2, framhålls att regeringsuppdrag till forskare inte skall vara av så specifik och avgränsande karaktär som de varit i **kommissioner** som t.ex. Säkerhetstjänstkommissionen och **program** som t.ex. det om Sveriges förhållande till nazismen.

Moderata samlingspartiet anser, motion 2001/02:Ub546 yrkande 21, att Sverige måste arbeta för att **forskningsarbetet inom EU** genom EU:s sjätte ramprogram stimulerar till fri och obunden forskning. Byråkratisering och politisering måste undvikas.

Miljöpartiet anger i motion 2001/02:Ub457 att, om Sveriges deltagande i EU:s forskningsverksamhet skulle kunna inskränkas till särskilda gemensamma uppgifter och finansiering av större forskningsenheter, anslaget till Vetenskapsrådet skulle kunna fördubblas. Samtidigt skulle kostnaderna för administration minska, den vetenskapliga kvaliteten öka och Sverige självt kunna besluta om landets forskningspolitik. Miljöpartiet föreslår att regeringen aktivt verkar för en sådan utveckling.

Utskottets ställningstagande

Utskottet avstyrker motionsyrkandena.

De forskningspropositioner som regeringen regelbundet lägger fram ger en samlad bild av svensk forskning i internationellt perspektiv och ligger inte bara till grund för riksdagens beslut utan kan också ge aktuell information till en bredare krets. Statistiska centralbyrån gör sammanställningar av såväl de statliga som andra forskningsinsatser, vilket gör att aktuell information finns tillgänglig också för år när forskningspropositioner inte läggs fram. Forskningsforum och analysenheten inom Vetenskapsrådet kommer på olika sätt att kunna bidra till den samlade bilden av svensk forskning. Enligt utskottets mening krävs för den samlade överblicken inte att alla anslag till forskning, forskarutbildning och utvecklingsarbete förs samman till en "forskningsbudget".

De grundläggande principerna för den svenska forskningspolitiken och statens roll inom forskningen slogs fast av riksdagen hösten 1999 i samband med behandlingen av propositionen *Vissa forskningsfrågor* (prop. 1998/99:94, bet. 1999/2000:UbU3, rskr. 95). Staten har ett särskilt ansvar för att garantera forskningens frihet och att stödja grundforskning och forskarutbildning. Regering och riksdag svarar för övergripande prioriteringar medan universitet, högskolor och forskningsfinansierande myndigheter beslutar om den närmare fördelningen och användningen av forskningsresurserna. Denna rollfördelning är enligt utskottets mening den rimliga och fungerar väl.

I statsmakternas övergripande prioriteringar ingår bl.a. avvägningar mellan vad som ibland kallas fasta och rörliga resurser till forskning, dvs. anslag till universitet och högskolor respektive anslag till forskningsfinansierande myndigheter för närmare fördelning på olika forskningsändamål.

Forskningsarbetet inom EU fyller en viktig funktion i att stärka forskningen i Europa. För närvarande utarbetas ett nytt, sjätte, ramprogram för detta samarbete. Detta program kommer bl.a. att innebära fokusering på strategiska områden och nya former för samarbetet.

Organisationsfrågor

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motioner om tillsättningen av Vetenskapsrådets ledamöter, om ansvaret för livsmedelsforskningen samt om ämnesråd.

Jämför *reservationerna 1 (m)* och *3 (fp)*.

Motioner

Folkpartiet betonar i motion 2001/02:Ub261 yrkande 15 att **inga ledamöter i Vetenskapsrådet skall tillsättas politiskt**. Vetenskapsrådet och dess ämnesråd skall styras av forskare, utsedda av vetenskapsrådet.

I motion 2001/02:Ub258 yrkande 1 (m) vill motionärerna att **ansvaret för livsmedelsforskningen** skall läggas under en och samma huvudman.

Moderata samlingspartiet föreslår i motion 2001/Ub546 yrkande 17 att **ämnesrådet** för medicin utvecklas till en ny organisation, en svensk motsvarighet till USA:s National Institutes of Health.

Folkpartiet anser, motion 2001/02:Ub261 yrkande 16, att beslutet **att slå samman de naturvetenskapliga och tekniska forskningsråden till ett ämnesråd skall utvärderas** och eventuellt omprövas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet avstyrker motionsyrkandena.

Efter beslut av statsmakterna har en ny organisation för forskningsfinansiering trätt i kraft den 1 januari 2001. Den nya organisationen består av fyra myndigheter: Vetenskapsrådet, Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap, Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande samt Verket för innovationssystem. En av myndigheterna, Vetenskapsrådet, har inrättats genom lag, vilket normalt inte är fallet vid inrättande av myndigheter. Skälen till detta är att Vetenskapsrådet skall ges en fast grundstruktur och att verksamhetens integritet skall kunna värnas i ett långsiktigt perspektiv. Enligt lagen (2000:622) om Vetenskapsrådet skall fler än hälften av ledamöterna i Vetenskapsrådets styrelse utses av elektorater som väljs av vetenskapligt kompetenta lärare vid de universitet och högskolor som regeringen bestämmer. Utskottet anser att det inte finns skäl att ändra lagregleringen i fråga om Vetenskapsrådets styrelse.

Livsmedelsforskningen omfattar frågeställningar över hela kedjan från råvaruproduktion till konsument. I den nya myndighetsorganisationen har, i enlighet med vad som angavs i proposition 1999/2000:81, ansvaret för livsmedelsforskning fördelats mellan Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande respektive Verket för innovationssystem så att forskningsrådet ansvarar för forskning inom kedjan från råvara till initial förädling, medan verket ansvarar för vidareförädling av råvaran. Myndigheterna har ett gemensamt ansvar för att forskningsinsatserna inom livsmedelsområdet sam-

ordnas. Utskottet anser att det inte finns skäl att ändra på denna ansvarsfördelning.

Inom Vetenskapsrådet finns tre ämnesråd, ett för humaniora och samhällsvetenskap, ett för medicin samt ett för naturvetenskap och teknikvetenskap. Utskottet anser att det inte finns skäl att ändra på en organisation som ännu inte funnits mer än knappt ett år. Utskottet utgår från att Vetenskapsrådets organisation kommer att utvärderas, men självfallet först då tillräckligt lång tid förflutit för att ge rimligt underlag för utvärderingen.

Anslag m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen, med avslag på hithörande motioner, anvisar de av regeringen begärda anslagsbeloppen för budgetåret 2002 under anslagen 26:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation, 26:2 Vetenskapsrådet: Förvaltning, 26:3 Rymdforskning, 26:4 Institutet för rymdfysik, 26:5 Kungl. biblioteket, 26:6 Polarforskningssekreteriatet, 26:7 Rådet för forsknings- och utvecklingssamarbete inom EU, 26:8 Sunet och 26:9 Särskilda utgifter för forskningsändamål. Riksdagen bör vidare bemyndiga regeringen att under 2002, i fråga om ramanslaget 26:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 2 710 000 000 kr under åren 2003–2007 och i fråga om ramanslaget 26:3 Rymdforskning besluta om bidrag som innebär utgifter på högst 487 000 000 kr under åren 2003–2007.

Jämför *särskilda yttranden 1 (m), 2 (kd) och 4 (fp)*.

Utskottet föreslår vidare att riksdagen avslår motioner om förstärkning av den grundläggande forskningen, om långsiktig strategi för svensk medicinsk forskning, om insatser för postdoktorala akademiker, om forskning inom området elektromagnetisk strålning, om kvinnors sexualitet, om homosexuellas, bisexuellas och transpersoners situation m.m., om forskning inom livsmedelsområdet, om forskning om fibromyalgi, om nationellt initiativ på nanoteknikområdet, om forskning kring assyriers/syrianers situation, om storsadsforskning, om forskning om den reumatologiska sjukdomen sklerodermi, om forskning om anhörigvård, om fristående offentligt finansierad riskforskning samt om forskning kring Interaction Design.

Jämför *reservationerna 1 (m), 9 (v), 4 (kd) och 3 (fp)*.

*26:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation**Propositionen*

Vetenskapsrådet är ett forskningsråd med uppgift att stödja grundläggande forskning av högsta vetenskapliga kvalitet inom samtliga vetenskapsområden. Anslaget avser stöd till forskning, bidrag till vetenskaplig utrustning, kostnader för Sveriges deltagande i visst internationellt forskningssamarbete samt kostnader för forskningsinformation.

Regeringen föreslår för budgetåret 2002 att 2 069 762 000 kr anvisas till Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation. Regeringen föreslår vidare att riksdagen skall bemyndiga regeringen att fatta beslut som, inklusive tidigare åtaganden, innebär utgifter på högst 2 710 000 000 kr under åren 2003–2007.

I enlighet med den forskningspolitiska propositionen hösten 2000 (prop. 2000/01:3, bet. UbU6, rskr. 98) tillförs anslaget 150 miljoner kronor för 2002. Här till kommer 30 miljoner kronor för utbildningsvetenskaplig forskning som tillförs Vetenskapsrådet genom överföringar inom utgiftsområdet. I enlighet med 2001 års ekonomiska vårproposition tillförs dessutom 50 miljoner kronor för forskning om biologisk mångfald och ekologiskt hållbar utveckling.

Regeringen redovisade hösten 2000 i en särskild skrivelse (skr. 2000/01:28) sin syn på fördelningen mellan olika anslagsposter inom anslaget under åren 2001–2003. I enlighet därmed beräknar regeringen följande fördelning mellan anslagsposterna för 2002.

Anslagspost	tkr
1. Humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning	229 712
2. Medicinvetenskaplig forskning	362 595
3. Natur- och teknikvetenskaplig forskning	1 063 600
4. Utbildningsvetenskaplig forskning	80 000
5. Dyrbar vetenskaplig utrustning	121 552
6. Övrig forskningsfinansiering m.m.	212 303
Summa	2 069 762

Den beräknade fördelningen mellan anslagsposterna innebär följande fördelning av de medel som tillförs anslaget för 2002.

Anslagspost 1 tillförs 5 miljoner kronor för s.k. småämnen och 5 miljoner kronor för konstnärligt utvecklingsarbete.

Anslagspost 2 tillförs 5 miljoner kronor för vårdforskning.

Anslagspost 3 tillförs 30 miljoner kronor i nya medel för forskning om biologisk mångfald och ekologi, bl.a. med inriktning på arters naturliga anpassningar, egenskaper och livsbetingelser. För att finansiera ett ökat bidrag till reaktordrift och forskning i Studsvik överförs 3,5 miljoner kronor till denna anslagspost från anslaget 26:9 *Särskilda utgifter för forskningsändamål*.

Anslagspost 4 tillförs 60 miljoner kronor för fortsatt utbyggnad av den utbildningsvetenskapliga forskningen.

Anslagspost 5 tillförs 15 miljoner kronor till dyrbar vetenskaplig utrustning.

Anslagspost 6 tillförs 90 miljoner kronor för övriga forskningsansatser och prioriteringar enligt den forskningspolitiska propositionen hösten 2000.

Motioner

Moderata samlingspartiet vill i motion 2001/02:N369 yrkande 1 ha en successiv **förstärkning av resurserna för den grundläggande forskningen** upp till 1,5 miljarder kronor utöver vad regeringen anger för 2004. Huvuddelen av de förstärkningar som Moderaterna föreslår skall gå till de tre ämnesråden under Vetenskapsrådet samt till förstärkning av universitetens och högskolornas möjligheter att själva finansiera värdefull forskning.

Moderaterna föreslår, motion 2001/02:Ub541 yrkande 25, ett nytt anslag för 2002, 26:10 *Ökade satsningar på forskning*. Under detta anslag skall anvisas 776 947 000 kr. Denna åtgärd skall ses som en förstärkning av den fria forskningen, av finansieringen av doktorander och av ett nytt institut för hälsa och medicin.

Folkpartiet anser – motionerna 2001/02:Ub540 yrkande 2, 2001/02:Ub261 yrkandena 18 och 27 samt 2001/02:Fi294 yrkande 17 – att 240 miljoner kronor av den ökning av Vetenskapsrådets anslag som regeringen föreslår i stället anvisas direkt till universitet och högskolor för förstärkt forskning och forskarutbildning. I motion 2001/02:Ub261 yrkande 17 föreslås besparingar på vissa anslagsposter för att skapa ökade resurser till ämnesråden.

Enligt Kristdemokraterna, motion 2001/02:Ub438 yrkande 3, går för liten del av Vetenskapsrådets anslag till humanistisk forskning. Kristdemokraterna framhåller att det är kunskap inom humaniora som är resonansbotten till vårt samhälles värdegrund och finner det därför svårt att acceptera en resursfördelning som ensidigt premierar forskning inom naturvetenskap och teknik. Den humanistiska forskningen bör uppvärderas.

I motion 2001/02:Ub492 (fp) förordas **en långsiktig strategi för svensk medicinsk forskning**. Motionären menar att Sverige håller på att sacka efter, trots traditionellt goda förutsättningar för svenska forskare inom medicin.

Moderata samlingspartiet framhåller i motion 2001/02:Ub546 yrkande 20 behovet av **insatser när det gäller postdoktorala akademiker**. Det är av stor vikt att unga forskare ges tillfälle att efter examen vidga sina vyer och komma bort från sina egna lärosäten under en period.

I flera motioner förordas insatser inom särskilda forskningsområden.

Vänsterpartiet vill i motion 2001/02:MJ422 yrkande 1 ha en nationell studie och sammanställning av den **forskning** som hittills utförts **inom området elektromagnetisk strålning** och ohälsa. Särskilda insatser inom området elektromagnetism förordas också i motionerna 2001/02:Ub263 (mp) yrkandena 1 och 2 samt 2001/02:Ub295 (m) yrkande 1.

Intensifierad **forskning om kvinnors sexualitet** föreslås i motion 2001/02:Ub347 (v) yrkandena 1 och 5.

Motion 2001/02:L367 (fp) yrkande 16 förespråkar mer **forskning om homosexuellas, bisexuellas och transpersoners situation m.m.**

Enligt motion 2001/02:Ub258 (m) yrkande 2 bör **forskning inom livsmedelsområdet** tilldelas resurser så att Sverige kan bibehålla och utveckla kompetensen inom detta område och säkra att hälsofrämjande livsmedel kan utvecklas.

Riktade och tillräckliga medel till **forskning om** vad som orsakar **fibromyalgi** är av största vikt, enligt motion 2001/02:Ub262 (m).

Motion 2001/02:Ub372 (v) vill ha ett **nationellt initiativ inom nanoteknikområdet** i syfte att utveckla forskning och produktutveckling inom områden av nanotekniken som är lämpliga att utveckla i Sverige.

I motion 2001/02:Ub415 (s) föreslås opartisk **forskning kring assyriers/syrianers situation under 1914–1918.**

Behovet av en större samhällelig uppmärksamhet för **storstadsforskningen** framhålls i motion 2001/02:Ub417 (s).

Motion 2001/02:So236 (mp) vill ha ökad **forskning** för att om möjligt få fram behandlingsformer som botar eller minskar besvären av **sjukdomen sklerodermi.**

I motion 2001/02:So609 (kd) yrkandena 1 och 2 betonas behovet av hälsoekonomiska studier och forskning **om anhörigvården.**

Enligt motion 2001/02:So635 (mp) bör en översyn snarast göras av möjligheterna att få fram specialdestinerade pengar till **offentligt finansierad riskforskning.**

Som ett led i att öka den offentliga sektorns IT-baserade service till medborgarna bör regeringen, enligt motion 2001/02:T465 (c) yrkande 6, ta initiativ till att stärka **forskningen kring Interaction Design.**

Utskottets ställningstagande

Riksdagen godkände hösten 2000 de förslag som regeringen då lagt fram i fråga om resursutvecklingen för Vetenskapsrådet fram t.o.m. år 2003. Riksdagen har därefter med anledning av förslag i den ekonomiska vårpropositionen tillstyrkt förslag om ytterligare medel till Vetenskapsrådet. Utskottet har ingen annan uppfattning än regeringen i fråga om medelsberäkningen under anslaget. Riksdagen bör avslå hithörande motioner och till 26:1 *Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation* för 2002 anvisa 2 069 762 000 kr. Vidare bör riksdagen bemyndiga regeringen att fatta beslut som, inklusive tidigare åtaganden, innebär utgifter på högst 2 710 000 000 kr under åren 2003–2007.

I flera motioner finns förslag om insatser inom särskilda forskningsområden. Utskottet vill med anledning härav erinra om att statsmakterna vad gäller resurserna till grundforskning endast fattar övergripande beslut om fördelningen av de statliga forskningsmedlen. De övergripande prioriteringar som gjordes genom statsmakternas forskningspolitiska beslut hösten 2000 innebär

förstärkta resurser under 2001–2003 för en rad områden och därmed utökade möjligheter att tillgodose önskemål om nya eller utökade forskningsinsatser av det slag som föreslås i motionerna. De förstärkta resurserna till det prioriterade området materialvetenskap och materialteknik ger t.ex. möjligheter till stöd till forskning inom det motionsvis uppmärksammade området nanoteknik.

Den närmare fördelningen av de statliga forskningsresurserna ankommer på forskningsfinansierande myndigheter som bl.a. Vetenskapsrådet och på universitet och högskolor, vilka har att fatta beslut utifrån vetenskapliga kvalitetsbedömningar. Genom bl.a. Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap (FAS) och Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsliv (Formas) ges stöd till behovsstyrd forskning inom respektive myndighets område. Också här är det myndigheten som svarar för den närmare fördelningen av forskningsmedlen.

Som exempel på forskning, som uppfyller såväl krav på hög vetenskaplig kvalitet som samhällelig relevans, vill utskottet peka på de insatser som redan gjorts och görs inom ett område som aktualiserats i flera av motionerna, nämligen elektromagnetisk strålning och ohälsa. En rapport framtagen av dåvarande Rådet för arbetslivsforskning (december 2000) visar på en omfattande forskning i både Sverige och andra länder, bl.a. inom ramen för EU:s programverksamhet. Forskningen gäller hälsorisker av elektriska och magnetiska fält generellt, elöverkänslighet, hälsorisker av mobil telekommunikation, m.m. Det nya Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap har fått i uppdrag att utifrån rapporten bevaka frågor som rör forskning om elöverkänslighet. Genom bl.a. detta forskningsråd finansieras nu ett flertal projekt om elöverkänslighet och hithörande frågor. Ämnen som aktualiseras i den allmänna debatten, som t.ex. behandlingen av olika folkgrupper, kan givetvis komma att väcka forskarnas intresse och därmed få en vetenskaplig belysning.

26:2 Vetenskapsrådet: Förvaltning

Anslaget avser förvaltningskostnader för Vetenskapsrådet.

Regeringen föreslår att till *Vetenskapsrådet: Förvaltning* för 2002 anvisas 88 239 000 kr. För omställningskostnader i samband med övergången till ny organisation för forskningsfinansiering tillfördes detta anslag för 2001 engångsvis 12 miljoner kronor. Anslaget för 2002 minskas med motsvarande belopp.

U t s k o t t e t har inget att erinra mot regeringens medelsberäkning. Riksdagen bör till *Vetenskapsrådet: Förvaltning* anvisa 88 239 000 kr.

26:3 Rymdforskning

Anslaget avser grundforskning inom rymdområdet. Huvuddelen av anslaget utnyttjas för internationellt forskningssamarbete inom ramen för Europeiska rymdorganet (ESA). Regeringen framhåller att eventuella variationer i kost-

naderna för det internationella forskningssamarbetet bör kunna hanteras inom ramen för det ordinarie anslaget.

Regeringen föreslår för budgetåret 2002 att 149 176 000 kr anvisas till anslaget 26:3 *Rymdforskning*. Regeringen föreslår vidare att riksdagen skall bemyndiga regeringen att fatta beslut som innebär utgifter på högst 487 000 000 kr under åren 2003–2007.

U t s k o t t e t har ingen annan uppfattning än regeringen i fråga om medelsberäkningen och tillstyrker regeringens förslag.

26:4 Institutet för rymdfysik

Institutet för rymdfysik (IRF) har till uppgift att bedriva och främja forskning, utbildning, utvecklingsarbete samt mät- och registreringsverksamhet inom framför allt området rymdfysik.

Regeringen föreslår att riksdagen till Institutet för rymdfysik för nästa budgetår anvisar 41 175 000 kr. Regeringen gör bedömningen att IRF under 2002 har behov av extra medel för att kunna hantera ökade kostnader med anledning av satsningen på Kiruna rymd- och miljöcampus. Regeringen avser därför att låta IRF disponera 6 500 000 kr från anslaget 26:9 *Särskilda utgifter för forskningsändamål*.

U t s k o t t e t tillstyrker regeringens förslag och föreslår att riksdagen till Institutet för rymdfysik för budgetåret 2002 anvisar 41 175 000 kr.

26:5 Kungl. biblioteket

Kungl. biblioteket (KB) är Sveriges nationalbibliotek. KB samlar in, bevarar och tillhandahåller det svenska trycket och förvärvar även viss utländsk litteratur om Sverige. KB främjar informationsförsörjningen till svensk forskning genom bl.a. det nationella databassystemet Libris och genom insatser för att utveckla och förvalta ansvarsbibliotek inom olika ämnesområden.

Regeringen föreslår att riksdagen till Kungl. biblioteket för nästa budgetår anvisar 230 443 000 kr.

U t s k o t t e t anser att riksdagen bör anvisa det begärda anslagsbeloppet.

26:6 Polarforskningssekretariatet

Polarforskningssekretariatet främjar svensk polarforskning genom att delta i planeringen av vetenskapliga expeditioner till Arktis och Antarktis samt svara för den logistik och utrustning som krävs för expeditioner till polartrakterna. Sekretariatet är också ansvarig myndighet för prövning av tillstånd för vistelse i Antarktis och utövar tillsyn över svensk verksamhet i Antarktis.

Regeringen föreslår att för budgetåret 2002 anvisas 23 729 000 kr till Polarforskningssekretariatet. Regeringen redovisar att expeditionsverksamheten kommer att vara särskilt omfattande under budgetåren 2001 och 2002. Regeringen avser därför att för 2002 låta Polarforskningssekretariatet disponera 7 miljoner kronor från anslaget 26:9 *Särskilda utgifter för forskningsändamål*.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen, i enlighet med regeringens förslag, för budgetåret 2002 anvisar 23 729 000 kr till Polarforskningssekretariatet.

26:7 Rådet för forsknings- och utvecklingssamarbete inom EU

Rådet för forsknings- och utvecklingssamarbete inom EU (EU/FoU-rådet) främjar svenskt deltagande i EU:s ramprogram för forskning och utveckling genom att erbjuda information och rådgivning i frågor som rör medverkan i dessa program till forskare, lärosäten, företag m.fl. i Sverige. Rådet svarar också för statistik och utvärdering som rör det svenska deltagandet i programmen. EU/FoU-rådet är också nationellt kontaktorgan för frågor som rör samarbetet inom EU:s forskningsprogram.

Regeringen föreslår att för 2002 anvisas 13 495 000 kr till Rådet för forsknings- och utvecklingssamarbete inom EU. Det innebär en förstärkning av anslaget med 1 miljon kronor, som överförs från anslaget 26:9 *Särskilda utgifter för forskningsändamål*.

U t s k o t t e t anser att riksdagen bör anvisa begärt anslagsbelopp.

26:8 Sunet

Sunet (Swedish University Computer Network) binder samman i första hand universitet och högskolor, men också folkbibliotek och läns museer i ett gemensamt datanätverk för överföring av elektronisk information. Sunet finansieras genom detta anslag samt genom avgifter från universitet och högskolor.

Ansvar för administration, redovisning och drift av Sunet har fr.o.m. budgetåret 2001 övergått från Högskoleverket till Vetenskapsrådet.

Regeringen föreslår att 37 992 000 kr anvisas till Sunet för budgetåret 2002. Regeringens förslag innebär att anslaget återgår till en lägre nivå efter att under 2000 och 2001 ha tillförts extra medel för utbyggnad av datanätet. Intäkterna från den avgiftsbelagda verksamheten beräknas för 2001 till 90 miljoner kronor.

U t s k o t t e t har inget att erinra mot regeringens medelsberäkning. Riksdagen bör till Sunet anvisa 37 992 000 kr.

26:9 Särskilda utgifter för forskningsändamål

För budgetåret 2002 föreslår regeringen att till Särskilda utgifter för forskningsändamål anvisas 107 825 000 kr.

Regeringen avser att utnyttja anslaget för följande ändamål:

- Bidrag till Kungl. Vetenskapsakademien
- Bidrag till Svenska institutet i Rom
- Bidrag till Svenska institutet i Aten
- Bidrag till Svenska forskningsinstitutet i Istanbul
- Bidrag till Fulbrightkommissionen
- Bidrag till Institutet för framtidsstudier
- Bidrag till IMEGO AB (tekniskt forskningsinstitut i Göteborg)
- Bidrag till EISCAT (European Incoherent Scatter Facility)
- Medel till Institutet för rymdfysik

- Medel till Polarforskningssekretariatet
- Till regeringens förfogande.

U t s k o t t e t, som inte har något att invända mot medelsberäkningen under anslaget, föreslår att riksdagen anvisar det begärda beloppet.

6 Anslagen inom utgiftsområde 16

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen för budgetåret 2002 anvisar anslagen inom utgiftsområde 16 enligt regeringens förslag.

Jämför *särskilda yttranden 1 (m), 2 (kd), 3 (c) och 4 (fp)*.

Regeringens och oppositionspartiernas förslag

En sammanställning av regeringens och oppositionspartiernas budgetförslag för utgiftsområde 16 finns i bilaga 2 i detta betänkande.

Utskottets ställningstagande

I de föregående avsnitten har utskottet redovisat sin bedömning av regeringens och oppositionspartiernas budgetförslag inom olika delar av utgiftsområdet och där tagit ställning till samtliga berörda yrkanden. Utskottet har tillstyrkt regeringens förslag.

Utskottet föreslår att riksdagen för budgetåret 2002 anvisar anslagen inom utgiftsområde 16 enligt regeringens förslag (kolumnen Regeringens förslag i bilaga 2).

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Införande av nationell skolpeng, m.m. (punkterna 1, 2, 15, 18, 19, 20, 22, 45, 47, 49, 54, 61, 62, 66, 69, 71 och 73) – m

av Beatrice Ask (m), Tomas Högström (m), Per Bill (m) och Catharina Elmsäter-Svärd (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkterna 1, 2, 15, 18, 19, 20, 22, 45, 47, 49, 54, 61, 62, 66, 69, 71 och 73 borde ha följande lydelse:

1. Införande av nationell skolpeng

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförts i reservation 1. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:Ub233 yrkande 11, 2001/02:Ub541 yrkande 20 samt 2001/02:Sk433 yrkande 5 och avslår motion 2001/02:Ub326 yrkandena 3 och 4.

2. Inrättande av kvalitetsinstitut inom skolan m.m.

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförts i reservation 1. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:Ub233 yrkande 30, 2001/02:Ub316 och 2001/02:Ub326 yrkandena 1 och 5. Riksdagen bifaller också delvis motionerna 2001/02:Ub221 yrkande 24, 2001/02:Ub222 yrkande 19 och 2001/02:Ub240 yrkande 11.

15. Avveckling av anslaget om personalförstärkningar i skola och fritidshem

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförts i reservation 1. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Ub541 yrkande 10 samt bifaller delvis motion 2001/02:Ub446 yrkande 20.

18. Studieplatser inom den kvalificerade yrkesutbildningen

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförts i reservation 1. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna 2001/02:Ub274, 2001/02:Ub502 och 2001/02:A391 yrkande 5.

19. Principer för utbyggnad av högskoleutbildningen

Riksdagen tillkännager för regeringen vad som framförs i reservation 1. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:Ub533 yrkande 1 och 2001/02:N224 yrkande 9 samt avslår motionerna 2000/01:Ub24 yrkandena 3 och 4 och 2001/02:Ub4 yrkandena 2, 3, 4 och 8.

20. Fler fristående högskolor

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 1. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:Ub541 yrkande 26, 2001/02:Ub546 yrkandena 11 och 12 samt 2001/02:N369 yrkande 2.

22. Framtida medelstillelning till forskning och forskarutbildning

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 1. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Ub546 yrkandena 18 och 19 och avslår motionerna 2001/02:Ub261 yrkandena 14 och 21 samt 2001/02:Ub438 yrkandena 4, 6 och 11.

45. Cancerfonden

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 1. Därmed bifaller riksdagen delvis motion 2001/02:Ub356.

47. Lärarutbildningens struktur

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 1. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:Ub233 yrkande 25, 2001/02:Ub253 yrkandena 1 och 2 och 2001/02:Ub265 yrkande 6 och avslår motion 2001/02:Ub220 yrkandena 5, 7, 9 och 10.

49. Fristående lärarutbildningar i övrigt

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 1. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:Ub233 yrkandena 26 och 27 samt 2001/02:Ub546 yrkande 13.

54. Värdegrund och etik i lärarutbildningen

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 1. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Ub265 yrkande 5 och avslår motionerna 2001/02:Ub446 yrkande 3 och 2001/02:Ub501.

61. Statens roll i samband med forskning

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 1. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Ub546 yrkande 14.

62. Detaljstyrning av forskningsanslag

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 1. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Ub546 yrkande 15.

66. Forskningssamarbetet inom EU

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 1. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Ub546 yrkande 21 och avslår motion 2001/02:Ub457.

69. Ämnesråd

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 1. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Ub546 yrkande 17.

71. Förstärkning av den grundläggande forskningen

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 1. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:N369 yrkande 1.

73. Insatser för postdoktorala akademiker

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 1. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Ub546 yrkande 20.

Ställningstagande

Moderata samlingspartiet anser att en **nationell skolpeng** skall införas. Staten bör överta ansvaret för grundskolans finansiering från kommunerna fr.o.m. 2003. För detta ändamål anslås 60 700 miljoner kronor. En nationell skolpeng skulle säkra resurserna till grundskolan och utgöra en viktig faktor för god undervisningskvalitet. Den nationella skolpengen betalas ut till den skola som eleven valt för att täcka kostnaderna för elevens skolgång. Resurser för elever med behov av särskilt stöd anvisas särskilt utöver den vanliga skolpengen. Det är respektive skolledning som kan göra kvalitetshöjande prioriteringar, inte statliga projektpengar. Genom en nationell skolpeng blir skolorna mer fria och självständiga förutsättningar ges för personal och engagerade föräldrar att göra de avgörande prioriteringarna för skolans resultat. Under anslaget till nationell skolpeng reserverar vi 300 miljoner för finansiering av en "barnskola". Förslaget om införande av en barnskola innebär att nuvarande förskoleklasser får utvecklas till en skola med tydliga pedagogiska ambitioner att ta vara på varje barns förmåga till tidig inläring. Det vi här har anfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därför bifalla motionerna 2001/02:Ub233 yrkande 11, 2001/02:Ub541 yrkande 20 och 2001/02:Sk433 yrkande 5.

Enligt vår uppfattning skall ett **fristående nationellt kvalitetsinstitut** inrättas med uppgift att kvalitetsgranska alla skolor. Det fristående kvalitetsinstitutet skall komplettera den uppföljning och utvärdering som måste bedrivas vid varje skola, lokalt av berörda huvudmän och även i någon mån av Skolverket. Vissa delar av Skolverkets verksamhet flyttas över till det fristående institutet. Skolverket skall fortsättningsvis ta ansvar för insamling av jämförbar statistik, medan det nationella kvalitetsinstitutets uppgift blir att svara för mer kvalificerad kvalitetsbedömning. Kvalitetsinstitutet skall ges en självständig ställning och därmed vara fritt från den politiska sfären. Inrättandet av institutet är en nödvändig åtgärd för att lyfta kvaliteten i skolan – uppföljning och utvärdering måste förbättras och bli mer tillgänglig för elever, föräldrar och personal. Granskningsresultaten skall offentliggöras så att föräldrar och elever kan få information om skolornas kvalitet. Genom att man offentligt diskuterar enskilda skolors resultat tvingas varje skola ifrågasätta, försvara och förändra sin verksamhet. Det vi här har anfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motionerna 2001/02:Ub316, 2001/02:Ub233 yrkande 30 samt 2001/02:Ub326 yrkandena 1 och 5. Riksdagen bör också delvis bifalla motionerna 2001/02:Ub221 yrkande 24, 2001/02:Ub222 yrkande 19 och 2001/02:Ub240 yrkande 11.

Moderaterna menar vidare att anslaget som avser **personalförstärkningar i skolan** bör avvecklas fr.o.m. 2003 men anvisar motsvarande anslag som regeringen 2002. Besluten om vilka prioriteringar som skall göras inom respektive skola skall göras av skolledningen och inte i form av detaljstyrning från statsmakten. De medel som med vårt förslag kommer att anvisas för nationell skolpeng fr.o.m. 2003 kommer exempelvis att kunna användas till personalförstärkningar. Det vi här har anfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2001/02:Ub541 yrkande 10.

Vi menar också att regeringens satsning på den **eftergymnasiala kvalificerade yrkesutbildningen** är alltför liten. Vi föreslår att **antalet platser** ökar betydligt. Det är viktigt att alla som vill ha ett arbete också skall ha möjligheter att få det, och därför bör den kvalificerade yrkesutbildningen byggas ut med fler platser. Det vi här har anfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed delvis bifalla motion 2001/02:A391 yrkande 5.

Sverige behöver fler högskoleutbildade. Regeringen försöker emellertid genomföra **utbyggnaden** efter felaktiga **principer**. Regeringen har lyckats fördela platserna på ett sådant sätt att många förblir tomma, samtidigt som det på andra håll finns fler sökande än utbildningsplatser. Det är alarmerande att alltfler platser i tekniska och naturvetenskapliga utbildningar står tomma, medan högskolorna med regeringens goda minne försöker omvandla dessa platser till utbildningar som är mer populära. Den högre utbildningen är underdimensionerad i storstadsregionerna, vilket försvårar rekryteringen av arbetskraft till de spjutspetsföretag som finns etablerade i dessa regioner. Det kan också få effekten att andra orter blir dränerade på välutbildad arbetskraft som låter sig rekryteras till storstadsregionerna. Det vi här har sagt bör riks-

dagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motionerna 2001/02:Ub533 yrkande 1 och 2001/02:N224 yrkande 9.

För att bidra till ökad profilering och mångfald i högskolesystemet bör Sverige få **fler fristående högskolor**. Utvecklingen vid Chalmers tekniska högskola och Högskolan i Jönköping, som omvandlats till stiftelser, har varit utomordentligt positiv. Den friare formen har främjat den kreativa kraften och förnyelseförmågan. För år 2004 bör 2 miljarder kronor avsättas som ett engångsbelopp till stiftelsekapital som skall möjliggöra övergången av ett större universitet eller högskola och en mindre högskola till stiftelseform. Regeringen bör erbjuda alla landets universitet och högskolor denna möjlighet till en dynamisk frigörelse. Det finns även anledning att i framtiden pröva andra organisatoriska former än stiftelseformen för universitet och högskolor för att gynna den akademiska friheten och excellensen. Det vi här har sagt bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motionerna 2001/02:Ub541 yrkande 25, 2001/02:Ub546 yrkandena 11 och 12 samt 2001/02:N369 yrkande 2.

Den **framtid medelstildelningen till forskning och forskarutbildning** bör bygga på insikt om nödvändigheten av att koncentrera resurser till de regioner och forskningsområden där svenska forskare och forskarlag redan i dag håller mycket hög klass. Kunskapskluster i absolut världsklass vad avser IT och bioteknik finns i dag i såväl området Stockholm–Uppsala som Malmö–Lund. Rymdhögskolan i Kiruna och Blekinge tekniska högskola, ”IT-högskolan”, är exempel på framgång genom specialisering. Det är också värdefullt att forskarskolor byggs upp, men det skall ske nedifrån och upp och lärosätena bör själva få forma lämpliga nätverk, som utöver svenska universitet och högskolor också gärna får innehålla såväl företag som utländska universitet. Det vi här har sagt bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2001/02:Ub546 yrkandena 18 och 19.

Cancerfonden har en unik ställning som icke-statlig finansiär av ett viktigt biomedicinskt forskningsområde. Enligt en flerårig praxis har universitet och högskolor inte debiterat Cancerfonden lokalkostnader för de projekt som fonden finansierar. Denna befrielse från lokalhyra bör kvarstå. Cancerfonden bör också undantas från den i förra årets forskningsproposition angivna höjningen av omkostnadspåslaget. Vad vi här har anfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed delvis bifalla motion 2001/02:Ub356.

Den nya **läraryrket** som regeringen drev igenom förra året har enligt vår mening en felaktig **struktur**. Det behöver finnas flera läraryrken, som är anpassade till kraven på skolans olika nivåer. Större vikt bör läggas vid ämneskunskaper och ledarskapsutbildning, som ger förmåga både att leda och att samverka med andra. Läraryrket för grundskolans tidigare år bör förlängas, liksom också utbildningen för gymnasieskolans yrkeslärare. Navet i läraryrket skall vara ett allmänt utbildningsområde om minst 40 poäng, varav 10 poäng utgörs av praktik. Antagningskraven skall skärpas, särskilt vad gäller kunskaper i svenska språket. Läraryrket skall ha

någon form av antagnings-, anlags- eller lämplighetstest vid antagningen. Det vi här har sagt bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motionerna 2001/02:Ub233 yrkande 25, 2001/02: Ub253 yrkandena 1 och 2 och 2001/02:Ub265 yrkande 6.

Det är viktigt att stimulera alternativa **lärarutbildningar**. Sådana finns redan i dag vid **fristående** institutioner som Rudolf Steinerhögskolan, i annan enskild regi eller i samverkan med statliga universitet och högskolor. Principen bör vara att om en utbildning enligt Högskoleverkets bedömning håller god kvalitet borde sådan utbildning kunna ges på rimliga ekonomiska villkor. Det vi här har sagt bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motionerna 2001/02:Ub233 yrkandena 26 och 27 samt 2001/02:Ub546 yrkande 13.

Lärarutbildningen skall givetvis ge studenterna insikt i den **värdegrund och etik** som skolarbetet skall bygga på. Skolan måste återbördas som en lärande arbetsplats, där respekten för lugna studiemiljöer, respekten för varandras särarter och respekten för varandras egendom poängteras. Lärarutbildningen bör lägga större vikt vid den studiesociala miljön och låta de goda exempel som finns på olika håll i landet utgöra inspirationskälla. Det vi här har sagt bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2001/02:Ub265 yrkande 5.

Statens uppgift inom forskning och utveckling är att komplettera andra forskningsfinansierare. Det innebär att tyngdpunkten läggs på grundforskningen samt forskarutbildningen. Staten bör regelbundet göra centrala avvägningar mellan ”fasta” och ”rörliga” medel till forskning, mellan olika forskningsområden samt mellan koncentration, profilering och decentralisering av forskningsresurserna m.m. Bedömningen av forskningsinriktningar får inte centraliseras vare sig till politiker eller till några få forskare i några få finansieringsorgan. Det vi här har anfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2001/02:Ub546 yrkande 14.

Riksdag och regering skall avhålla sig från **detaljstyrning av forskningsanslagen**. Detaljstyrning med krav på ökad samhällsnytta, ökad tillväxt samt fokusering på jämställdhet, samverkan, tvärvetenskap m.m. begränsar den akademiska friheten och riskerar dessutom att få motsatt verkan mot den avsedda. Det vi här har anfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2001/02:Ub546 yrkande 15.

För ett litet land som Sverige är det internationella forskningsutbytet särskilt betydelsefullt. Internationellt forskningsutbyte och samverkan inom högre utbildning och forskning bör stå i fokus för de svenska satsningarna. Sverige måste arbeta för att **forskningssamarbetet inom EU** genom EU:s sjätte ramprogram stimulerar till fri och obunden forskning. Byråkratisering och politisering måste motverkas. Det vi här har anfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2001/02:Ub546 yrkande 21.

Vetenskapsrådet har inneburit en centralisering av forskningsanslagen på de enskilda **ämnesrådets** bekostnad. Ämnesrådet för naturvetenskap och

teknik samt ämnesrådet för medicin bör få ökade anslag. Ämnesrådet för medicin bör utvecklas till en ny organisation, ett Nationellt institut för hälsa och medicin, som skulle vara en svensk motsvarighet till USA:s National Institutes of Health. Det vi här har anfört bör riksdagen tillkänna för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2001/02:Ub546 yrkande 17.

Moderaterna föreslår en successiv utbyggnad med början nästa år av den **grundläggande forskningen** med till slut 1,5 miljarder kronor per år. Utbyggnaden skall vara genomförd år 2004. Huvuddelen av förstärkningarna skall gå till de tre ämnesråden under Vetenskapsrådet och till en förstärkning av universitetens och högskolornas möjligheter att själva finansiera värdefull forskning. En översyn bör samtidigt göras av alla de politiskt motiverade öronmärkningar som finns i dag i syfte att reducera dessa till förmån för forskningens egna prioriteringar. Det vi här har anfört bör riksdagen tillkänna för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2001/02:N369 yrkande 1.

Det är av stor vikt att unga forskare ges tillfälle att efter examen vidga sina vyer och komma bort från sina egna universitet under en period. Ett postdoktorat, gärna utomlands, skapar möjligheter att bredda utbildningen och samtidigt sprida svensk forskningskompetens. **Flera post-doktorander** och större möjligheter att rekrytera utländska post-doktorander är det bästa sättet att förbereda för det omtalade generationsskiftet. Post-doktorala insatser är också ett sätt att långsiktigt bredda och utveckla forskarhandledningskompetensen. Det vi här har anfört bör riksdagen tillkänna för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2001/02:Ub546 yrkande 20.

2. Inrättande av kvalitetsinstitut inom skolan m.m., m.m. (punkterna 2, 17, 29 och 40) – c

av Birgitta Sellén (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkterna 2, 17, 29 och 40 borde ha följande lydelse:

2. Inrättande av kvalitetsinstitut inom skolan m.m.

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 2. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Ub240 yrkande 11. Riksdagen bifaller också delvis motionerna 2001/02:Ub221 yrkande 24, 2001/02:Ub222 yrkande 19, 2001/02:Ub233 yrkande 30, 2001/02:Ub316 samt 2001/02:Ub326 yrkandena 1 och 5.

17. Omfördelning av årsstudieplatser inom Kunskapslyftet

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 2. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Ub322 yrkande 19.

29. Forskarskola i demokrati vid Örebro universitet

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 2. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:Ub366 och 2001/02:Ub385.

40. Resurscentrum för idrott och hälsa

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 2. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:Ub365 och 2001/02:Ub478.

Ställningstagande

Centerpartiet anser att ett **kvalitetsinstitut inom skolan** bör inrättas för att ge kommunerna stöd i kvalitetsarbetet. Ett sådant institut bör ha till uppgift att såväl sammanställa uppgifter för nationella jämförelser som att utveckla metoder för att förbättra utvärderingen och stödja kommunernas kvalitetsarbete bl.a. genom att erbjuda expertis inom området. Institutet kan åstadkomma en jämförelse kommun för kommun och skola för skola. Ett nationellt kvalitetsinstitut bör vara fristående och inte ha myndighetsuppgifter. Det bör övervägas om huvudmannskapet för institutet skall omfatta lärar-, elev- och föräldraorganisationer lika väl som arbetsgivarna i Kommunförbundet. Det jag här har anfört bör riksdagen tillkänna för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2001/02:Ub240 yrkande 11. Riksdagen bör också delvis bifalla motionerna 2001/02:Ub221 yrkande 24, 2001/02:Ub222 yrkande 19, 2001/02:Ub233 yrkande 30, 2001/02:Ub316 samt 2001/02:Ub326 yrkandena 1 och 5.

Jag anser också att **studieförbunden bör tillföras 5 000 platser** åren 2003–2005 genom en omfördelning av det totala antalet årsstudieplatser. Från 2006 bör platserna ingå i ordinarie folkbildningsanslag till studieförbunden via Folkbildningsrådet. Omfördelningen bör göras eftersom ett antal utvärderingar pekat på att både folkhögskolorna och studieförbunden visat mycket goda resultat när det gäller att söka upp studerande, sätten att lära ut och deltagarnas egen tillfredsställelse. Folkbildningen och studieförbunden spelar således en allt större roll inom Kunskapslyftet. Det jag här har anfört bör riksdagen tillkänna för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2001/02:Ub322 yrkande 19.

Såväl i den allmänna debatten som inom utredningsväsendet har demokrati-frågorna haft en stor plats i vårt land under senare år. Behovet är stort, både inom och utanför vårt land, av forskning och kompetensförsörjning inom demokratiområdet. Örebro universitet har antagit en forskningsstrategi där demokratin och dess villkor ingår som ett särskilt mångvetenskapligt spets-

område. På initiativ av studentkåren arbetar man i Örebro också med ett nytt kvalitetsprogram för det inre livet på campus, kallat Det demokratiska universitetet. Därför bör **Örebro universitet** få i uppdrag att vara värdskola för en **forskarskola i demokrati**. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motionerna 2001/02:Ub366 och 2001/02:Ub385.

Regeringen har i budgetpropositionen aviserat inrättandet av ett **resurscentrum för idrott och hälsa**. Örebro universitet och Idrottshögskolan i Stockholm har kommit överens om att inrätta ett gemensamt institut i idrott, baserat på en tvåcampuslösning. Det nya resurscentret bör enligt min mening lokaliseras till detta institut. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motionerna 2001/02:Ub365 och 2001/02:Ub478.

3. Inrättande av kvalitetsinstitut inom skolan m.m., m.m. (punkterna 2, 3, 7, 14, 22, 25, 47, 51, 57, 59, 67, 70 och 76) – fp

av Ulf Nilsson (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkterna 2, 3, 7, 14, 22, 25, 47, 51, 57, 59, 67, 70 och 76 borde ha följande lydelse:

2. Inrättande av kvalitetsinstitut inom skolan m.m.

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 3. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:Ub221 yrkande 24 och 2001/02:Ub222 yrkande 19. Riksdagen bifaller också delvis motionerna 2001/02:Ub233 yrkande 30, 2001/02:Ub240 yrkande 11, 2001/02:Ub316 samt 2001/02:Ub326 yrkandena 1 och 5.

3. Skolor i utsatta områden

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 3. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Ub221 yrkande 31 samt avslår motion 2001/02:Ub523 yrkande 2.

7. Tillgång till dator och egen e-postadress för alla elever

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 3. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Ub221 yrkande 18.

14. Barnomsorgspeng

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 3. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:Sf397 yrkande 9 och 2001/02:A229 yrkande 17.

22. Framtida medelstildelning till forskning och forskarutbildning

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 3. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Ub261 yrkandena 14 och 21 och avslår motionerna 2001/02:Ub438 yrkandena 4, 6 och 11 samt 2001/02:Ub546 yrkandena 18 och 19.

25. Lunds universitets historiska museum

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 3. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Ub353 yrkandena 2 och 3 samt delvis motionerna 2001/02:Ub352, 2001/02:Ub353 yrkande 1, 2001/02:Ub488, 2001/02:Ub496 och 2001/02:Ub539.

47. Lärarutbildningens struktur

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 3. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Ub220 yrkandena 5, 7, 9 och 10 och avslår motionerna 2001/02:Ub233 yrkande 25, 2001/02:Ub253 yrkandena 1 och 2 och 2001/02:Ub265 yrkande 6.

51. Speciallärarutbildning

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 3. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:Ub221 yrkande 12, 2001/02:Ub222 yrkande 6 och 2001/02:Ub225 yrkande 4.

57. Granskning av Centrala studiestödsnämnden

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 3. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Ub260 yrkande 3.

59. Införande av en s.k. omvänd straffavgift för Centrala studiestödsnämnden

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 3. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Ub260 yrkande 2.

67. Tillsättningen av Vetenskapsrådets ledamöter

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 3. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Ub261 yrkande 15.

70. Utvärdering av ämnesrådet för naturvetenskap och teknikvetenskap

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 3. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Ub261 yrkande 16.

76. Forskning om homosexuellas, bisexuellas och transpersoners situation m.m.

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 3. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:L367 yrkande 16.

Ställningstagande

Folkpartiet anser att ett **nationellt kvalitetsinstitut bör inrättas inom skolan** – en nationell skolinspektion. Skolverket kan inte samtidigt vara stödjande och rådgivande mot den man kritiskt skall granska och kontrollera. Skolverket skall behålla sin stödjande och rådgivande roll i utvärderingen av skolans resultat samt sina utvecklingsuppgifter. Sveriges gymnasieskola befinner sig i ett mycket allvarligt läge, särskilt vad beträffar yrkesprogrammen, där många elever inte når de mål som ställs upp. Misslyckandet beror bl.a. på att staten inte varit tydlig i sina mål, men ännu mer på att statens utvärderingsinstrument är otillräckliga. Därför är det extra viktigt att stärka statens utvärdering och uppföljning av skolans resultat. Detta är nödvändigt efter den misslyckade kommunaliseringen av skolan. Utvärdering och mål har överlämnats till lokala nivåer där lokala politiker satt upp politiska mål för skolan och fattat beslut som de professionella i skolan borde ha fattat. Den nationella skolinspektionen skall granska kvaliteten i såväl kommunala som fristående skolor samt säkerställa likvärdighet i bedömningen av nationella prov och det nationella betygssystemet. Det jag här har anfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motionerna 2001/02:Ub221 yrkande 24 och 2001/02:Ub222 yrkande 19. Riksdagen bör även delvis bifalla motionerna 2001/02:Ub233 yrkande 30, 2001/02:Ub240 yrkande 11, 2001/02:Ub316 samt 2001/02:Ub326 yrkandena 1 och 5.

Folkpartiet menar att **gymnasieskolor i utsatta områden** måste ges extra resurser för att hindra utslagning av elever. Skolor bör också kunna ges en attraktiv profil för att dra till sig elever från andra bostadsområden. I dagens gymnasieskola finns det dels utrymme för individuellt val, som helt och hållet görs av eleven, dels för valbara kurser, där skolan presenterar kurspaket som eleven kan välja mellan inom ramen för de mål som gäller för respektive program. Folkpartiet anser att en skola skall kunna välja att låta en kurs återkomma i alla kurspaket. Då kan man lägga in en kurs som motsvarar skolans profilering, exempelvis inriktning mot matematik eller historia, som eleverna på alla program får läsa. Det jag här har anfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2001/02:Ub221 yrkande 31.

Folkpartiet anser vidare att alla elever bör få **tillgång till dator och en egen e-postadress** i skolan. Att alldeles för många elever saknar tillgång till datorer och IT innebär en stor risk för att eleverna delas in i ett A- och B-lag där några har tillgång till datorer och IT i hemmet, medan andra inte har samma möjligheter. Det jag här har anfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2001/02:Ub221 yrkande 18.

Folkpartiet vill, som en del av alternativet till maxtaxa inom barnomsorgen införa en **barnomsorgspeng** som kan användas till att finansiera den barnomsorg föräldrarna önskar. Barnomsorgspengen är ett kommunalt finansierat system för likvärdiga möjligheter till barnomsorg oavsett om man önskar kommunalt eller privat dagis eller någon annan omsorgsform. Barnomsorgspengen skall utformas och beslutas lokalt. Det jag här har anfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motionerna 2001/02:SF379 yrkande 9 och 2001/02:A229 yrkande 17.

Den **framtida medelstillelningen till forskning och forskarutbildning** bör innebära ett årligt tillskott av 600 miljoner kronor – knappt två miljarder kronor över tre år – utöver regeringens förslag. Forskningsresurserna bör koncentreras till ett mindre antal lärosäten och institutioner i landet. Vilka lärosäten som skall tilldelas forskningsresurser skall avgöras utifrån en vetenskaplig bedömning i efterhand av deras forskningsresultat, inte utifrån kvantitativa kriterier som t.ex. hur lärosätena uppfyller examinationsmål. Det jag här har sagt bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2001/02:Ub261 yrkandena 14 och 21.

Lunds universitet har i dag samma behov av att prioritera som andra lärosäten har. Därmed sätts också anslagen till **Lunds universitets historiska museum** under omprövning. Den utredning som universitetet har låtit göra har inte lett till en lösning som garanterar att museet kan leva vidare och utvecklas. Med nuvarande anslag blir det bl.a. inte möjligt att sköta insamlandet av arkeologiskt material på ett vetenskapligt godtagbart sätt. Lunds universitet kan och bör fortsättningsvis stå för de kostnader som har direkt med forskningen vid universitetet att göra, men frågan om ansvaret för museet bör bli föremål för utredning. En tänkbar lösning skulle kunna vara att det får ingå i Statens historiska museer. En självklar utgångspunkt vid en utredning bör vara att fynden skall stanna i Skåne. Det jag här har sagt bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2001/02:Ub353 yrkandena 2 och 3 samt delvis motionerna 2001/02:Ub352, 2001/02:Ub353 yrkande 1, 2001/02:Ub488, 2001/02:Ub496 och 2001/02:Ub539.

Den nya **lärarutbildning** som regeringen drev igenom förra året har fått en **struktur** som jag anser felaktig. Det är inte konstigt att lärarutbildningen har blivit mindre attraktiv. Utvecklingen mot ”enhetslärare” minskar kravet på ämneskunskaper. Det är stor skillnad mellan att pedagogiskt arbeta med en treåring och att lära ut komplicerade ekvationer till en artonåring – men båda uppgifterna är lika viktiga och för att utföra dem krävs en specialiserad ut-

bildning. Utbildningen för lärare som skall undervisa yngre elever bör förlängas till 160 poäng med betoning på läs- och skrivinläring. Praktik är naturligtvis en del av lärarutbildningen, men det är fel att införa mer praktik på bekostnad av ämneskunskaper. Ett system bör utvecklas med mentorer i skolorna, så att studenterna redan under de första åren av sin utbildning får möjlighet att utveckla sina pedagogiska kunskaper. Det jag här har sagt bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2001/02:Ub220 yrkandena 5, 7, 9 och 10.

Alla elever som behöver särskilt stöd måste få det. Påbyggnadsutbildningen till specialpedagogexamen är inte inriktad i första hand på att hjälpa elever enskilt eller i grupp, utan på att vara ett stöd för de andra lärarna på skolan. Det är bra, men det behövs också ett direkt och kvalificerat stöd till de elever som har inlärningssvårigheter. Därför är det utomordentligt viktigt att **speciallärarutbildningen** återupprättas. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motionerna 2001/02:Ub221 yrkande 12, 2001/02:Ub222 yrkande 6 och 2001/02:Ub225 yrkande 4.

Riksdagens revisorer har i en **granskning av Centrala studiestödsnämnden** kritiserat myndigheten för långa handläggningstider och dålig kommunikation med studenterna. Jag förutsätter att revisorerna följer effektivitetsutvecklingen inom CSN. Det finns enligt min mening överhuvudtaget behov av en fortsatt granskning av hur myndigheten klarar de mål som satts upp för hanteringen av studiestödsärenden. Vad jag här har anfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2001/02:Ub260 yrkande 3.

Effektiviteten i administrationen av studielånen måste omedelbart skärpas. Jag ställer mig därför bakom förslaget i motion 2001/02:Ub260 yrkande 2 att det skall införas en **skyldighet för Centrala studiestödsnämnden att betala straffavgift** till studenter som inte får sina studiemedel i tid, t.ex. på grund av långa handläggningstider eller annat byråkratiskt krångel. En sådan straffavgift skall också utbetalas om studenten inte får information eller svar på ansökan inom en viss tid. Detta bör riksdagen med bifall till motionsyrkandet tillkännage för regeringen som sin mening.

Det nya Vetenskapsrådet enligt regeringens modell är inte skyddat från politisk detaljstyrning. Därför måste snarast Vetenskapsrådets självständiga ställning säkras. **Inga ledamöter i Vetenskapsrådet skall tillsättas politiskt.** Vetenskapsrådet och dess ämnesråd skall styras av forskare, utsedda av vetenskapssamhället, och bedömningarna av vilka ansökningar som tilldelas anslag skall göras enbart utifrån en strikt akademisk bedömning. Det jag här har anfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2001/02:Ub261 yrkande 15.

I samband med att Vetenskapsrådet inrättades slogs de **tekniska och naturvetenskapliga forskningsråden** samman till ett **ämnesråd** trots invändningar från flera viktiga remissinstanser. Det är ett beslut som särskilt bör utvärderas och eventuellt omprövas. Det jag här har anfört bör riksdagen

tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2001/02:Ub261 yrkande 16.

Forskning om homosexuellas, bisexuellas och transpersoners situation är ett brett och växande fält. Sverige bör satsa mer på denna forskning. Självklart bör dessa projekt liksom all annan forskning bedömas med forskningsorganens sedvanliga kvalitets- och relevanskriterier. Det jag här har anfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2001/02:L367 yrkande 16.

4. Skolverkets roll och ökad tillsyn, m.m. (punkterna 4, 15, 19, 22, 30, 53, 54, 63 och 83) – kd

av Yvonne Andersson (kd) och Erling Wälivaara (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkterna 4, 15, 19, 22, 30, 53, 54, 63 och 83 borde ha följande lydelse:

4. Skolverkets roll och ökad tillsyn

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 4. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Ub446 yrkande 21.

15. Avveckling av anslaget om personalförstärkningar i skola och fritidshem

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 4. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Ub446 yrkande 20 samt bifaller delvis motion 2001/02:Ub541 yrkande 10.

19. Principer för utbyggnad av högskoleutbildningen

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 4. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2000/01:Ub24 yrkandena 3 och 4 samt 2001/02:Ub4 yrkandena 2–4 och 8 och avslår motionerna 2001/02:Ub533 yrkande 1 och 2001/02:N224 yrkande 9.

22. Framtida medelstillelning till forskning och forskarutbildning

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 4. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Ub438 yrkandena 4, 6 och 11 och avslår motionerna 2001/02:Ub261 yrkandena 14 och 21 samt 2001/02:Ub546 yrkandena 18 och 19.

30. Institutet för handikappvetenskap vid Linköpings och Örebro universitet

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 4. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:Ub271 yrkandena 1 och 2, 2001/02:Ub446 yrkande 7 och 2001/02:Ub549 yrkande 3.

53. Dramapedagogutbildning

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 4. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Kr418 yrkande 7 och avslår motion 2001/02:Ub410.

54. Värdegrund och etik i lärarutbildningen

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 4. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Ub446 yrkande 3 och avslår motionerna 2001/02:Ub265 yrkande 5 och 2001/02:Ub501.

63. Ändring av inriktningen på forskningspolitiken

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 4. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Ub438 yrkande 2.

83. Forskning om anhörigvård

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 4. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:So609 yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Kristdemokraterna anser att **Skolverket behöver ha en friare roll** gentemot regeringen och att verket inte bör vara stabsorgan. De nuvarande förhållandena försämrar verkets trovärdighet och försvårar kritik mot regeringen. Skolverket skall även **lägga mer vikt vid tillsyn** än vad som tidigare skett. Trots att såväl regeringen som ett antal utredningar, bl.a. från Riksdagens revisorer och Riksrevisionsverket, har framhållit behovet av ökad tillsyn och kontroll har inte någon förbättring inträffat. Det jag här har anfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2001/02:Ub446 yrkande 21.

Kristdemokraterna ställer sig positiva till mer pengar till den svenska skolan men anser att det är fel av regeringen att styra vad pengarna skall gå till, kommunerna vet själva bäst hur behoven ser ut i de egna skolorna. Vi vänder oss mot en resursförstärkning som endast får användas till **personalförstärningar i skola och fritidshem**. Kommunerna måste dessutom ansöka om pengarna och verifiera användningen. Vi ser med oro på de specialdestinerade bidragen till skolor i regeringens budgetproposition. Detta är ett intrång i det

kommunala självstyret. De skolor som redan satsat pengar på personal och som egentligen har behov av nya läromedel får inte del av pengarna om de inte nyanställer ännu mer personal som de inte behöver. Samma sak gäller för de skolor som har ett vikande elevantal och som egentligen behöver renovera lokalerna. Det jag här har anfört bör riksdagen tillkänna för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2001/02:Ub446 yrkande 20.

Vid **utbyggnaden av högskoleutbildningen** bör **principen** vara att kvalitetsaspekten skall vara styrande. Den utbyggnadstakt som regeringen föreslår är för hög och skapar risk för kvaliteten. Riksdagen bör begära att regeringen genomför en fördjupad kartläggning av vilka konsekvenser högskoleexpansionen har medfört för utbildningarnas kvalitet. Den ensidiga satsning som regeringen har gjort på de tekniska och naturvetenskapliga utbildningarna innebär en alltför kraftig snedfördelning av resurserna. Kunskapen om oss människor och vår förståelse av omvärlden blir allt viktigare, och därmed blir satsningar också på de humanistiska och samhällsvetenskapliga utbildningarna av stor vikt. Nya årsstudieplatser bör tillföras även de icke-statliga högskolorna och särskilt de fria teologiska högskolorna. Vad vi här har sagt bör riksdagen tillkänna för regeringen som sin mening och därmed bifalla motionerna 2000/01:Ub24 yrkandena 3 och 4 samt 2001/02:Ub4 yrkandena 2-4 och 8 samt avslå motionerna 2001/02:Ub533 yrkande 1 och 2001/02:N224 yrkande 9.

Inför den **framtida medelstillelningen till forskning och forskarutbildning** bör konsekvenserna av obalansen i medelstillelning mellan vetenskapsområdena utredas. Vi har svårt att acceptera en resursfördelning som så ensidigt som nu premierar forskning inom teknik och naturvetenskap. Det är vidare nödvändigt att forskarutbildningen tilldelas utökade resurser för att inte kvaliteten skall sänkas i och med den ökade antagningen. För kvalitetens skull är det också nödvändigt att riksdagen ger tydliga besked för ett flertal år framåt i tiden. Det vi här har sagt bör riksdagen tillkänna för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2001/02:Ub438 yrkandena 4, 6 och 11 samt avslå motionerna 2001/02:Ub261 yrkandena 14 och 21 samt 2001/02:Ub546 yrkandena 18 och 19.

Institutet för handikappvetenskap vid Linköpings och Örebro universitet är en viktig resurs som bör tas till vara. Där bedrivs forskning och forskarutbildning som vid en internationell utvärdering har blivit uppmärksammas för sin höga kvalitet. Institutet kan vara en resurs för kompetensutveckling av personal och för kunskapsutveckling inom olika kommunala verksamheter. Det borde kunna utveckla former för undervisning av barn som har brister i sin förmåga till kommunikation och samspel med andra, som t.ex. vissa av de s.k. bokstavsbarnen. Vidare finns det behov av forskning kring de funktionshinderades situation inom vuxenutbildningen. Institutet bör erhålla ekonomiska resurser som motsvarar dess betydelse för en långsiktig verksamhet. Det vi här har sagt bör riksdagen tillkänna för regeringen som sin mening och därmed bifalla motionerna 2001/02:Ub271 yrkandena 1 och 2, 2001/02:Ub446 yrkande 7 och 2001/02:Ub549 yrkande 3.

Dramapedagogik används med stor framgång i olika problemsituationer i skolan, men också organisationer, föreningar, vårdsektorn, näringsliv och teater använder sig av dramapedagogiken. Efterfrågan på utbildade dramapedagoger överstiger med råge tillgången, och antalet sökande till det i dag mycket begränsade antalet utbildningsplatser är mycket stort. Riksdagen bör kräva en utredning som ser över efterfrågan och utbildningssituationen för dramapedagoger. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2001/02:Kr418 yrkande 7.

Det är angeläget att den nya lärarutbildningen ger blivande lärare goda möjligheter att arbeta aktivt med frågor om **värdegrund och etik**. Det är oacceptabelt att en blivande lärare i dag kan passera genom hela lärarutbildningen utan att arbeta med begreppet värdegrund. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2001/02:Ub446 yrkande 3.

För att forskningen skall vara en drivande kraft i samhällsutvecklingen krävs att den ges möjlighet att verka fritt och obundet. Organisationen måste vara tillräckligt flexibel för att kunna möta forskningens föränderliga behov men samtidigt vara tillräckligt stabil för att ge den en grogrund att växa i. Kristdemokraterna vill ha en **ändring av inriktningen på forskningspolitiken** där organisationen för finansiering tar sin utgångspunkt i de medel som anvisas direkt till universitet och högskolor, de s.k. fakultetsanslagen. Varje lärosäte skall ha tillräckligt med resurser för att finansiera sin grundforskning. Regeringens organisation innebär en centralisering, som minskar lärosätenas kontroll över sin situation och därigenom möjligheten för dem själva att ta initiativ till förnyelse. Detta innebär en inskränkning av den akademiska friheten. Forskningsrådets finansiering borde ses som ett komplement till fakultetsanslagen och framför allt avse tvärvetenskaplig och nyttoinriktad forskning. Det vi här har anfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2001/02:Ub438 yrkande 2.

Trots uppmärksamhet och ett ökat stöd från kommuner och frivilligorganisationer har inte anhörigvårdarens vardag i stort förändrats. **Anhörigvårdare** har en fysiskt tung arbetsbörda, de är ofta stressade, sover illa och har sällan någon egen fritid. Det behövs hälsoekonomiska studier och forskning om vad hälsokontroller, hälsovård och andra stödåtgärder innebär för hälsotillståndet hos anhörigvårdare och för tryggheten i rollen. Forskningen kring de äldres vård och omsorg är viktig och behöver utökas. Det vi här har anfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2001/02:So609 yrkandena 1 och 2.

5. Ekesholans fasta skoldel, m.m. (punkterna 9, 10 och 56) – m, fp

av Beatrice Ask (m), Tomas Högstöm (m), Per Bill (m), Catharina Elmsäter-Svärd (m) och Ulf Nilsson (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkterna 9, 10 och 56 borde ha följande lydelse:

9. Ekesholans fasta skoldel m.m.

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 5. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna 2001/02:Ub252 yrkandena 1, 2 och 6 samt 2001/02:Ub448 yrkande 6.

10. Visstidsvistelse vid resurscenter

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 5. Därmed bifaller riksdagen delvis motion 2001/02:Ub252 yrkandena 3 och 4.

56. Omprövning av Centrala studiestödsnämndens roll

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 5. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:Ub260 yrkande 1, 2001/02:Ub311 och 2001/02:So637 yrkande 12 samt bifaller delvis motionerna 2001/02:Ub210, 2001/02:Ub309 yrkandena 1 och 2, 2001/02:Ub383 yrkande 2 och 2001/02:Ub434 yrkande 1.

Ställningstagande

Vi anser att specialskolan **Ekesholan** behövs för barn med flerfunktionshinder och att riksdagen bör upphäva beslutet att avveckla skolans **fasta skoldel**. Allt fler elever har sökt sig till Ekesholan sedan debatten om avveckling bidragit till att göra skolan känd. Vi menar att staten i vissa fall kan behöva ta ett större ansvar för svårt funktionshindrade elever för att minimera risken för att eleverna inte ges tillräckliga möjligheter till utbildning utifrån sina specifika förutsättningar. Många kommuner saknar kompetens och ekonomiska resurser för att tillgodose behoven för elever med flerfunktionshinder. Vad gäller frågan om begreppet **visstid** vid vistelse på resurscenter, är det enligt vår mening inte tillräckligt klarlagt vad som avses med begreppet. Olika tolkningar har gjorts, såsom att det kan röra sig om några månader, en termin eller hela skoltiden. Det vi här har anfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed delvis bifalla motion 2001/02:Ub252 yrkandena 1–4 och 6.

Vi anser att det nu är hög tid att göra en **omprövning av Centrala studiestödsnämndens roll**. Myndighetens de facto-monopol på studielånsmarknaden måste brytas och verksamheten konkurrensutsättas. CSN har visat

tydliga prov på att inte kunna sköta sitt uppdrag. Handläggningstiderna är för långa, och det är inte realistiskt att försöka sköta kontakterna med myndigheten per telefon, och inte heller via e-post. Studielånsmarknaden måste öppnas för verklig konkurrens från banker och andra finansiella institut. På så sätt kan effektiviteten i administrationen av studielånen främjas, liksom graden av service mot studenterna. I ett system med en friare studielånsmarknad kommer det dock att finnas behov av en statlig myndighet som fattar beslut om rätten att omfattas av den offentliga studiefinansieringen och som står för det statliga borgensåtagandet.

Vad vi här har anfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening. Därmed bör riksdagen bifalla motionerna 2001/02:Ub260 yrkande 1, 2001/02:Ub311 och 2001/02:So637 yrkande 12 samt delvis bifalla motionerna 2001/02:Ub210, 2001/02:Ub309 yrkandena 1 och 2, 2001/02:Ub383 yrkande 2 och 2001/02:Ub434 yrkande 1.

6. Ekesholans fasta skoldel m.m. (punkt 9) – kd, c

av Yvonne Andersson (kd), Erling Wälivaara (kd) och Birgitta Sellén (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 9 borde ha följande lydelse:

9. Ekesholans fasta skoldel m.m.

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 6. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Ub448 yrkande 6 samt bifaller delvis motion 2001/02:Ub252 yrkandena 1, 2 och 6.

Ställningstagande

De **fasta skoldelarna i Ekesholan** och Hällsboskolan bör återföras. För Kristdemokraterna och Centerpartiet är det en självklarhet att den kompetens som finns i specialskolan tas till vara och stärks. Specialskolorna utgör redan i dag viktiga resurscentrum som kommunerna kan ha hjälp och nytta av i sina arbeten för att förbättra förutsättningarna för de funktionshindrade barn och ungdomar som är integrerade i den kommunala skolan. Men vi anser också att specialskolorna behövs i framtiden för att tillgodose behoven för elever med svårare funktionshinder och som den egna kommunen inte har resurser att klara av. Kristdemokraterna har i sin budgetmotion för 2002 avsatt 15 miljoner kronor för att återföra de fasta skoldelarna i de båda skolorna.

7. Inrättande av ett riksgymnasium för blinda och synskadade barn med multifunktionshinder m.m. (punkterna 11, 13, 21, 48 och 60) – m, kd, c, fp

av Beatrice Ask (m), Yvonne Andersson (kd), Tomas Högström (m), Per Bill (m), Erling Wälivaara (kd), Catharina Elmsäter-Svärd (m), Ulf Nilsson (fp) och Birgitta Sellén (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkterna 11, 13, 21, 48 och 60 borde ha följande lydelse:

11. Inrättande av ett riksgymnasium för blinda och synskadade barn med multifunktionshinder

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 7. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Ub322 yrkande 8.

13. Barnomsorgskonto

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 7. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:Sf392 yrkande 21, 2001/02:Sf397 yrkande 8 och 2001/02:So304 yrkande 6.

21. Principer för medelstildelning till de fristående teologiska högskolorna i Stockholm, Uppsala och Örebro

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 7. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:Ub465 yrkandena 1–4 och 2001/02:Ub497 yrkandena 1–3.

48. Waldorfläroarbildning

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 7. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Ub251.

60. Samlad redovisning av de offentliga forskningsinsatserna

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 7. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:Ub552 yrkande 9 och 2001/02:N10 yrkande 2.

Ställningstagande

Riksdagen bör enligt vår mening uttala sig för **inrättande av ett riksgymnasium för blinda och synskadade barn med multifunktionshinder**. I dag saknar blinda och synskadade barn med multifunktionshinder tillräckligt bra möjligheter att studera vidare efter grundskolan. Den statliga specialskolan behövs för svårt funktionshindrade elever med mycket speciella behov av en egen skolmiljö för sin utveckling. Alla kommuner kan inte nå den nivå i fråga

om specialpedagogiskt kunnande som en nationell specialskola kan erbjuda. Vad vi här har anfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2001/02:Ub322 yrkande 8.

Vi anser att riksdagen bör uttala sig för att införa ett **barnomsorgskonto** för alla barn i förskoleåldern från och med den 1 januari 2002. Barnomsorgskontot skall vara 40 000 kr per barn och skall kunna användas av barnens föräldrar i enlighet med deras önskemål, och de kan således fritt välja barnomsorgsform. Maximalt får 20 000 kr tas ut per år. Pengarna från barnomsorgskontot är inte skattepliktiga och föreslås inte påverka några andra transferingar eller bidrag. Samtidigt införs en avdragsrätt för styrka barnomsorgskostnader. Avdraget får göras med maximalt 50 000 kr per barn och år. Avdragsrätten gäller under hela förskoleperioden.

Vi avvisar därmed maxtaxan inom barnomsorgen. Maxtaxan tvingar föräldrarna att välja en viss form av barnomsorg. En maxtaxa förstärker orättvisorna mellan dem som kan och vill utnyttja den kommunalt finansierade barnomsorgen och dem som vill eller måste ordna annan barnomsorg. Maxtaxa innebär mer av statlig styrning och mindre av självbestämmande för familjen. Den är också ett ingrepp i det kommunala självstyret och äventyrar såväl andra kommunala verksamheter som kvaliteten i barnomsorgen. Vad vi här har anfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motionerna 2001/02:Sf392 yrkande 21, 2001/02:Sf397 yrkande 8 och 2001/02:So304 yrkande 6.

Regeringen har fortsatt att utsätta de tre **fristående teologiska högskolorna i Stockholm, Uppsala och Örebro** för ekonomisk särbehandling, genom att inte tilldela dem statsbidrag efter samma villkor som gäller för övriga lärosäten, såväl statliga som fristående. Vi anser att detta är orättvist och bör rättas till snarast. Trots att det från statsfinansiell synpunkt är fråga om små belopp, som lätt kan rymmas inom de totala anslagen, är det mycket betungande för dessa högskolors huvudmän att bli ekonomiskt särbehandlade. Det är också skäligt att tilldela dessa högskolor ytterligare årsstudieplatser, så att en rimlig tillväxt kan komma till stånd även där. Det vi här har sagt bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motionerna 2001/02:Ub465 yrkandena 1–4 och 2001/02:Ub497 yrkandena 1–3.

Skolutvecklingen gagnas av att alternativ pedagogik utvecklas. Vid Rudolf Steinerhögskolan bedrivs **Waldorfläroarbildning** som bör få statens stöd. Det är viktigt att ge Rudolf Steinerhögskolan ett särskilt uppdrag beträffande utbildning och forskning i waldorfpedagogik, så att de som utbildas där får en erkänd lärarexamen. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2001/02:Ub251.

En svårighet för forskningspolitiken är att samhället saknar överblick över de samlade offentliga forskningsresurserna och att prioritering av forskning därigenom blir svårare. Utbildningsdepartementet ansvarar i dag för drygt hälften av de offentliga medlen till forskning. Den andra hälften består av sektorsmedel och kontrolleras av en mängd andra departement samt ett antal

olika forskningsråd. De olika departementens forskningsanslag är i sin tur utspridda på en rad olika statliga verk. De sammanställningar av strukturerna för forskningsfinansiering som gjorts visar tydligt på behovet av att skapa en samlad bild av hur offentliga medel för forskning används. En ordning bör prövas där **all offentlig forskningsfinansiering redovisas samlat**. Det vi här har anfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motionerna 2001/02:Ub552 yrkande 9 och 2001/02:N10 yrkande 2.

8. Åtgärder mot lärarbrist (punkt 50) – kd, fp

av Yvonne Andersson (kd), Erling Wälivaara (kd) och Ulf Nilsson (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 50 borde ha följande lydelse:

50. Åtgärder mot lärarbrist

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 8. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:Ub220 yrkande 4 och 2001/02:Ub387 yrkande 1.

Ställningstagande

Det är regeringens uppgift att se till att det finns utbildade lärare. Det har inte lyckats, och vi ser nu en **lärarbrist** som kommer att bli allt värre. Många utbildade lärare lämnar skolan. En viktig **åtgärd** måste vara att locka dem tillbaka. Med den nya lärarutbildningen tvingar regeringen personer som först läst en ämnesutbildning att, för att kunna bli t.ex. gymnasielärare, läsa tre terminer vid lärarhögskola i stället för som hittills två terminer. Det är helt fel budskap när det är så ont om lärare. Vad vi här har sagt bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motionerna 2001/02:Ub220 yrkande 4 och 2001/02:Ub387 yrkande 1.

9. Riktlinjer för god forskningssed och upprätthållande av forskningens trovärdighet vad gäller gränsdragningen mellan partipolitik och forskning, m.m. (punkterna 64, 65 och 74) – v

av Britt-Marie Danestig (v) och Lennart Gustavsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkterna 64, 65 och 74 borde ha följande lydelse:

64. Riktlinjer för god forskningssed och upprätthållande av forskningens trovärdighet vad gäller gränsdragningen mellan partipolitik och forskning

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 9. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Ub381 yrkande 1.

65. Kommissioner eller myndigheter med inriktning på forskning

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 9. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Ub381 yrkande 2.

74. Forskning inom området elektromagnetisk strålning

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 9. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:UJ422 yrkande 1 och avslår motionerna 2001/02:Ub263 yrkandena 1 och 2 samt 2002/02:Ub295 yrkande 1.

Ställningstagande

Det är viktigt att forskningspolitiken utformas med respekt för både det fria sökandet efter kunskap, de inomvetenskapliga bedömningarna och samhällets behov och prioriteringar. Riksdag och regering måste få ta initiativ till att vissa områden prioriteras forskningsmässigt. Däremot skall inte statsmakterna formulera de konkreta forskningsfrågorna. Det är dags att grundligt tänka igenom **gränsdragningen mellan vetenskap och politik**. Vetenskapsrådets ämnesråd bör få i uppdrag att uttömmande diskutera denna gränsdragning. Vetenskapsrådets styrelse bör därefter fastställa riktlinjer för Vetenskapsrådets och andra statliga myndigheters mottagande av forskningsprogram initierade av statsmakterna. Det vi här har anfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2001/02:Ub381 yrkande 1.

Regeringsuppdrag till forskare skall inte vara av så specifik och avgränsande karaktär som de har varit i **kommissioner** som t.ex. Säkerhetstjänstkommissionen och **program** som t.ex. det om Sveriges förhållande till nazismen. Den typen av beställningsuppdrag kan på sikt undergräva förtroendet för forskning och forskare. Det vi här har anfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2001/02:Ub381 yrkande 2.

Många människor oroar sig över hälsorisker i samband med exponering för **elektromagnetiska fält**. Forskningen inom området har inte kunnat fördjupas och vidareutvecklas så mycket som vore önskvärt, och det finns fortfarande oklarheter och osäkerheter som leder till att beslut inte tas om t.ex. gränsvärden och andra försiktighetsåtgärder. Vi anser att det finns behov av en sammanställning av den forskning som hittills utförts inom området. Att göra detta skulle kunna vara en intressant uppgift för Forskningsforum, det

organ inom Vetenskapsrådet som skall främja kontakter och dialog mellan forskare, de som finansierar forskning, de som använder sig av forskningsresultat inom privat och offentlig sektor, föreningslivet, fackliga organisationer och allmänheten. Det vi här har anfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening och därmed bifalla motion 2001/02:MJ422 yrkande 1.

Särskilda yttranden

Utskottets beredning av ärendet har föranlett följande särskilda yttranden. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Anslagen inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning för budgetåret 2002 (punkterna 58 och 86) – m

av Beatrice Ask (m), Tomas Högström (m), Per Bill (m) och Catharina Elmsäter-Svärd (m).

Moderata samlingspartiet har i sina motioner föreslagit en annan inriktning av statens budget och andra utgiftsramar än den som riksdagen nyligen har fastställt. Vårt alternativ framgår av reservation 12 i finansutskottets betänkande 2001/02:FiU1. För utgiftsområde 16 innebär det en utgiftsram som är drygt 3,5 miljarder kronor lägre än den som nu har fastställts (rskr. 34). Eftersom vi ser vårt budgetförslag som en helhet, väljer vi att inte reservera oss här till förmån för våra förslag när det gäller utgiftsområde 16. Våra förslag till anslagsbelopp framgår av bilaga 2 till detta betänkande.

Vi menar att kvalitetsfrågorna måste få en mer framskjutande plats i den svenska skolan. Skolelever, föräldrar och allmänhet har rätt att ställa krav på den utbildning som erbjuds. Vi vill därför inrätta ett fristående nationellt kvalitetsinstitut fr.o.m. den 1 januari 2002. För kvalitetsinstitutets verksamhet anvisas 50 miljoner kronor för 2002, ett nytt anslag. Vissa delar av Skolverket flyttas över till det fristående institutet. Institutet skall stå för uppföljning och utvärdering, medan tillsynsverksamhet och tillståndsgivning för skolan är kvar hos Skolverket. Skolverkets kvarvarande verksamhet förs samman med Specialpedagogiska institutets. Anslaget för *Specialpedagogiska institutet* utgår och i stället anvisas sammantaget 556 576 000 kr under *Statens skolverk*.

Moderaterna föreslår ytterligare medel utöver vad regeringen föreslagit under att antal anslag. På grund av den svåra situationen i skolan föreslår vi en ytterligare satsning på forskning inom skolväsendet med 6 miljoner kronor utöver regeringens förslag. Kunskapen om barns och ungdomars inläring är eftersatt. Vi föreslår också att 6 miljoner kronor utöver regeringens förslag anvisas under anslaget *Program för IT i skolan*. Moderaterna har konsekvent drivit frågan om informationsteknikens betydelse inom utbildningsområdet då IT har betydelse för utveckling, modernisering och förnyelse av skolans arbetssätt och pedagogik. Eftersom bristen på läromedel för elever med handikapp fortfarande är ett problem, föreslår vi ytterligare 1 miljon kronor till *Skolutveckling och produktion av läromedel för elever med handikapp*, och

för att ge svenska medborgare goda förutsättningar utomlands anvisar vi ytterligare 6 miljoner kronor till *Bidrag till svensk undervisning i utlandet*.

När det gäller Specialskolemyndigheten menar vi att behovet av statliga specialskolor är större än vad regeringen anser. En hög kvalitet behöver också säkerställas i undervisning och vid resurscentrum, och vi föreslår därför ytterligare 25 miljoner kronor till *Specialskolemyndigheten*.

Anslaget *Maxtaxa i barnomsorgen* bör utgå (-3 900 miljoner kronor). Moderaterna har, tillsammans med Kristdemokraterna, Centerpartiet och Folkpartiet, alternativa lösningar till barnomsorg och till finansieringen av en sådan. Även anslaget *Bidrag till vissa organisationer för uppsökande verksamhet* bör utgå (-50 miljoner kronor).

Under ett nytt anslag, Vuxnas yrkeskvalificerande utbildning, anvisar moderaterna medel för Kunskapslyftet, folkhögskolor och kvalificerad yrkesutbildning. Det nya anslaget uppgår sammantaget till 3 305 miljoner kronor. Under anslagen *Bidrag till den särskilda vuxenutbildningssatsningen* och *Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning* anslås inga medel och från utgiftsområde 17, anslag 25:1 *Bidrag till folkbildningen* överförs dessutom 925 miljoner kronor till vårt nya anslag. Vi välkomnar i och för sig regeringens förslag att öka antalet platser för den kvalificerade yrkesutbildningen med 500, men vi konstaterar samtidigt att satsningen är för liten. Dessutom fördelas platserna på ett sätt som inte är i överensstämmelse med vad vi anser är bäst. Den särskilda vuxenutbildningssatsningen, Kunskapslyftet, börjar dessutom utfasas med beaktande av att de som deltar i den särskilda utbildningssatsningen skall ges möjlighet att avsluta studierna. Vår anslagsram för det nya anslaget ger utrymme för en kraftig ökning av antalet platser inom den kvalificerade yrkesutbildningen. För utbildning anslås medel 2002 för motsvarande 18 000 platser, 2003 för 21 200 platser och 2004 för 25 000 platser.

Vidare vill vi peka på att det i det moderata budgetförslaget (2001/02: Fi291 yrkande 4) yrkas att anslaget 11:1 *Förstärkning av utbildning i storstadsregionerna* skall utgå eftersom problemen med utanförskap inte löses med mer statsbidrag.

Vi vill påbörja en successiv återuppbyggnad av grundutbildningsanslagen till *universitet och högskolor*. I vårt budgetförslag har vi samlat alla sådana anslag under ett anslag, som skall fördelas mellan lärosätena med utgångspunkt i studenternas val samt att kvaliteten inom grundutbildningen skall främjas, vilket bl.a. kan mätas genom examinationsfrekvensen. Detta samlade anslag omfattar i vårt förslag 146 miljoner kronor mer än summan av grundutbildningsanslagen i regeringens förslag. I vårt förslag ökas anslaget 25:72 *Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet m.m.* med 20 miljoner kronor för att trygga möjligheterna att driva utbildning och forskning i alternativa driftformer. Vi motsätter oss inrättandet av en rekryteringsdelegation och anser att den anslagspost som fördelas efter beslut av regeringen är alltför väl tilltagen. Därför minskar vi anslaget 25:73 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.* med 50 miljoner kronor.

Åren närmast efter 2002 vill vi fortsätta uppbyggnaden av grundutbildningsanslagen och även förstärka forskningen med tillskott som skall förstärka den fria forskningen, bidra till finansieringen av doktorander och även finansiera inrättandet av ett institut för hälsa och medicin.

Centrala studiestödsnämnden tillförs 50 miljoner kronor i vårt budgetalternativ. Anledningen är att vi anser att det är fel att myndigheten direkt skall disponera avgiftsintäkter. Tekniken är ett sätt att kringgå budgetramen. I praktiken innebär vårt förslag en mindre driftram för nämnden som vi också vill konkurrensutsätta. I sammanhanget vill vi – med anledning av förslagspunkt 58 i utskottets förslag till riksdagsbeslut – framhålla att ökningen av CSN:s arbetsuppgifter inte har motsvarats av utökade anslag. I stället har den del av verksamheten som finansieras med avgifter utökats. Det förtjänar att påpekas att hälften av avgifterna är påminnelseavgifter. Vi vill att anslaget *Utvecklingsarbete inom Utbildningsdepartementets område m.m.* skall minska med drygt 6,2 miljoner kronor.

Moderaterna föreslår en målmedveten satsning på den grundläggande forskningen. Under ett nytt anslag, 26:10 Ökade satsningar på forskning, bör anvisas 776 947 000 kr. Huvuddelen av förstärkningarna skall gå till de tre ämnesråden under Vetenskapsrådet samt till en förstärkning av universitetens och högskolornas möjligheter att själva finansiera forskning.

2. Anslagen inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning för budgetåret 2002 (punkt 86) – kd

av Yvonne Andersson (kd) och Erling Wälivaara (kd).

Kristdemokraterna har i sina motioner föreslagit en annan inriktning av statens budget och andra utgiftsramar än dem som riksdagen nyligen har fastställt. Vårt alternativ framgår av reservation 13 i finansutskottets betänkande 2001/02:FiU1. För utgiftsområde 16 innebär det en utgiftsram som är drygt 6,3 miljarder kronor lägre än den som nu har fastställts (rskr. 34). Eftersom vi ser vårt budgetförslag som en helhet, väljer vi att inte reservera oss här till förmån för våra förslag när det gäller utgiftsområde 16. Våra förslag till anslagsbelopp framgår av bilaga 2 till detta betänkande.

Vi föreslår en besparing på anslaget *Statens skolverk* med 40 miljoner kronor. Vi föreslår också besparingar på anslaget *Utveckling av skolväsende och barnomsorg* med 276 miljoner kronor. För *Särskilda insatser på skolområdet* föreslår vi en ökning på 10 miljoner kronor. Medlen bör användas till en lärlingsutbildning.

Vi har tillsammans med Moderaterna, Centerpartiet och Folkpartiet presenterat en alternativ politik för förskolan och vi anser att anslaget *Maxtaxa i barnomsorgen* skall utgå (-3 900 miljoner kronor). Vi föreslår också att bidraget till *Personalförstärkningar i skola och fritidshem* utgår och att medlen, 1 500 miljoner kronor, överförs till utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till

kommuner. Även *Bidrag till vissa organisationer för uppsökande verksamhet* bör utgå (-50 miljoner kronor). Kristdemokraterna anser att de fackliga organisationerna redan har uppsökande verksamhet i sitt uppdrag varför inga ytterligare medel skall tillföras.

Kristdemokraterna föreslår att ett nytt anslag införs för återinförandet av de fasta skoldelarna på Ekeskolan och Hällsboskolan. För 2002 avsätts 15 miljoner kronor för ändamålet. Under en treårsperiod avsätts sammanlagt 55 miljoner kronor. Samtidigt föreslås en minskning av anslaget för *Specialskolemyndigheten* på 15 miljoner kronor.

Vi välkomnar satsningen på grundutbildning vid *universitet och högskolor* men anser att utbyggnadstakten är alltför hög och att kvaliteten därför urholkas. Anslagen till grundutbildning bör därför minskas med 590 miljoner kronor år 2002. Motivering för att bedriva studier kan ske under 12 år i skolan. Det behövs därför ingen rekryteringsdelegation, och anslaget 25:73 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.* kan minskas med 20 miljoner kronor. För att ge lärosätena ytterligare resurser till kvalitetsfrämjande åtgärder anser vi att lärosätena i Sverige, liksom i många andra länder, skall tillåtas att sälja utbildningsplatser till utländska intressenter, såväl till stater och företag som till enskilda personer. I vårt budgetförslag finns därför ett anslag (65 miljoner kronor) uppfört för kostnaderna för att anordna de utbildningsplatser som vi beräknar skall säljas 2002. Vi har beräknat intäkter för dessa på statsbudgetens inkomstsida.

Som ett led i besparingar på myndigheter minskar vi anslaget till *Högskoleverket* med 10 miljoner kronor. Vi slopar helt anslaget till *Myndigheten för Sveriges nätuniversitet*. Vi anser nämligen att lärosätena själva bör administrera satsningen på distansutbildningar och att Högskoleverket bör stå för tillsynen av verksamheten.

Det är kunskap inom humaniora som är resonansbotten till vårt samhälles värdegrund. Kristdemokraterna kan därför inte acceptera en resursfördelning som så ensidigt som dagens premierar forskning inom teknik och naturvetenskap. Kristdemokraterna vill ha en fördelning som ger betydligt mer till humaniora och samhällsvetenskap, medicin och utbildningsvetenskap.

3. Anslagen inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning för budgetåret 2002 (punkt 86)

– c

av Birgitta Sellén (c).

Centerpartiet har i sina motioner föreslagit en annan inriktning av statens budget och andra utgiftsramar än dem som riksdagen nyligen har fastställt. Vårt alternativ framgår av reservation 14 i finansutskottets betänkande 2001/02:FiU1. För utgiftsområde 16 innebär det en utgiftsram som är knappt 5 miljarder kronor lägre än den som nu har fastställts (rskr. 34). Eftersom vi ser vårt budgetförslag som en helhet, väljer vi att inte reservera oss här till

förmån för våra förslag när det gäller utgiftsområde 16. Våra förslag till anslagsbelopp framgår av bilaga 2 till detta betänkande.

Vi föreslår att ett nationellt kvalitetsinstitut inrättas. Det bör ha till uppgift att utveckla och förfina metoder för utvärdering och stödja kommunerna i deras arbete, bl.a. genom att erbjuda expertis inom området. Institutet skall såväl sammanställa uppgifter för nationella jämförelser som utveckla metoder för att förbättra utvärderingen och stödja kommunernas kvalitetsarbete. Ett nationellt kvalitetsinstitut bör vara fristående och inte ha myndighetsuppgifter. För ändamålet anvisas 200 miljoner kronor till ett nytt anslag för 2002.

Anslaget 11:1 *Förstärkning av utbildning i storstadsregionerna* (-185 miljoner kronor) bör avskaffas. Även anslagen *Bidrag till personalförstärkningar i skola och fritidshem* liksom *Maxtaxa inom barnomsorgen* bör avskaffas. Vad gäller maxtaxa inom barnomsorgen förordar Centerpartiet, liksom Moderaterna, Kristdemokraterna och Folkpartiet, ett barnomsorgskonto som ökar barnfamiljernas valfrihet, och 3 900 miljoner kronor flyttas således till utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn. Vad gäller medlen för personalförstärkningar, 1 500 miljoner kronor, föreslår vi att de överförs till utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommunerna. Även anslaget *Bidrag till vissa organisationer för uppsökande verksamhet* bör utgå (-50 miljoner kronor). Vi föreslår dessutom besparingar med 50 miljoner kronor på vardera anslagen *Statens skolverk* respektive *Utveckling av skolväsende och barnomsorg*.

Vi anser att det finns ett stort behov av kvalificerad yrkesutbildning på eftergymnasial nivå. Mycket pekar på att det inom de flesta branscher finns ett stort behov av att medarbetare fortsätter och skaffar sig en yrkesinriktad utbildning ovanpå gymnasieskolan. Den kvalificerade yrkesutbildningen har visat sig fylla ett stort behov, något som har framkommit under försöksperioden med verksamheten. Vi vill därför öka antalet platser för den kvalificerade yrkesutbildningen för att tillgodose näringslivets efterfrågan på utbildad arbetskraft. Vid en ökning av antalet utbildningsplatser vill vi understryka vikten av att en hög kvalitet på utbildningarna bibehålls. Centerpartiet föreslår ytterligare 45 miljoner kronor till *Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning*, vilket motsvarar ca 500 nya platser.

Centerpartiet föreslår en satsning för att stärka kompetensen och insatserna mot läs- och skrivsvårigheter (dyslexi) samt dyskalkyli. Vi föreslår att ett nytt anslag införs på 400 miljoner kronor för 2002. Satsningen bör sedan fortsätta med 400 miljoner kronor för 2003 och 400 miljoner kronor för 2004. Med rätta insatser i tidig ålder kan elever med dyslexi och dyskalkyli ges en lust att lära. Ju längre man dröjer med att satsa extra resurser på dessa elever desto dyrare blir det att reparera skadan. Vi menar att man bör satsa medel på bl.a. tidiga insatser i förskolan, fortbildning av lärare, inrättande av specialisttjänster, en erfarenhetsbas, diagnostiska prov för tidig upptäckt, stimulans till forskning, utveckling av läromedel och resurser till skolbiblioteken.

Centerpartiet har varit pådrivande för att bygga ut *universitet och högskolor* runt om i landet. Det viktigaste är nu att följa upp den utbyggnaden med

resurser för att säkra kvaliteten och stärka forskningen. Vi vill därför halvera antalet nytillkommande utbildningsplatser 2002 till förmån för ökade resurser för forskning. Vi vill tillföra Karlstads, Växjö och Örebro universitet samt Mitthögskolan 15 miljoner kronor vardera, utöver regeringens förslag, under deras anslag till forskning och forskarutbildning. Forskning och forskarutbildning vid Blekinge tekniska högskola och Högskolan i Kalmar vill vi stärka med 10 miljoner kronor vardera. Vidare bör anslaget 25:74 *Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor m.m.* ökas med 100 miljoner kronor och anslaget 25:72 *Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet m.m.* bör tillföras 5 miljoner kronor under anslagsposten Högskolan i Jönköping.

Under anslaget 25:73 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.* vill vi stärka anslagsposten till Nätuniversitetet med 40 miljoner kronor, införa en ny anslagspost Särskild förskollärarsatsning som tillförs 15 miljoner kronor och minska anslagsposten som skall fördelas av regeringen med 50 miljoner kronor.

4. Anslagen inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning för budgetåret 2002 (punkt 86) – fp

av Ulf Nilsson (fp).

Folkpartiet liberalernas förslag till budget för år 2002 innebär i sina huvuddrag sänkta skatter på arbete, sparande och företagande och syftar till att skapa förutsättningar för en långsiktig och uthållig tillväxt samt en mera rättvis skattepolitik för bl.a. barnfamiljer. Utgiftsökningarna avser bistånd, barnfamiljer samt handikappade, men även utbildning, forskning, miljö och rättssäkerhet (för en utförligare redovisning se reservation 15 i bet. 2001/02: FiU1). Vårt förslag till utgiftsram för utgiftsområde 16 (som var 4 459 miljoner kronor mindre än regeringens förslag) har emellertid avslagits av riksdagen i budgetprocessens första steg. Eftersom vi ser vårt budgetförslag som en helhet, väljer vi att inte reservera oss här till förmån för våra förslag när det gäller utgiftsområde 16. Våra förslag till anslagsbelopp framgår av bilaga 2 till detta betänkande.

Folkpartiet anser att *Maxtaxa inom barnomsorgen* bör avskaffas (-3 900 miljoner kronor). Vi förordar, liksom Moderaterna, Kristdemokraterna och Centerpartiet, en annan familjepolitik som ökar barnfamiljernas valfrihet. Vi föreslår också att anslaget *Bidrag till vissa organisationer för uppsökande verksamhet* utgår (-50 miljoner kronor). Bidraget är i praktiken ett förtäckt organisationsstöd till facket.

Vi drar ner på antalet platser i Kunskapslyftet och föreslår en minskning med 1 000 miljoner kronor på anslaget *Bidrag till den särskilda vuxenutbildningsinsatsen*. Intresset för åtgärden är lågt och i avtagande, och det är möjligt att dra ner på antalet platser mer än vad regeringen beräknat.

Mycket tyder på att den nuvarande takten i utbyggnaden av *universitet och högskolor* medför risker för standarden i svensk högskoleutbildning. Med sitt förslag, att år 2002 dra in resurser motsvarande en planerad utbyggnad med 4 000 platser från lärosätena för att i stället använda dem till satsningar på särskild lärarutbildning och distansutbildning, ger oss regeringen delvis rätt. Vi vill därför planera för drygt 3 000 färre platser till grundutbildningen jämfört med regeringens beräkningar. De 200 miljoner kronor som då kan sparas på anslagen vill vi i stället använda till ytterligare kvalitetsförstärkningar i grundutbildningen utöver regeringens förslag. Vi vill dessutom ge de lärosäten som har högst sökandetryck ytterligare 200 miljoner kronor att dela på som ett första steg i inrättandet av en studentpeng. Vilka dessa är framgår av bilaga 2. Till forskning och forskarutbildning vid lärosätena vill vi överföra 240 miljoner kronor från anslaget till Vetenskapsrådet och fördela dem mellan lärosätena så som också framgår av bilaga 2. Dessutom vill vi göra en nysatsning på forskning och forskarutbildning på 600 miljoner kronor årligen.

Vi vill minska anslaget till *Myndigheten för Sveriges nätuniversitet* med 9 miljoner kronor. Eftersom vi förordar en mindre omfattning av nätuniversitetets verksamhet behöver den nya myndigheten mindre resurser till administration.

Politiken att låta en allt större del av de statliga forskningsresurserna utdelas genom ett ansökningsförfarande måste motarbetas. Huvudinriktningen skall i stället vara att öka den andel av forskningsanslagen som går direkt till universitet och högskolor. Inom Vetenskapsrådet bör resurserna till ämnesrådets fria fördelning öka. I gengäld bör de öronmärkta resurserna till specifika forskningsinriktningar minska.

Europeiska unionen håller genom det s.k. sjätte ramprogrammet på att skaffa sig en omfattande egen forskningspolitik. Den nya europeiska forskningspolitiken inger, enligt min mening, oro av två skäl. För det första innebär den en centralisering av makten över forskningspolitiken. Det allt större ekonomiska omfånget i unionens budget är ett utslag av detta, de alltmer tydligt uttalade ambitionerna att centralstyra ett annat. Forskning skall också framöver vara en fråga som hanteras på medlemsstatsnivå. För det andra riskerar programmet att hota principen om fri forskning. Programmets fokusering på ett visst antal detaljerat angivna forskningsområden kommer att ha en mycket styrande inverkan på de satsningar som görs också med hjälp av de resurser som medlemsstaterna avsätter, eftersom EU:s satsningar bygger på tanken om samfinansiering. Folkpartiet har vid flera tillfällen uttryckt stark kritik mot den principiella utformningen av det sjätte ramprogrammet som nu slutbehandlas i ministerrådet och Europaparlamentet. Vi kommer framöver att noggrant följa hur principen om fri forskning tas till vara inom den europeiska forskningspolitiken.

5. Forskning om kvinnors sexualitet (punkt 75) – v

av Britt-Marie Danestig (v) och Lennart Gustavsson (v).

Den forskning om **sexualitet** och funktionshinder som finns är helt inriktad på mäns problem med penetrering. Kvinnor med funktionshinder är en grupp man inte talar om i samband med sexualitet. Ämnet är närmast tabubelagt. Vi delar den uppfattning som framförs i motion 2001/02:Ub347 att det här finns en ojämlikhet mellan kvinnor och män som behöver övervinnas.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Regeringen har i proposition 2001/02:1 Budgetpropositionen för 2002, utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning, föreslagit

1. att riksdagen godkänner vad regeringen förordar om huvudmannskapet för musiklektörutbildningen i Arvika (avsnitt 7.1.13),
2. att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2002, i fråga om ramanslaget 25:19 Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning, besluta om bidrag till kvalificerad yrkesutbildning som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 1 556 070 000 kronor under åren 2003–2006 (avsnitt 9.1.19),
3. att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2002, i fråga om ramanslaget 26:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation, besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 2 710 000 000 kronor under åren 2003–2007 (avsnitt 10.9.1),
4. att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2002, i fråga om ramanslaget 26:3 Rymdforskning, besluta om bidrag som innebär utgifter på högst 487 000 000 kronor under åren 2003–2007 (avsnitt 10.9.3),
5. att riksdagen för budgetåret 2002 anvisar anslagen under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning enligt uppställningen i *bilaga 2* till detta betänkande.

Motioner

**Motion med anledning av Riksdagens revisorers förslag
2000/01:RR10**

2000/01:Ub24 av Yvonne Andersson m.fl. (kd):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kvalitetsaspekten skall vara styrande vid utbyggnaden av högskolan.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fördelningen av resurser mellan olika vetenskapsområden.

Motion med anledning av proposition 2001/02:2 FoU och samverkan i innovationssystemet

2001/02:N10 av Ulf Nilsson m.fl. (fp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen skall återkomma till riksdagen med en särskild redovisning av de samlade offentliga forskningsinsatserna.

Motioner med anledning av proposition 2001/02:15 Den öppna högskolan

2001/02:Ub1 av Jan Backman och Lars Hjertén (m):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att folkbildningsnätet bör ges samma utvecklingsförutsättningar som Sveriges nätuniversitet.

2001/02:Ub4 av Yvonne Andersson m.fl. (kd):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utbyggnadstakten av högskolan.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om balansen mellan naturvetenskap och teknik å ena sidan och humaniora och samhällsvetenskap å andra sidan.
4. Riksdagen begär att regeringen genomför en fördjupad kartläggning av vilka konsekvenser högskoleexpansionen medfört för utbildningarnas kvalitet.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nya årsstudieplatser till de icke-statliga högskolorna i allmänhet och de fria teologiska högskolorna i synnerhet.

Motioner från allmänna motionstiden

2001/02:Ub201 av Rolf Gunnarsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en satsning bör ske på Högskolan Dalarna med långsiktig inriktning mot ett universitet.

2001/02:Ub203 av Kenneth Johansson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Högskolan Dalarna skall få status som universitet till år 2005 med benämningen Dalauniversitetet.

2001/02:Ub210 av Magnus Jacobsson och Amanda Agestav (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om nedläggning av CSN.

2001/02:Ub213 av Amanda Agestav och Magnus Jacobsson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om behovet av specialanpassad gymnasieutbildning för elever med rörelsehinder.

2001/02:Ub219 av Jan Backman och Anna Åkerhielm (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om farmaceutisk utbildning i Helsingborg.

2001/02:Ub220 av Ulf Nilsson m.fl. (fp):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att undvika lärarbrist.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förbättra lärarutbildningen.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utvecklingen mot enhetslärare.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökade kunskaper om läs- och skrivinlärning för lärare med inriktning mot grundskolans tidigare år.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att mer praktik inom lärarutbildningen inte får ske på bekostnad av ämneskunskaper.

2001/02:Ub221 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inrätta en speciallärarutbildning.
14. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring av lagstiftningen så att elever med funktionshinder ges samma rätt till gymnasieutbildning och stöd som övriga elever.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tillgång till dator och egen e-postadress för alla elever.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inrätta en nationell skolinspektion.
31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om profilskolor och att gymnasieskolor i utsatta områden skall få extra resurser.

2001/02:Ub222 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att alla elever som behöver det skall få särskilt stöd och att en utbildning till speciallärare skall införas.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inrätta en nationell skolinspektion.

2001/02:Ub225 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att utbildningen till speciallärare skall återupptas.

2001/02:Ub233 av Bo Lundgren m.fl. (m):

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skolpeng.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lärarutbildningen.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fristående lärarutbildningar.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en lärarhögskola skall omvandlas till en fristående högskola.
30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inrättandet av ett fristående nationellt kvalitetsinstitut.

2001/02:Ub235 av Ulla-Britt Hagström (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det individuella programmet införs på riksgymnasierna för funktionshindrade.

2001/02:Ub236 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring i berörd lagstiftning så att det görs möjligt för svårt funktionshindrade ungdomar att välja individuella program på riksrekryterande gymnasieutbildningar i enlighet med vad som anförs i motionen.

2001/02:Ub237 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att fler högskoleplatser tillkommer på Södertörn.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ge Södertörns högskola universitetsstatus.

2001/02:Ub239 av Ingvar Johnsson och Christina Nenes (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av resurser till forskning vid Högskolan i Trollhättan/Uddevalla.

2001/02:Ub240 av Agne Hansson m.fl. (c):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en satsning på matematik, läs- och skrivutveckling.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inrätta ett nationellt kvalitetsinstitut.

2001/02:Ub247 av Gunnel Wallin (e):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att även kommuner som får specialinriktade statliga medel skall redovisa handlingsplaner för att göra kommunal vuxenutbildning tillgänglig i enlighet med handlingsplanen för tillgänglighet.

2001/02:Ub248 av Gunnar Axén och Stefan Hagfeldt (m):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om höjt forskningsanslag till Linköpings universitet i enlighet med vad som anförs i motionen.

2001/02:Ub251 av Anita Sidén och Anne-Katrine Dunker (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Rudolf Steinerskolan skall ges förutsättningar att kunna erbjuda fullständiga waldorfläroarbildningar.

2001/02:Ub252 av Sten Tolgfors (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om beslutet att stänga Ekeskolans fasta skoldel.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det betydande söktrycket visar att Ekeskolan behövs i sin tidigare form.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en specificering av begreppet visstids.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om problemen för många av de berörda barnen med visstidsvistelser på resurscentrum.
6. Riksdagen begär att regeringen snarast genomför en ekonomisk konsekvensanalys av beslutet att avveckla specialskolorna i enlighet med vad i motionen anförs.

2001/02:Ub253 av Beatrice Ask m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om betydelsen av läraryrket.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lärarutbildning.

2001/02:Ub257 av Anna Åkerhielm och Jan Backman (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om nordvästra Skåne som bas för kvalificerade ledarskapsutbildningar inom serviceområdet.

2001/02:Ub258 av Inga Berggren och Anna Åkerhielm (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ansvaret för livsmedelsforskningen läggs under samma huvudman.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att grundläggande och tillämpad forskning inom livsmedelsområdet tilldelas resurser så att Sverige kan bibehålla och utveckla kompetensen inom detta område och för att kunna utveckla säkra och hälsofrämjande livsmedel.

2001/02:Ub260 av Ulf Nilsson m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett brytande av Centrala studiestödsnämndens, CSN:s, de facto-monopol på studielånsmarknaden.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om införandet av en s.k. omvänd straffavgift för CSN.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en fortsatt granskning av Centrala studiestödsnämnden, CSN.

2001/02:Ub261 av Ulf Nilsson och Yvonne Ångström (fp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att överföra 200 miljoner kronor från anslag 25:73 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor med mera till resursförstärkningar till lärosäten med högt sökandetryck.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att minska utbyggnadstakten av högskolan med drygt 3 000 platser, jämfört med regeringens förslag, för att finansiera ytterligare kvalitetsåtgärder – dvs. utöver regeringens förslag – på 200 miljoner kronor årligen.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett extra tillskott till forskning och forskarutbildning på 600 miljoner kronor årligen – knappt 2 miljarder kronor över tre år – utöver regeringens förslag.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ingen av Vetenskapsrådets ledamöter skall tillsättas politiskt.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det tidigare beslutet att slå samman de naturvetenskapliga och tekniska forskningsråden till ett ämnesråd skall utvärderas och eventuellt omprövas.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om besparingar på anslagsposterna 4–6 i Vetenskapsrådets budget för att skapa ökade fria forskningsresurser till ämnesråden på sammanlagt 100 miljoner kronor årligen.

18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att 240 miljoner kronor av den ökning av Vetenskapsrådets anslag som regeringen föreslår i stället omvandlas till höjda fakultetsanslag innebärande en resursförstärkning för universiteten med drygt 700 miljoner kronor sett över en treårsperiod.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en koncentration av forskningsresurserna.
26. Riksdagen anvisar för budgetåret 2002 anslagen under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning, avseende grundutbildning respektive forskning och forskarutbildning vid landets universitet och högskolor, med de ändringar i förhållande till regeringens förslag som framgår av i motionen redovisad uppställning.
27. Riksdagen anvisar för budgetåret 2002 anslag 26:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning med de ändringar i förhållande till regeringens förslag som framgår av i motionen redovisad uppställning.

2001/02:Ub262 av Maud Ekendahl och Anita Sidén (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av ökad medelstillelning till grundforskningen om fibromyalgi.

2001/02:Ub263 av Barbro Feltzing (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en utredning för inrättande av ett nationellt forskningsprogram avseende biologiska effekter av elektromagnetiska fält.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en utredning om inrättande av en forskarskola för biologiska effekter av elektromagnetiska fält.

2001/02:Ub265 av Beatrice Ask m.fl. (m):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om studiesocial miljö och lärarutbildningen.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av ledarskapsutbildning.

2001/02:Ub271 av Yvonne Andersson och tredje vice talman Rose-Marie Frebran (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Institutet för handikappvetenskap vid Linköpings och Örebro universitet framhålls som resurs för verksamheter som rör handikappade.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att medel till Institutet för handikappvetenskap anvisas så att långsiktig verksamhet säkerställs.

2001/02:Ub274 av Eskil Erlandsson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att permanenta och utöka KY-utbildningarna.

2001/02:Ub294 av Yvonne Andersson och Sven Brus (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inrätta ett Science Center för flyglära i Linköping.

2001/02:Ub295 av Lennart Fridén (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att omedelbara åtgärder måste vidtas för att samordna forskningen kring påverkan av magnetism, elektricitet och strålning.

2001/02:Ub298 av Harald Nordlund (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att i lärarytbildningen uppta utbildning i konfliktlösning.

2001/02:Ub299 av Yvonne Ångström m.fl. (fp, kd, c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inrättande av farmaceututbildning vid Umeå universitet.

2001/02:Ub302 av Ingemar Vänerlov (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om det stora behovet av fler utbildade teckenspråklärare.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fortbildning för utbildade teckenspråklärare som undervisar hörande elever i teckenspråk.

2001/02:Ub307 av Nikos Papadopoulos och Christina Pettersson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av ökade satsningar på högre utbildningar i Stockholmsregionen.

2001/02:Ub308 av Ragnwi Marcelind (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att besluta om att etablera lantmätarytbildning vid Högskolan i Gävle.

2001/02:Ub309 av Anna Kinberg (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att avveckla Centrala studiestödsnämnden.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om studiemedelssystemet.

2001/02:Ub311 av Anne-Katrine Dunker och Anita Sidén (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om vikten av en förändring av CSN.

2001/02:Ub312 av Catharina Elmsäter-Svärd (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om idrott och hälsa på lärarutbildningen.

2001/02:Ub314 av tredje vice talman Rose-Marie Frebran (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om särskilda medel till Örebro universitet för kostnader för tolkar till döva, dövblinda och hörselskadade studenter.

2001/02:Ub316 av Beatrice Ask m.fl. (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett nationellt kvalitetsinstitut.

2001/02:Ub317 av Annika Nilsson och Kent Härstedt (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om öronmärkning av högskoleplatser till Campus Helsingborg.

2001/02:Ub322 av Sofia Jonsson m.fl. (c):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inrätta ett nytt riksgymnasium för blinda och synskadade barn med multifunktionshinder.

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om omfördelning av årsstudieplatser till studieförbunden.

2001/02:Ub326 av Sten Tolgfors (m):

1. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om inrättande av ett nationellt kvalitetsgranskningsinstitut för skolan, samt i konsekvens därmed avveckling av berörda delar av Skolverket, i enlighet med vad som anförs i motionen.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att resultatet av kvalitetsgranskningarna av enskilda skolor löpande skall publiceras av Skolverket.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att skapa ekonomiska incitament för landets skolor genom ett resurstillskott för ambitiösa skolor, i ett system med nationell skolpeng.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att skapa ekonomiska incitament för landets skolor genom ett resurstillskott i tre år för skolor som inte möter de nationella kvalitetskraven, varefter rätten att ta emot skolpeng försvinner om problemen inte åtgärdas.

- Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att Skolverket och det nationella institutet för kvalitetsgranskning i skolan löpande bör publicera såväl namnen på de skolor som inte uppfyller de nationella kvalitetsmålen som på de skolor som väl uppfyller kraven.

2001/02:Ub330 av Cristina Husmark Pehrsson och Anna Åkerhielm (m):

- Riksdagen tillkännager för regeringen vad som i motionen anförs om ökade forskningsinsatser för att kartlägga barnets kommunikationsmiljö.

2001/02:Ub335 av Yvonne Andersson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om klimatforskning vid Abisko Scientific Research Station, Linköpings universitet och SMHI.

2001/02:Ub339 av Elizabeth Nyström (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fortsatta satsningar på COOP-forskningen vid HTU.

2001/02:Ub341 av Christina Axelsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för ökad integration skola-förskola.

2001/02:Ub344 av Per Westerberg och Karin Falkmer (m):

- Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att pröva förutsättningarna för ett särskilt stöd för uppbyggnad av ett finskt språk- och kulturcentrum i anslutning till Mälardalens högskola.
- Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett utökat forskningsanslag för 2002 till Mälardalens högskola.
- Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om begärd granskning av Mälardalens högskolas förutsättningar att erhålla vetenskapsområdet humaniora och samhällsvetenskap.

2001/02:Ub347 av Ingrid Burman m.fl. (v):

- Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om intensifiering av forskning om kvinnors sexuella dysfunktion och funktionshindrade kvinnors behov och problem.
- Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om vidareutveckling av den nya lärarutbildningen avseende sex- och samlevnadsundervisning.
- Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att forskning om kvinnors sexualitet bör intensifieras ur ett genusperspektiv, där kvinnors lust får stå i fokus.

2001/02:Ub350 av Agneta Ringman (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Kalmarsundslaboratoriet.

2001/02:Ub351 av Willy Söderdahl m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör intensifiera arbetet med elektronisk säkerhet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Blekinge Tekniska Högskola ges uppdraget att vara motorn i ett sådant arbete.

2001/02:Ub352 av Jan Backman (m):

Riksdagen tillkännager som sin mening vad i motionen anförs om att berörda departement snarast måste ta ansvar för en långsiktig lösning för Lunds universitets historiska museum (LUHM).

2001/02:Ub353 av Ulf Nilsson m.fl. (fp, c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Lunds universitets historiska museum skall läggas under Kulturdepartementets ansvar.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda finansieringsförslag som tryggar museets framtid.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regionala fornyföretag även fortsättningsvis skall förvaras i Skåne.

2001/02:Ub356 av Elisabeth Fleetwood (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att Cancerfonden skall utgöra ett fortsatt undantag från höjda lokalkostnader, att den indirekta kostnaden därför skall förbli 12 % i akt och mening att underlätta svensk cancerforsknings framgångrika arbete.

2001/02:Ub361 av Laila Bjurling m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att på sikt inrätta ett finskt centrum vid Mälardalens högskola.

2001/02:Ub362 av Michael Hagberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda förutsättningarna för lokalisering av ny utbildning på högskolenivå för musikinstrumenttekniker till Katrineholm.

2001/02:Ub365 av Maud Björnemalm m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lokalisering av ett nationellt resurscentrum för området idrott och hälsa.

2001/02:Ub366 av Nils-Göran Holmqvist m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om forskning kring demokratifrågor samt att Örebro universitet får uppdraget att vara värduniversitet i en sådan forskarskola.

2001/02:Ub372 av Lennart Beijer m.fl. (v):

Riksdagen begär att regeringen återkommer med ett förslag till nationellt initiativ på nanoteknikområdet enligt vad i motionen anförs.

2001/02:Ub377 av Siw Persson (-):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om påminnelseavgift från CSN.

2001/02:Ub379 av Bengt Silfverstrand och Anders Karlsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av särskilda insatser för att skapa en från kvalitetssynpunkt fullvärdig och ekonomiskt bärkraftig universitetsmiljö vid Campus Helsingborg.

2001/02:Ub381 av Britt-Marie Danestig m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ge Vetenskapsrådet i uppdrag att utfärda riktlinjer för god forskningssed och upprätthållande av forskningens trovärdighet vad gäller gränsdragningen mellan partipolitik och forskning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att det tills vidare och innan dessa gränser dragits inte skall inrättas några nya kommissioner eller myndigheter med inriktning på forskning.

2001/02:Ub383 av Kent Olsson och Christel Anderberg (m):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att CSN bör läggas ned.

2001/02:Ub385 av tredje vice talman Rose-Marie Frebran m.fl. (kd, m, v, c, fp):

Riksdagen beslutar att tillkännage för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en forskarskola i demokrati med Örebro universitet som värdskola.

2001/02:Ub387 av Ulla-Britt Hagström (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att tillgodose behovet av behöriga lärare.

2001/02:Ub389 av Marianne Carlström m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om likvärdighet mellan stiftelsehögskolor och andra högskolor.

2001/02:Ub397 av Åke Sandström m.fl. (c, m, kd, fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av receptarieutbildning vid Umeå universitet.

2001/02:Ub398 av Åke Sandström (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av ett nytt rättvist system för ersättning till läkarutbildning och medicinsk forskning.

2001/02:Ub399 av Hans Stenberg och Kerstin Kristiansson Karlstedt (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utveckling av forskning och grundutbildning inom Mitthögskolan.

2001/02:Ub401 av Göran Norlander och Kerstin Kristiansson Karlstedt (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om sjöbefälsutbildning vid Mitthögskolan.

2001/02:Ub402 av Kerstin Kristiansson Karlstedt och Susanne Eberstein (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om farmaceututbildning.

2001/02:Ub410 av Tasso Stafilidis m.fl. (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om statens ansvar att tillhandahålla dramapedagogutbildning.

2001/02:Ub415 av Yilmaz Kerimo och Tommy Waidelich (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en opartisk historisk forskning kring assyriers/syrianers situation under 1914–1918.

2001/02:Ub417 av Cinnika Beiming och Carina Moberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en större samhällelig uppmärksamhet för storstadforskningen.

2001/02:Ub427 av Inger René och Kent Olsson (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utbyggnad av antalet utbildningsplatser i Västsverige.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förstärkning av forskningsresurser i Västsverige.

2001/02:Ub430 av Désirée Pethrus Engström m.fl. (kd):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tilldelningen av högskoleplatser till Stockholmsregionen.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en prioritering av regionens södra delar vid tilldelning av högskoleplatser.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att se över möjligheterna att skapa ett campus för högskolestudenter i Stockholmsregionen.

2001/02:Ub434 av Lars Lindblad (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nedläggning av CSN.

2001/02:Ub438 av Yvonne Andersson m.fl. (kd):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om ändring av inriktningen på forskningspolitiken.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att uppvärdera den humanistiska forskningen.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att konsekvenserna av obalansen i medelstillelning mellan vetenskapsområden skall utredas.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om forskarutbildningen.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att popularisera forskningsresultat så att de blir tillgängliga för medborgaren.

2001/02:Ub440 av Marianne Carlström m.fl. (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om fler högskoleplatser i Västsverige.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om fler platser till läkarutbildningen i Västsverige.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om fler platser till vårdutbildningarna i Västsverige.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om en nätverksbaserad forskarskola i vårdvetenskap i Västsverige.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om ökade satsningar på forskning och forskarutbildning i Västsverige.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om en professur med inriktning mot yrkespedagogik i Västsverige.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om en fortsatt satsning på form och design i Västsverige.

2001/02:Ub446 av Alf Svensson m.fl. (kd):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av blivande lärares utbildning i värdegrund och etik.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utveckla metoder för att möta de s.k. bokstavs barnens behov.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om specialdestinerade statliga bidrag till skolan.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Skolverkets roll gentemot regeringen.

2001/02:Ub448 av Erling Wälivaara m.fl. (kd):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behoven av specialskolor för funktionshindrade barn.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att rh-gymnasierna skall få erbjuda det individuella programmet.

2001/02:Ub450 av Yvonne Andersson m.fl. (kd):

Riksdagen anvisar för budgetåret 2002 anslagen under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning med de ändringar i förhållande till regeringens förslag som framgår av i motionen redovisad uppställning.

2001/02:Ub452 av Anders Berglöv m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om hur de erfarenheter som de lärosäten som bedrivit utbildningar i enlighet med SÅL tas till vara i samband med fördelning av resurser för den särskilda lärarutbildningen.

2001/02:Ub457 av Gunnar Goude m.fl. (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om svensk forskningspolitik och samverkan med EU.

2001/02:Ub461 av Yvonne Ångström (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fördelning av medel från anslaget 25:73 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m. till de universitet och högskolor som har extra kostnader för decentraliserad utbildning samt till berörda kommuner för deras extra kostnader.

2001/02:Ub465 av Elver Jonsson m.fl. (fp, m, v, kd, c, mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att föra in de teologiska högskolorna i Stockholm, Uppsala och Örebro i de allmänna villkoren för högskoleutbildningen.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om möjligheten till rimlig tillväxt och antalet årsstudieplatser som planeras vid dessa teologiska högskolor.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om rättvisa statsbidrag för frikyrkliga teologiska högskolor i Sverige.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om värdet av såväl ekumenisk bredd som breddat kursutbud kring livsåskådningsfrågor.

2001/02:Ub466 av Yvonne Ångström (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skapa förutsättningar för ett nytt avtal om samarbete om läkarutbildning och forskning.

2001/02:Ub469 av Ulla-Britt Hagström och Holger Gustafsson (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ytterligare forskningsmedel till Högskolan i Skövde.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ansökan om vetenskapsområde för Högskolan i Skövde måste prövas.

2001/02:Ub471 av Lena Sandlin-Hedman och Carin Lundberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inrättande av farmaceututbildning vid Umeå universitet.

2001/02:Ub473 av Carin Lundberg och Karl Gustav Abramsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen sagts om Umeå universitets ansvar för utbildning i samiska, finska och meänkieli.

2001/02:Ub475 av Lena Sandlin-Hedman och Lars Lilja (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Umeå universitet som huvudman för Centrum för idrottsforskning.

2001/02:Ub477 av Birgitta Carlsson och Elver Jonsson (c, fp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lärarutbildningens utformning för att kunna ge skolungdomar en heltäckande SANT-undervisning.

2001/02:Ub478 av Sofia Jonsson m.fl. (c, m, v, kd, fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lokalisering av resurscentrum för idrott och hälsa.

2001/02:Ub482 av Birgitta Carlsson m.fl. (c, m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Högskolan i Skövde för åren 2003 och 2004 under anslaget 25:71 Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete m.m. får en utökning av de permanenta forskningsresurserna.

2001/02:Ub488 av Ewa Thalén Finné och Lars Lindblad (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Lunds universitets historiska museum.

2001/02:Ub492 av Ana Maria Narti (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en långsiktig strategi för svensk medicinsk forskning.

2001/02:Ub496 av Tuve Skånberg (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om bevarandet av Lunds historiska museum.

2001/02:Ub497 av Tuve Skånberg (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om rättvisa statsbidrag för de fristående teologiska högskolorna i Sverige.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att låta de teologiska högskolorna i Örebro, Stockholm och Uppsala omfattas av de allmänna villkoren för högskoleutbildningen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om antalet årsstudieplatser vid de nya teologiska högskolorna.

2001/02:Ub501 av Lars U Granberg och Birgitta Ahlqvist (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om värdegrund i lärarutbildningen.

2001/02:Ub502 av Birgitta Ahlqvist och Monica Öhman (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utbildningsplatser för den kvalificerade yrkesutbildningen.

2001/02:Ub504 av Karin Jeppsson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av forskning om social ekonomi.

2001/02:Ub506 av Per Landgren m.fl. (kd, m, v, fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tillstånd till att den vårdvetenskapliga fakulteten vid Sahlgrenska akademien inom givna budgetramar tilldelas medel till utrednings- och planeringsarbete inklusive konsekvensutredning och en utvärderingsplan för att så snart som möjligt starta ett accelererat utbildningsprogram.

2001/02:Ub507 av Per Landgren m.fl. (kd, m, fp, v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av forskningsresurser för den vårdvetenskapliga fakulteten i Göteborg och att regeringen uppmärksammar problemen i nästa års budget.

2001/02:Ub509 av Margareta Sandgren m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökade forskningsresurser till högskolan i Jönköping.

2001/02:Ub517 av Lars Lilja och Lena Sandlin-Hedman (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att för läkarutbildningar dels ta fram en fördelning av AT-tjänster utifrån principen om en solidarisk läkarförsörjning, dels s.k. ALF-ersättningar som skapar större rättvisa mellan lärosätena än vad nuvarande avtal gör och tillgodoser lärosätenas behov av att kunna styra medlen.

2001/02:Ub519 av Lisbeth Staaf-Igelström (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om behov av säkerställande av en utvidgning av utbildningsplatserna vid psykologprogrammet genom fastställande av nationellt examensmål för utbildningen.

2001/02:Ub523 av Cinnika Beiming m.fl. (s):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att särskilt uppmärksamma skolans situation och utvecklingsbehov i Stockholmsregionen och andra storstadsområden.

2001/02:Ub524 av Sofia Jonsson m.fl. (c):

Riksdagen anvisar för budgetåret 2002 anslagen under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning med de ändringar i förhållande till regeringens förslag som framgår av i motionen redovisad uppställning.

2001/02:Ub529 av Sonja Fransson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ungdomar med svåra rörelsehinder snarast skall få möjlighet att antas till individuellt program inom den Rh-anpassade gymnasieutbildningen.

2001/02:Ub530 av Hillevi Larsson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs rörande införandet av ett obligatoriskt mångfaldsinslag på lärarutbildningar.

2001/02:Ub533 av Per-Richard Molén m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av högre utbildning.

2001/02:Ub536 av Ester Lindstedt-Staaf (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att lösa finansieringen av fasta forskartjänster vid Kristinebergs marina forskningsstation.

2001/02:Ub539 av Morgan Johansson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att undersöka möjligheten för Historiska museet i Lund att byta huvudman från Lunds universitet till Statens historiska museer.

2001/02:Ub540 av Ulf Nilsson och Yvonne Ångström (fp):

2. Riksdagen anvisar för budgetåret 2002 anslagen under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning med de ändringar i förhållande till regeringens förslag som framgår av i motionen redovisad uppställning.

2001/02:Ub541 av Beatrice Ask m.fl. (m):

3. Riksdagen anvisar till utgiftsområde 16 anslag 25:1 Skolverket för budgetåret 2002 200 000 000 kr utöver vad regeringen föreslagit eller således 556 576 000 kr.
4. Riksdagen anvisar till utgiftsområde 16 anslag 25:3 Forskning inom skolväsendet för budgetåret 2002 6 000 000 kr utöver vad regeringen föreslagit eller således 39 903 000 kr.
5. Riksdagen anvisar till utgiftsområde 16 anslag 25:4 IT i skolan för budgetåret 2002 6 626 000 kr utöver vad regeringen föreslagit eller således 200 000 000 kr.
6. Riksdagen anvisar till utgiftsområde 16 anslag 25:5 Specialpedagogiska institutet för budgetåret 2002 0 kr.
7. Riksdagen anvisar till utgiftsområde 16 anslag 25:6 Skolutveckling och produktion av läromedel för elever med handikapp för budgetåret 2002 1 000 000 kr utöver vad regeringen föreslagit eller således 23 149 000 kr.
8. Riksdagen anvisar till utgiftsområde 16 anslag 25:7 Specialskolemyndigheten för budgetåret 2002 25 000 000 kr utöver vad regeringen föreslagit eller således 254 460 000 kr.
9. Riksdagen beslutar avskaffa utgiftsområde 16 anslag 25:10 Maxtaxa i barnomsorgen m.m. i enlighet med vad som anförs i motionen.

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utgiftsområde 16 anslag 25:11 Bidrag till personalförstärkningsar.
11. Riksdagen anvisar till utgiftsområde 16 anslag 25:13 Bidrag till svensk undervisning i utlandet för budgetåret 2002 6 000 000 kr utöver vad regeringen föreslagit eller således 89 430 000 kr.
12. Riksdagen beslutar avskaffa utgiftsområde 16 anslag 25:16 Bidrag till vissa organisationer för uppsökande verksamhet i enlighet med vad som anförs i motionen.
13. Riksdagen beslutar avskaffa utgiftsområde 16 anslag 25:17 Bidrag till den särskilda vuxenutbildningsinsatsen i enlighet med vad som anförs i motionen.
14. Riksdagen beslutar avskaffa utgiftsområde 16 anslag 25:19 Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning i enlighet med vad som anförs i motionen.
15. Riksdagen beslutar avskaffa utgiftsområde 16 anslagen 25:20–71 i enlighet med vad som anförs i motionen.
16. Riksdagen anvisar till utgiftsområde 16 anslag 25:72 542 045 000 kr.
17. Riksdagen anvisar till utgiftsområde 16 anslag 25:73 20 000 000 kr mer än vad regeringen föreslagit eller således 1 775 175 000 kr.
18. Riksdagen anvisar till utgiftsområde 16 anslag 25:79 Centrala studie-stödsnämnden m.m. för budgetåret 2002 50 000 000 kr utöver vad regeringen föreslagit eller således 424 112 000 kr.
19. Riksdagen anvisar till utgiftsområde 16 anslag 25:84 Utvecklingsarbete inom Utbildningsdepartementets område m.m. 10 414 000 kr.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utgiftsområde 16 anslag 25:85 Nationell skolpeng.
21. Riksdagen anvisar till utgiftsområde 16 anslag 25:86 Nationellt kvalitetsinstitut för budgetåret 2002 50 000 000 kr utöver vad regeringen föreslagit eller således 50 000 000 kr.
22. Riksdagen anvisar till utgiftsområde 16 anslag 25:87 Vuxnas yrkeskvalificerande utbildning för budgetåret 2002 3 305 000 000 kr utöver vad regeringen föreslagit eller således 3 305 000 000 kr.
23. Riksdagen anvisar till utgiftsområde 16 anslag 25:89 Forskning och forskarutbildning 7 093 206 000 kr i enlighet med vad i motionen anförs.
24. Riksdagen anvisar till utgiftsområde 16 anslag 25:88 Grundutbildning för budgetåret 2002 146 050 000 kr utöver vad regeringen föreslagit eller således 14 208 880 000 kr.
25. Riksdagen anvisar till utgiftsområde 16 anslag 26:10 Ökade satsningar på forskning för budgetåret 2002 776 447 kr utöver vad regeringen föreslagit eller således 776 447 kr.

26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utgiftsområde 16 anslag 26:11 om två fristående stiftelsehögskolor.

2001/02:Ub544 av Kenth Högström m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utveckling av högskolan i Gävleborg och Hälsingland.

2001/02:Ub546 av Bo Lundgren m.fl. (m):

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fler fristående högskolor.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om andra former för fristående högskolor än stiftelseformen.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om alternativa lärarutbildningar.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om statens roll i samband med forskning.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om detaljstyrning av forskningsanslag.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att öka fakultetsanslagen.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ämnesråd.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om stärkandet av kunskapskluster.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om forskarskolor och deras organisation.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om insatser när det gäller postdoktorala akademiker.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om internationellt samarbete och EU:s sjätte ramprogram.

2001/02:Ub549 av Yvonne Andersson m.fl. (kd):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av forskning kring de funktionshindrades situation inom vuxenutbildningen.

2001/02:Ub551 av Lennart Gustavsson m.fl. (v):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att lärarutbildningarna och förskolelärarutbildningarna bör kompletteras med kurser i bibliotekskunskap.

2001/02:Ub552 av Sofia Jonsson m.fl. (c):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa en samlad forskningsbudget.

2001/02:Ub553 av Christina Axelsson m.fl. (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av fler högskoleplatser till Stockholmsregionen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ge Södertörns högskola status som universitet.

2001/02:Fi294 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

17. Riksdagen anvisar för budgetåret 2002 anslagen under utgiftsområde 15 Studiestöd och utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning med de ändringar i förhållande till regeringens förslag som framgår av i motionen redovisad uppställning (delvis).

2001/02:Sk433 av Catharina Elmsäter-Svärd m.fl. (m):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nationell skolpeng.

2001/02:L367 av Ana Maria Narti m.fl. (fp):

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om forskning om homosexuellas, bisexuellas och transpersoners situation m.m.

2001/02:L371 av Tasso Stafilidis m.fl. (v, s, c, fp, mp):

35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att sex- och samlevnadsundervisning skall vara obligatorisk för de som studerar på Lärarhögskolan.

2001/02:Sf392 av Alf Svensson m.fl. (kd):

21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om maxtaxan.

2001/02:Sf397 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nej till statligt reglerad maxtaxa för barnomsorg.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om barnomsorgspeng.

2001/02:So236 av Barbro Feltzing (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om forskning på den reumatologiska sjukdomen sklerodermi.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inrätta professurer i reumatologi vid universitetssjukhusen.

2001/02:So304 av Agne Hansson m.fl. (c):

6. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till en ny politik för barnomsorgen i enlighet med motionen.

2001/02:So495 av Matz Hammarström m.fl. (mp):

22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om sex- och samlevnadsundervisning för lärarstuderande.

2001/02:So609 av Rosita Runegrund m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av hälsoekonomiska studier och forskning omkring anhörigvårdares häсотillstånd.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av forskning kring anhörigvården.

2001/02:So619 av Ester Lindstedt-Staaf m.fl. (kd):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om situationen vid Örebro universitet.

2001/02:So635 av Gudrun Lindvall (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av fristående offentligt finansierad riskforskning.

2001/02:So637 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökad reell valfrihet för studenter att välja finansiär till de egna studielånen.

2001/02:Kr304 av Agneta Ringman (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att etablera ett resurs- och utvecklingscentrum i kulturmiljöpedagogik i Kalmar.

2001/02:Kr418 av Inger Davidson m.fl. (kd):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om dramapedagogernas utbildningssituation.

2001/02:Kr420 av Charlotta L Bjälkebring m.fl. (v):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inrätta enhet/centrum för finska och finsk kultur vid Mälardalens högskola.

2001/02:Kr428 av Dan Kihlström m.fl. (kd):

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om idrottsforskning.

2001/02:Kr429 av Gunilla Tjernberg m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av medieutbildning i lärarutbildningarna.

2001/02:T465 av Sven Bergström m.fl. (c):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Vetenskapsrådet bör ges i uppdrag att initiera forskning kring Interaction Design.

2001/02:MJ422 av Gudrun Schyman m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att det bör genomföras en nationell studie och sammanställning av den forskning som hitintills utförts inom området elektromagnetisk strålning och ohälsa. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag till eventuella åtgärder till följd av sammanställningen.

2001/02:N224 av Bo Lundgren m.fl. (m):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en utökad högre utbildning.

2001/02:N313 av Marietta de Pourbaix-Lundin m.fl. (m):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av fler universitets- och högskoleplatser i Stockholmsregionen.

2001/02:N314 av Agne Hansson m.fl. (c):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inrättande av ett vetenskapsområde för social ekonomi.

2001/02:N319 av Margareta Cederfelt m.fl. (m):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om situationen och behovet av åtgärder på utbildningsområdet i Stockholm.

2001/02:N369 av Bo Lundgren m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en kraftfull förstärkning av den grundläggande forskningen genom att tillföra Vetenskapsrådet och universiteten successivt ökade resurser upp till 1,5 miljarder kronor per år utöver vad regeringen anger för 2004.

2. Riksdagen beslutar att som ett engångsbelopp avsätta 2 miljarder kronor som grundkapital till två nya fristående universitet eller högskolor.

2001/02:A229 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om barnomsorgspeng.

2001/02:A391 av Mikael Odenberg m.fl. (m):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om statsningar på den eftergymnasiala kvalificerade yrkesutbildningen.

2001/02:Bo322 av Karin Pilsäter (fp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om utveckling till Södertörns universitet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om resurser till Södertörns högskola.

BILAGA 2

Regeringens och oppositionspartiernas förslag till anslag för år 2002 inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Utskottets förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Företrädarna för (m), (kd), (c) och (fp) har avstått från att delta i beslutet om anslag (se särskilda yttranden 1–4).

Belopp i 1000-tal kronor

Politikområde Anslag	Anslagstyp	Regeringens förslag	Motionärernas avvikelser från regeringens förslag			
			(m)	(kd)	(c)	(fp)
11	Storstadspolitik					
11:1	Förstärkning av utbildning i storstadsregionerna	(ram)	185 000			-185 000
25	Utbildningspolitik					
25:1	Statens skolverk	(ram)	356 576	+200 000	-40 000	-50 000
25:2	Utveckling av skolväsende och barnomsorg	(ram)	493 629		-276 000	-50 000
25:3	Forskning inom skolväsendet	(ram)	33 903	+6 000		
25:4	Program för IT i skolan	(ram)	193 374	+6 626		
25:5	Specialpedagogiska institutet	(ram)	319 341	-319 341		
25:6	Skolutveckling och produktion av läromedel för elever med handikapp	(ram)	22 149	+1 000		
25:7	Specialskolemyndigheten	(ram)	229 460	+25 000	-15 000	

Politikområde Anslag	Anslagstyp	Regeringens förslag	Motionärernas avvikelser från regeringens förslag			
			(m)	(kd)	(c)	(fp)
25:8 Särskilda insatser på skolområdet	(ram)	259 670		+10 000		
25:9 Sameskolstyrelsen	(ram)	30 603				
25:10 Maxtaxa i barnomsorgen m.m.	(ram)	3 900 000	-3 900 000	-3 900 000	-3 900 000	-3 900 000
25:11 Bidrag till personalförstärkningar i skola och fritidshem	(ram)	1 500 000		-1 500 000	-1 500 000	
25:12 Bidrag till viss verksamhet motsvarande grundskola och gymnasieskola	(ram)	120 056				
25:13 Bidrag till svensk undervisning i utlandet	(ram)	83 430	+6 000			
25:14 Nationellt centrum för flexibelt lärande	(ram)	93 559				
25:15 Bidrag till viss verksamhet inom vuxenutbildning	(ram)	171 377				
25:16 Bidrag till vissa organisationer för uppsökande verksamhet	(obet.)	50 000	-50 000	-50 000	-50 000	-50 000
25:17 Bidrag till den särskilda vuxenutbildningsinsatsen	(ram)	2 951 656	-2 951 656			-1 000 000
25:18 Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning	(ram)	17 500				
25:19 Bidrag till kvalificerad yrkesutbildning	(ram)	664 082	-664 082		+45 000	
25:20 Uppsala universitet: Grundutbildning	(ram)	994 037	-994 037			+19 000
25:21 Uppsala universitet: Forskning och forskarutbildning	(ram)	1 057 431	-1 057 431			+20 000
25:22 Lunds universitet: Grundutbildning	(ram)	1 270 187	-1 270 187			+26 000
25:23 Lunds universitet: Forskning och forskarutbildning	(ram)	1 064 538	-1 064 538			+20 000
25:24 Göteborgs universitet: Grundutbildning	(ram)	1 219 897	-1 219 897			+29 000
25:25 Göteborgs universitet: Forskning och forskarutbildning	(ram)	874 584	-874 584			+20 000
25:26 Stockholms universitet: Grundutbildning	(ram)	779 616	-779 616			+11 000

Politikområde Anslag	Anslagstyp	Regeringens förslag	Motionärernas avvikelser från regeringens förslag			
			(m)	(kd)	(c)	(fp)
25:27 Stockholms universitet: Forskning och forskarutbildning	(ram)	887 996	-887 996			+20 000
25:28 Umeå universitet: Grundutbildning	(ram)	933 387	-933 387			+15 000
25:29 Umeå universitet: Forskning och forskarutbildning	(ram)	611 478	-611 478			+20 000
25:30 Linköpings universitet: Grundutbildning	(ram)	944 429	-944 429			+20 000
25:31 Linköpings universitet: Forskning och forskarutbildning	(ram)	420 780	-420 780			+20 000
25:32 Karolinska institutet: Grundutbildning	(ram)	473 079	-473 079			
25:33 Karolinska institutet: Forskning och forskarutbildning	(ram)	689 735	-689 735			+20 000
25:34 Kungl. Tekniska högskolan: Grundutbildning	(ram)	823 050	-823 050			+12 000
25:35 Kungl. Tekniska högskolan: Forskning och forskarutbildning	(ram)	581 388	-581 388			+20 000
25:36 Luleå tekniska universitet: Grundutbildning	(ram)	515 000	-515 000			
25:37 Luleå tekniska universitet: Forskning och forskarutbildning	(ram)	214 819	-214 819			+20 000
25:38 Karlstads universitet: Grundutbildning	(ram)	394 694	-394 694			+7 000
25:39 Karlstads universitet: Forskning och forskarutbildning	(ram)	123 673	-123 673		+15 000	+20 000
25:40 Växjö universitet: Grundutbildning	(ram)	352 712	-352 712			+8 000
25:41 Växjö universitet: Forskning och forskarutbildning	(ram)	124 606	-124 606		+15 000	+20 000
25:42 Örebro universitet: Grundutbildning	(ram)	451 121	-451 121			+10 000
25:43 Örebro universitet: Forskning och forskarutbildning	(ram)	136 160	-136 160		+15 000	+20 000
25:44 Mithögskolan: Grundutbildning	(ram)	501 251	-501 251			
25:45 Mithögskolan: Forskning och forskarutbildning	(ram)	107 772	-107 772		+15 000	

Politikområde	Anslagstyp	Regeringens förslag	Motionärernas avvikelser från regeringens förslag			
			(m)	(kd)	(c)	(fp)
25:46 Blekinge tekniska högskola: Grundutbildning	(ram)	223 878	-223 878			
25:47 Blekinge tekniska högskola: Forskning och forskar- utbildning	(ram)	53 841	-53 841		+10 000	
25:48 Malmö högskola: Grundutbildning	(ram)	554 820	-554 820			+11 000
25:49 Malmö högskola: Forskning och forskarutbildning	(ram)	64 845	-64 845			
25:50 Högskolan i Kalmar: Grundutbildning	(ram)	324 203	-324 203			+8 000
25:51 Högskolan i Kalmar: Forskning och forskar- utbildning	(ram)	49 996	-49 996		+10 000	
25:52 Mälardalens högskola: Grundutbildning	(ram)	437 916	-437 916			
25:53 Mälardalens högskola: Forskning och forskar- utbildning	(ram)	29 564	-29 564			
25:54 Danshögskolan: Grundutbildning	(ram)	25 160	-25 160			
25:55 Dramatiska institutet: Grundutbildning	(ram)	67 931	-67 931			
25:56 Högskolan i Borås: Grundutbildning	(ram)	273 760	-273 760			
25:57 Högskolan Dalarna: Grundutbildning	(ram)	302 014	-302 014			
25:58 Högskolan på Gotland: Grundutbildning	(ram)	83 947	-83 947			
25:59 Högskolan i Gävle: Grundutbildning	(ram)	289 781	-289 781			+6 000
25:60 Högskolan i Halmstad: Grundutbildning	(ram)	221 410	-221 410			
25:61 Högskolan Kristianstad: Grundutbildning	(ram)	255 635	-255 635			
25:62 Högskolan i Skövde: Grundutbildning	(ram)	212 032	-212 032			
25:63 Högskolan i Trollhättan/Uddevalla: Grundutbildning	(ram)	212 780	-212 780			
25:64 Idrottshögskolan i Stockholm: Grundutbildning	(ram)	37 007	-37 007			
25:65 Konstfack: Grundutbildning	(ram)	106 970	-106 970			
25:66 Kungl. Konsthögskolan: Grundutbildning	(ram)	50 307	-50 307			

Politikområde Anslag	Anslagstyp	Regeringens förslag	Motionärernas avvikelser från regeringens förslag			
			(m)	(kd)	(c)	(fp)
25:67 Kungl. Musikhögskolan i Stockholm: Grund- utbildning	(ram)	112 837	-112 837			
25:68 Lärarhögskolan i Stockholm: Grundutbildning	(ram)	353 415	-353 415			
25:69 Operahögskolan i Stockholm: Grundutbildning	(ram)	15 619	-15 619			
25:70 Södertörns högskola: Grundutbildning	(ram)	224 211	-224 211			+8 000
25:71 Teaterhögskolan i Stockholm: Grundutbildning	(ram)	24 737	-24 737			
25:72 Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet m.m.	(ram)	1 755 175	+20 000		+5 000	+10 000
25:73 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.	(ram)	592 045	-50 000	-20 000	+5 000	-300 000
25:74 Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor	(ram)	254 638			+100 000	
25:75 Ersättningar för klinisk utbildning och forskning	(ram)	1 680 929				
25:76 Universitets och högskolors premier för de statliga avtalsförsäkringarna	(ram)	877 051				
25:77 Högskoleverket	(ram)	171 190		-10 000		
25:78 Verket för högskoleservice	(ram)	13 257				
25:79 Centrala studiestödsnämnden m.m.	(ram)	374 112	+50 000			
25:80 Överklagandenämnden för studiestöd	(ram)	10 090				
25:81 Internationella programkontoret för utbildnings- området	(ram)	40 354				
25:82 Myndigheten för Sveriges nätuniversitet	(ram)	29 356		-29 356		-9 000
25:83 Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m.m.	(ram)	38 576				
25:84 Utvecklingsarbete inom Utbildningsdepartementets område m.m.	(ram)	16 660	-6 246			

Politikområde Anslag	Anslagstyp	Regeringens förslag	Motionärernas avvikelser från regeringens förslag			
			(m)	(kd)	(c)	(fp)
25:85 Ytterligare kvalitetsförstärkningar (nytt anslag)	(ram)					+200 000
25:86 Nationellt kvalitetsinstitut (nytt anslag)	(ram)		+50 000		+200 000	
25:87 Vuxnas yrkeskvalificerande utbildning (nytt anslag)	(ram)		+3 305 000			
25:88 Grundläggande högskoleutbildning (nytt anslag)	(ram)		+14 208 880			
25:89 Forskning och forskarutbildning (nytt anslag)	(ram)		+7 093 206			
25:90 Ekeskolan och Hällsboskolan (nytt anslag)	(ram)			+15 000		
25:91 Minskad volym inom högskolans grundutbildning (nytt anslag)	(ram)			-590 000	-75 000	-200 000
25:92 Kostnad för högskoleplatser som försäljs (nytt anslag)	(ram)			+65 000		
25:93 Insatser mot läs- och skrivsvårigheter samt dyskalkyli (nytt anslag)	(ram)				+400 000	
25:94 Ökade resurser till forskning och forskarutbildning (nytt anslag)	(ram)					+600 000
26 Forskningspolitik						
26:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinfor- mation	(ram)	2 069 762				-240 000
26:2 Vetenskapsrådet: Förvaltning	(ram)	88 239				
26:3 Rymdforskning	(ram)	149 176				
26:4 Institutet för rymdfysik	(ram)	41 175				
26:5 Kungl. biblioteket	(ram)	230 443				
26:6 Polarforskningssekreteriatet	(ram)	23 729				
26:7 Rådet för forsknings- och utvecklingsamarbete inom EU	(ram)	13 495				

Politikområde Anslag	Anslagstyp	Regeringens förslag	Motionärernas avvikelser från regeringens förslag			
			(m)	(kd)	(c)	(fp)
26:8 Sunet	(ram)	37 992				
26:9 Särskilda utgifter för forskningsändamål	(ram)	107 825				
26:10 Ökade satsningar på forskning (nytt anslag)	(ram)		+776 947			
Summa för utgiftsområdet		41 446 670	-3 348 702*	-6 340 356	-4 975 000	-4 459 000

* *Anm.* M:s här angivna ram är 185 miljoner kronor större än motsvarande belopp i m:s reservation 12 i betänkande 2001/02:FiU1. Enligt motion 2001/02:Fi291 yrkande 4 bör anslaget 11:1 utgå.